

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

35'inci Toplantı

15 Temmuz 2019 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Lütfi Elvan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 15 Temmuz gecesi ikinci kez "gazi" unvanına sahip olduğuna; bu darbe girişiminde hayatını kaybeden şehitlerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize acil şifalar dilediğine ve milletin her ferdine şükranlarını sunduğuna ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Lütfi Elvan'ın, On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin (3/777) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin açıklaması

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- On Birinci Kalkınma Planı'nın Komisyonunda görüşülme usul ve esasları hakkında görüşmeler

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)DİĞER İŞLER

1.- On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/777)

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

35'inci Toplantı
15 Temmuz 2019 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 16.07'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Lütfi Elvan,

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 15 Temmuz gecesi ikinci kez “gazi” unvanına sahip olduğuna; bu darbe girişiminde hayatını kaybeden şehitlerimize Allah’tan rahmet, gazilerimize acil şifalar dilediğine ve milletin her ferdine şükranlarını sunduğuna,

On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’nin (3/777) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına,

İlişkin birer açıklama yaptı.

On Birinci Kalkınma Planı’nın Komisyonunda görüşülme usul ve esasları hakkında usul tartışması açılması talebi, yapılan görüşmelerden sonra reddedildi.

On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’nin (3/777) birinci bölüm görüşmeleri tamamlandı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 00.12’de toplantıya son verildi.

15 Temmuz 2019 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.17

BAŞKAN: Lütfi ELVAN (Mersin)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 35’inci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Lütfi Elvan’ın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 15 Temmuz gecesi ikinci kez “gazi” unvanına sahip olduğuna; bu darbe girişiminde hayatını kaybeden şehitlerimize Allah’tan rahmet, gazilerimize acil şifalar dilediğine ve milletin her ferdine şükranlarını sunduğuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Gündeme geçmeden önce, malumunuz, bugün 15 Temmuz hain darbe girişiminin gerçekleştiği tarih.

Çatısı altında milletimize hizmet etmekten gurur duyduğumuz yüce Meclisimiz 15 Temmuz gecesi 2’nci kez “gazi” unvanına sahip oldu. Milletimizin emaneti olan ve ülkeyi düşmana karşı korusun diye emanet edilen uçaklar, helikopterler, silahlar o gece milletin kendisine, Meclisine, kurumlarına doğrultuldu. Meclisimize atılan bombalar nedeniyle yasamanın, devlet bütçesinin âdeta mutfağı konumunda olan Komisyon salonumuz da önemli ölçüde etkilenmiş, tahrip olmuştu. Aradan geçen zamanda böylesi büyük bir ihanetin içinde yer alan FETÖ’cü hainler hukuk önünde en ağır cezalara çarptırılırken, ülkesine, milletine, bayrağına karşı giriştikleri ihanetin bedelini en ağır şekilde öderken, Türkiye muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkma hedefine ulaşma noktasında yoluna emin adımlarla devam etmektedir.

Bugün de böylesi önemli bir günün yıl dönümünde ülkemizin gelecek vizyonu için son derece stratejik bir yol haritası konumunda olan On Birinci Kalkınma Planı’nı görüşeceğiz. Bu vesileyle 15 Temmuz hain darbe girişiminin püskürtülmesinde hayatını kaybeden şehitlerimizi ve vatan savunmasında canını feda eden tüm şehitlerimizi rahmetle anıyor, gazilerimize acil şifalar ve sıhhatli bir ömür diliyorum. Yine, bu 15 Temmuzda demokrasi destanı yazan aziz milletimizin her bir ferdine şükranlarımı sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, gündeme geçiyorum.

2.- Komisyon Başkanı Lütfi Elvan’ın, On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’nin (3/777) Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Gündemimizde (3/777) esas numaralı, 2019-2023 dönemini kapsayan, On Birinci Kalkınma Planı’nın sunulduğuna dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi bulunmaktadır.

Bildiğiniz üzere kalkınma planının Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görüşülme usulleri 3067 sayılı Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkındaki Kanun’la belirlenmiştir. Bu çerçevede 9 Temmuz 2019 Salı günü Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız On Birinci Kalkınma Planı’nı Komisyonumuza sunmuşlardır. Sunuşu müteakip verdiğimiz beş günlük aranın ardından aldığımız karar gereğince bugün On Birinci Kalkınma Planı’nın birinci bölümünü görüşeceğiz. Bu bölümde “Küresel Gelişmeler ve Eğilimler” “Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler” başlıkları bulunmaktadır.

Değerli üyeler, alınan karar çerçevesinde öncelikle Komisyon üyeleri olmak üzere birinci bölüm üzerinde söz talep eden üyelere sırasıyla söz vereceğim. Komisyon üyelerimiz için konuşma süresi yirmi dakika, diğer milletvekilleri için on dakika olarak belirlenmiştir. Komisyonumuzun üyesi olmayan sayın milletvekillerinden söz talebi olanların da bizzat isimlerini Başkanlık Divanına kaydettirmelerini rica ediyorum.

Ayrıca, planla ilgili, üyelerimizin önerileri görüşmelerin tümü tamamlandıktan sonra işleme alınacaktır. Üyelerimizin On Birinci Kalkınma Planı’yla ilgili önerileri olursa yürütmenin bilgisine sunulmak üzere önceden Başkanlık Divanına iletilmesini sizlerden rica ediyorum.

Evet, şimdi görüşmelere başlayacağız ancak usule yönelik birkaç söz talebi var. Evet, söz vereceğim efendim, bir saniye.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- On Birinci Kalkınma Planı’nın Komisyonunda görüşülme usul ve esasları hakkında görüşmeler

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, On Birinci Plan’ın hazırlık çalışmaları aşamasında, hatırlıyorsanız siz Bakandınız. Bu konuyla ilgili sorumlu Bakandınız ve çok teşekkür ederiz, Plan ve Bütçe Komisyonunu da Bakanlığa davet etmişsiniz, hazırlıklarıyla ilgili çalışmalara biz de katılmıştık en başlangıçta ancak daha sonra, sizin değişmenizden sonra ortam da değişti. Sonraki aşamalarıyla ilgili bilgi sahibi olmadık Plan ve Bütçe Komisyonu olarak. Şimdi, ihtisas komisyonlarının raporlarını da henüz almış değiliz. İhtisas komisyonları raporlarını ulaştırabilirseniz memnun oluruz. Sizin aracılığınızla Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızdan özellikle ihtisas komisyonları raporlarını almak isteriz, memnun oluruz.

Bir de planda on beş yıllık bir perspektiften bahsediyor. On beş yıllık perspektifi daha sonra farklı yerlerde göremedik. On beş yıl önemli bir rakam, önemli bir perspektif, onunla ilgili de bilgi alabilirsek, belge alabilirsek bizim de vizyonumuz genişleyecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri ve.... “Sivil toplumun değerli temsilcileri” demek isterdim ancak Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı sunumunu yaparken usul üzerinde söz almıştım ve bu kalkınma planının Türkiye toplumunun tamamının, işçinin, emekçinin, kadının, gencin, ekoloji mücadelesi yapanların kalkınma planı olması için sivil toplumun katkısının nasıl olduğunu ve bu müzakerelerde sivil toplumun, sendikaların, emek örgütlerinin, kadın örgütlerinin, ekoloji örgütlerinin katkısının da alınmasının, görüşlerinin de alınmasının çok önemli olduğunu söylemiştim. Ancak gördüğüm

kadarıyla bu salonda tek bir sivil toplum örgütü temsilcisi yok Sayın Başkan. Şimdi siz söz alacaksınız ve diyeceksiniz ki: “2013’te de böyle olmuştu.” Hani suimisallerden bahsedeceksiniz, daha önceki misallerden bahsedeceksiniz ancak bakın, 2013 Kalkınma Planı büyük oranda akamete uğramıştır. Sebebi: O da katılımcılıktan bahsetmektedir ancak katılımcı şartlarda hazırlanmamış bir kalkınma planı. On Birinci Kalkınma Planı da katılımcı olma iddiasında olan bir kalkınma planı Sayın Başkan, öyle bahsediyor. Aynen Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının ifadesiye şöyle diyor: “Toplumumuzun tüm kesimlerinden çok sayıda temsilcinin katkılarıyla, katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmıştır.” Eğer bu iddiadaysa Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve değerli vekiller, neden bu salonda sivil toplum temsilcileri, emek temsilcileri yoklar? Neden onların katkılarını almaktan imtina ediyoruz? Açıkça söyleyeyim: Bu kalkınma planına onların katkılarını almak bu kalkınma planının meşruiyetini de değerini de başarı şansını da artıracaktır diye düşünüyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, eğer ki “Toplumumuzun tüm kesimlerinin çok sayıda temsilcisinin katkılarıyla, katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmıştır.” diyorsanız, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bizler bu toplumun temsilcileriyiz yani milletin temsilcileri, hiçbirimiz buraya KPSS’yle gelmedik, milletin oylarıyla geldik ve kendi görüşlerimizle geldik. Biz 6 milyon oy aldık, AK PARTİ 20 milyon oy aldı, diğer partiler 5-6 milyon oylar aldılar, milyonlarca vatandaşımızın oylarıyla geldik. Bunun hazırlık aşamasında öncelikle siyasi partilerin görüşlerini almanız gerekmez miydi? Bunlarla beraber, bütün sivil toplum örgütlerinin yani şu anlamda, genel kalıp olarak söylüyorum, yandaş olanlar değil belki... Siz bilgi vermediğiniz için bilmiyorum, daha doğrusu, Başkan size söz vermedi bilgi vermeniz için nasıl hazırlandığına dair, ben Sayın Başkanımızı eleştiriyorum o yönde. Siz de bilgi veremediniz Başkan söz vermediği için. Nasıl hazırlandığına dair hiçbir fikrimiz yok. Bu anlamda ben, Sayın Başkan, bu konuda sivil toplum temsilcilerinin katılacağı bir oturum için bu oturumu kapatmanızı ve bütün sivil toplum örgütlerinin katılmasını sağlamanızı sizden rica ediyorum.

Diğer bir konu Sayın Başkan: Siz “Konuşun.” dediniz. Bakın, “Yirmi dakika Komisyon üyeleri, on dakika Komisyon üyesi olmayanlar konuşacak.” dediniz. Ancak “Müzakere edebilecek miyiz?” konusu muğlak çünkü biz katılarımızı sunamadık, katılarımızı sunmak istiyoruz ama katkı... “Hadi siz konuşun yirmi dakika, ne dersiniz deyin; Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına da söz verirsiniz veya vermezsiniz, önerilerimize, sorularımıza cevap verir veya vermez, kısa bir konuşma yapar, biz altı saat, sekiz saat konuşuruz, konuşup geçeriz.” mi olacak? Yoksa bu kalkınma planı bütün toplum temsilcilerinin katkılarıyla müzakere edilebilecek mi diye size net bir soru soruyorum. Müzakere edilebilecek miyiz yoksa “Saraydan gelen fermanıdır. Mühür basıp geçeriz.” mi diyeceğiz? Ben müzakere etmemizi öneriyorum. Bu konunun şartlarıyla ilgili de mutlaka bir usul tartışması açmanızı istirham ediyorum.

Sayın Başkan, ihtisas komisyonunun raporlarını biz de görmedik. Nerede bu ihtisas komisyonu raporları? İlgili pek çok ihtisas konusu var ve bunlarla ilgili hiçbir rapor elimize ulaşmadı. Sivil toplum temsilcilerinin raporları ve görüşleri elimize ulaşmadı. Bu görüşler elimizde olmadan bu müzakerenin yapılamayacağını düşünüyoruz.

Diğer bir konu: “Önerge vereceksiniz” diyorsunuz. Bakın, açılıştaki söylediniz. “Önerge değerlendirilecek.” diyorsunuz. Ya, önerge, burada milletin temsilcilerinin vereceği önergeler değerlendirilecekse ortada bir müzakere yok demektir.

Diğer bir konu Sayın Başkan: Meclis Genel Kurulunun takvimi açıklandı. Bugün bize mesaj olarak geldi, bütün arkadaşlara gelmiştir eminim. Şimdi, bakın, bu kadar önemli bir belgeyi, bir politika belgesini... Şöyle öngörüyor Sayın Meclis Genel Kurulu ya da Meclis Başkanlığı, “İki gün burada görüşebilirsiniz yalnızca.” diyor. İki gün bakın, iki gün, sınır koymuşlar. “Bugün ve yarın

görülebirlirsiniz, daha fazla müzakere edemezsiniz.” diyor. Neden? Çünkü perşembe ve cuma Meclis Genel Kurulunda kalkınma planı görüşülüp Meclis tatile çıkacak, artık bu basına deklare edildi. Düşünün ki önümüzdeki beş yılı veya on beş yılı, yirmi yılı etkileyebilecek bir politika belgesinin tartışmalarının bu kadar dar bir alanda yapılması isteniyor. Oysa mevcut yasa yirmi günlük bir süre öngörmüş. Beş günü sunumdan sonra geçti ama bizim on beş günümüz daha var. Bunun çok daha derinlemesine, bütün görüşlerin, katkıların alınarak tartışılmasına ihtiyaç var.

Bu yönde, Sayın Başkan, Meclis Başkanlığına, bu kadar dar şartlarda bunun görüşülmemesini, geniş koşullarda görüşülmesini ve alt komisyonlara ayrılmasını, çeşitli başlıklar altında alt komisyonların belirlenmesini, bunların tartışmalarını yürütüp bir sonraki oturumun buna göre belirlenmesini öneriyorum. Aksi takdirde bu politika belgesi, aynı bütçe belgesinde olduğu gibi, virgülü bile değişmeden Meclis Genel Kurulunda geçer ama güçlü, katılımcı ve geleceği hep beraber kurabileceğimiz bir politika belgesine dönüşmez. Bu konuda usul tartışmasını açmanızı istirham ediyorum sizden.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımızın da söz talepleri olduğunu görüyorum. Usul hakkında Komisyon üyesi olmayan arkadaşlara söz verme yetkim yok ama görüşmelere başladıktan sonra Komisyon üyesi olmayan arkadaşlara da söz vereceğim, onu özellikle söyleyeyim.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Sayın Başkan, neden acaba, öğrenebilir miyiz?

BAŞKAN – Usul, bu Komisyonun çalışmasına yönelik usul ve esasların belirlendiği bir şeydir. Dolayısıyla Komisyon üyesi olmayan bir kişinin Komisyonun çalışma usullerine yönelik bir görüş beyan etmesi söz konusu olamaz. Bugüne kadarki tüm uygulamalar da bu şekilde olmuştur Sayın Hamzaçebi.

Evet, teşekkür ediyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BAŞKAN – Usule yönelik mi? Hayır, değil.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) - Sayın Elvan, olmuyor bu ama olmuyor...

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, usule yönelik biraz sonra oylarınıza sunacağım usul tartışması açılmasını. Ancak şunu ifade edeyim: Birincisi, bu sivil toplum, daha doğrusu on beş yıllık perspektifte... Neden on beş yıllık bir perspektif? Soru-cevap kısmında, lütfen arkadaşlarımız not alırsa, Cumhurbaşkanı Yardımcımızdan, neden on beş yıllık bir perspektif öngörüldü, bunun cevabını almak isteriz.

İkincisi: Özel ihtisas komisyonlarına yönelik bir talep söz konusu. Bununla ilgili çalışmalarınız hakkında da bize bilgi vererseniz çok memnun oluruz. Ama şunu söyleyeyim: Kalkınma planı Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulurken bugüne kadar hiçbir özel ihtisas komisyonu raporu sunulmamış. Ama tabii her bir vatandaşımızın, her bir Meclis üyemizin de özel ihtisas komisyonu raporlarını elde etme imkânı var, bunları talep etme hakkı da var.

İkincisi, bu sivil toplum kuruluşlarıyla görüşme konusuna gelince, biliyorsunuz ben daha önce özellikle On Birinci Kalkınma Planı hazırlıklarında Kalkınma Bakanı olarak görev yapıyordum. Aşağı yukarı bu plan üç buçuk yıldan beri hazırlanıyor ve sadece benim şahsım yaklaşık 12 bin kişiyle, bizatihi sivil toplum kuruluşları, il il, bölge bölge bir araya geldik ve bu insanların görüşlerini, STK'lerin düşüncelerini aldık.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Onuncu Kalkınma Planı mı?

BAŞKAN – On Birinci için söylüyorum.

Ayrıca, milletvekillerimizi de davet ettim. Sayın Kuşoğlu, biraz önce ifade etti. Ben, o dönemde, biliyorsunuz bu planın hazırlık aşamasında Kalkınma Bakanıydım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bizi davet etmediniz.

BAŞKAN – Ben herkesi davet ettim, herkesi, tüm Komisyon üyelerini davet ettim Sayın Paylan.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Çalışmalar 2015'te...

BAŞKAN – 2015 değil efendim. Ben 2016'nın Mayıs ayında Kalkınma Bakanı oldum. Dolayısıyla 2016 yılının belki sonbaharında olabilir ama ben Plan ve Bütçe Komisyonumuzun tüm üyelerini davet ettim Sayın Paylan. Bunu özellikle ifade etmek istiyorum.

Şimdi, tabii, bizim çalışma usulümüz belli. Takdir edersiniz ki burada, şu anda salon da belki ilave 10-15 kişiyi alabileceğimiz bir salon. Hangi sivil toplum kuruluşunu çağıracağız? Bu konudaki uzlaşma ne olacak?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biz çok kolay uzlaşırız.

BAŞKAN - Binlerce sivil toplum kuruluşu var ve bugüne kadar hiçbir kalkınma planında da böyle bir uygulama söz konusu olmamış. Ancak sivil toplum kuruluşlarının plana olan görüşlerini, yansımalarını herhangi bir sivil toplum kuruluşuna sorabilirsiniz. Bu konuda her bir kurumun, her bir sivil toplum kuruluşunun görüşleri alındı. Buna ilave olarak aşağı yukarı 3.500 civarında öğretim üyesi bu özel ihtisas komisyonu raporlarında görev aldılar ve bu özel ihtisas komisyonu raporlarının başkanı Strateji ve Bütçe Başkanı... Eski adıyla Kalkınma Bakanlığı, yeni adıyla Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının elemanları, uzmanları, yöneticileri başkanlık etmediler. Doğru mu söylüyorum arkadaşlar? Bunlara bizatihi öğretim üyeleri, sivil toplum kuruluşunun temsilcileri başkanlık ettiler. Sadece bildiğim kadarıyla raportör olarak arkadaşlarımız görev aldılar.

CAVİT ARI (Antalya) – Öyle yazıyor zaten, giriş bölümünde yazıyor Sayın Başkan, okuduk.

BAŞKAN – Dolayısıyla tabii, bununla ilgili vekilimiz Sayın Arı da ifade etti, giriş bölümünde bunların hepsinden bahsedildi.

Bununla ilgili, özellikle sivil topluma yönelik çalışmaların gerçekleştirildiğini bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Bir diğer husus: “Müzakere edebilecek miyiz?” Şimdi, bizim Komisyonumuzun çalışma usul ve esasları bellidir. Herkes görüşlerini beyan eder, görüşlerinizi beyan ettikten sonra ben açıkçası sizler de uygun görürseniz on beşer dakika ilk aşamada söz verip eğer soru-cevap için dersiniz ki “Ben yirmi dakika kullanmak istiyorum.” yirmi dakikanın tamamını alabilirsiniz. Bence öyle yapalım. Bu yirmi dakikalık sürede sorularınız varsa...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Soru ayrı...

BAŞKAN – Hayır, soru-cevap bölümü ayrı, ayrıca varsa diyorum Sayın Hamzaçebi. Soru-cevap bölümü ayrı, doğru söylüyorsunuz, doğru.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Hayır, kendi koyduğunuz kuralı çiğniyorsunuz. Yirmi dakika değil mi herkesin konuşma süresi?

BAŞKAN – Sormak istedikleri, “müzakere” dediği için söylüyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Ama beş dakika... Bakın, kendi koyduğunuz kuralda bile şey yapıyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, bakın, benim ne kadar hoşgörülü bir şekilde yönettiğimi siz kendiniz biliyorsunuz ama böyle bir tavır içerisinde girmeniz beni üzer açıkçası.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Bakın Sayın Elvan, bir şey söyleyeyim...

BAŞKAN – Olabilir. Ben şunu söyledim, bakın, “Müzakere edilsin.” dediği için söylüyorum ama yirmi dakika süre vereceğim, daha sonra soru-cevap bölümüne geçeceğiz, tüm arkadaşlarımız sorularını soracaklar ve önergeler varsa önergeleri oylayacağız ve birinci bölümü kapatacağız.

Evet, ben çok teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Çok affedersiniz, usule ilişkin bir talep vardı.

Usul tartışması açılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)DİĞER İŞLER

1.- On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/777)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bekaroğlu.

Süreniz yirmi dakika.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Önce, 15 Temmuz hain darbe girişiminde yaşamını yitirenleri, demokrasi şehitlerini saygıyla anıyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Sayın Bilgiç, eski başkanımızı da özellikle selamlıyorum, hoş geldiniz efendim.

BAŞKAN – Sayın Bilgiç, hoş geldiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu görüşmekte olduğumuz... Aslında Anayasa’nın 166’ncı maddesinin gereğini yapıyoruz. Aslında bu planın, On Birinci Plan’ın 2018 yılının sonunda biteceğini hepimiz biliyorduk ve o 2018 yılının içinde görüşülüp tartışılıp karara bağlanmalıydı. “Yedi ay plansız gitti, bundan sonra da böyle gidecek.” filan diyebilirsiniz.

Değerli arkadaşlarım, hem geç geldi hem de görüşmesini bana göre usulüne uygun olarak yapmıyoruz. Biraz evvel usul tartışmasında arkadaşlarımız da ifade ettiler, hem Plan ve Bütçe Komisyonunda hem de Genel Kurulda eksik yapıyoruz diye düşünüyorum. En azından kesintisiz şekilde bu Komisyonunda ve Genel Kurulda görüşülmesi kuralına uyulmuyor. İhtisas komisyonu raporlarının -ki 43 adet ihtisas komisyonu var; biraz evvel Sayın Başkan 3.500 öğretim üyesinin katkı sağladığını söylediler; önemli bir metin- bırakın bize ulaşmasını, hiçbir yerde bulamıyoruz değerli arkadaşlarım. Niye saklıyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bilemiyorum. Hiçbir yerde bulamıyoruz. Araştırdık nereden bulabiliriz diye, bulamadık maalesef.

Değerli arkadaşlar, bu bir önceki beş yıllık plandan farklı olarak bu planda yeni bir öncelik eklenmiş olumlu bir şekilde. Ekonomi politikaları, üretim ve istihdam politikaları, iş gücü politikaları, bölgesel ve kentsel politikaların yanı sıra ilk kez hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim başlığıyla yeni bir bölüm eklenmiş. Bu ilktir. Tabii çok enteresandır, bütün bu sorunları ortaya çıkaran bir ekibin böyle sorunlar var diye farkına varması ve demokrasiyle ilgili, demokratikleşmeyle ilgili, hukuk devleti ve iyi yönetimle ilgili de birtakım cümleler plana koyması enteresandır. Niye enteresandır? Tam da bu cümlelerin konulduğu anda Türkiye'nin demokrasisi, hukuk devleti tartışılıyor değerli arkadaşlarım. Yani "Yabancı gazetecilerin Türkiye'deki eklentileri" diye raporların hazırlandığı, tartışıldığı bir ortamda nasıl bir düşünce özgürlüğünü tartışacağız? Gerçekten ilginç ve endişe verici gelişmeler.

Şimdi, biz iyi yönetimden söz ediyoruz, işte hukuk devletinden filan söz ediyoruz ama daha çok, yakın zamanda, Cumhurbaşkanı bir anda, bir sabah tak diye Merkez Bankası Başkanını aldı. Bakıyoruz nasıl aldı filan diye, gerçekten hakkı varmış, hukuk gereğiymiş. Niye? Çünkü bir kararnamede, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde denilmiş ki: "Cumhurbaşkanınca süreli atanan üst kademe yöneticileri, ilgili kanunlarda öngörülen görevden alma gerekçeleri yanında kurumsal hedeflere ulaşamaması nedeniyle de süreleri tamamlanmadan görevlerinden alınabilir." Öbür taraftan Merkez Bankası Yasası ortada duruyor ve orada da Merkez Bankası Başkanının nasıl görevden alınacağı, daha doğrusu nasıl görevden alınamayacağı yazıyor değerli arkadaşlarım.

Bu Planın ikinci olumlu yanı, bana göre; bugüne kadar işte bu yanlış, inşaat odaklı politikalardan vazgeçilip sanayileşme, yıllardan sonra sanayileşmenin öne çıkarılması, gerçekten her ne kadar dünya işte sanayi 4 devriminden filan söz ederken tekrardan sanayileşmenin hatırlanıyor olması ve imalat sanayisinde belirlenen öncelikli sektörler başta olmak üzere yerli üretimin artırılması ve sanayileşmenin hızlandırılmasının öngörülmesi enteresan.

Tabii burada bir başka konu da öncelikli sektörlerle ilaveten tarım, turizm ve savunma sanayisi. Ama tarımın burada sayılmış olması da çok ilginç çünkü sizin döneminizde, on yedi yıllık iktidar döneminizde gerçekten Türkiye, -deyim yerindeyse, sembolik olarak söylüyoruz- işte saman ithal eden bir ülke hâline gelmiştir. Bunu da konuşuyor olmakla, aslında, Adalet ve Kalkınma Partisi on yedi yılda neler yaptığını, neler yapmadığını da bir şekilde itiraf ediyor.

Planın makro öngörülerine gelecek olursak tek olumlu yönü bir önceki planda öngörülen, bize göre çok uçuk, hayali 2023 planlarından vazgeçilmiş olması. Herhâlde sizce de gerçekten 2003 hedefleri dediğiniz hedeflerden, işte gayrisıfı yurt içi hasılanın 2 trilyon dolara çıkması, kişi başına gelirin 25 bin dolara yükselmesi, ihracatın 500 milyar dolara çıkması, işsizliğin yüzde 5'lere indirilmesi filan, bu hayali hedeflerden vazgeçilmiş olması aslında olumlu bir şey. Şunun için olumlu bir şey çünkü plan... Daha sonra ben de birkaç cümle yine söyleyeceğim. Güvenilirlikle ilgili çok ciddi bir problemi var Türkiye'nin. İşte çok kızıyoruz kredi derecelendirme kuruluşlarına, işte "bunlar hain, gâvur..." Gene şimdi Garo kızacak bana "gâvur" kelimesini niye kullandın diye, ben kullanmıyorum, alıntı yapıyorum Garo. Hemen kızılıyorsunuz fakat arkadaşlar, bu güvensizliği siz ortaya çıkarıyorsunuz. Yani bir planı, beş yılı belirleyecek ekonominin anayasasını yaparken bile güvensizliği siz ortaya çıkarıyorsunuz. Nasıl çıkarıyorsunuz bu güvensizliği? Uçuk, hayali hedefler ortaya koyarak. Siz, evet, şu kadar ihtisas komisyonlarıyla, şu kadar uzmanla filan incelerken bütün dünyada bakıyor yani Türkiye'de ne oluyor, ne olmuyor, her şeye bakıyor. Maalesef ve maalesef dâhil olduğumuz o ekonomik sistem, Wall Street'te oturan uzmanlar, bir yerden, işte bir köylünün cebinden bir başkasının cebine 1 lira giderken bile oradan ne kadar alacağını hesap ediyor ve takip ediyor; ne oluyor, ne olmuyor, herkes biliyor, kapalı bir toplum değil yani Türkiye. Zaten kapalı bir toplum bugünün teknolojik gelişmesinde mümkün değil.

Bir başka önemli şey: Hane halkı, şirketler dâhil tüm ekonomik aktörlerin borçlu olduğu, bu borçlanma durumunun tavan yaptığı böyle bir ortamda, küresel durgunluklardan söz edilirken -ki programın girişinde siz de bunları yazıyorsunuz; 2018 yılında ortaya konulan iyimser 50 dolar ham Brent petrol fiyatı varsayımı yapılmış ve orada da büyük atlamış olmanız- dünya kadar sıkıntılar varken, dünya ticaretiyle ilgili problemler varken, işte dünyada herkes hedeflerle ilgili daralmadan söz ederken -neye dayanarak bilemiyoruz- ortalama yüzde 4,3 oranında bir büyüme ortaya koymuşsunuz ve bunun nasıl olacağına dair de bir tane şey yok yani somut, objektif, şu şekilde yapacağız, böyle olacak denilmiyor.

Bakın, verimlilikle ilgili bir önceki dönemde yani 2014-2018 plan döneminde toplam faktör verimliliğinin büyümeye katkısı 0,3 yani verimlilikle ilgili siz bu on yedi senede önemli işler yapmışsınız ve Türkiye ekonomisi çok verimli bir şekilde çalışmaya başlamış, katma değer artmış, dolayısıyla önümüzdeki dönemde bu verimlilik dolayısıyla bunlar olacak ve yüzde 4,3 oranında büyüyeceğiz diyebileceğiniz hiçbir şey yok. Başka ne oldu? Ben bilmiyorum, bir yerden böyle petrol filan, böyle bir şey de bulunmadı değil mi arkadaşlar? Böyle bir şey yok. Bir de hemen alt paragraflarda diyorsunuz ki bizde cari açık işte ne görüyorsunuz, ortalama 0,9; ithalata dayalı bağımlı bir büyüme modelinde nasıl olacak cari açık binde 0,9 olurken neyle, nasıl şey yapacaksınız? Gerçekten bir şey mi bulundu da biz bilmiyoruz? Yani ben Karadenizliyim filan, hiç petrol kokusu mokusunu gelmiyor, oradaki aramalardan zaten vazgeçildi. Nedir yani? Gerçekçi olmak gerekiyor değerli arkadaşlarım. Gerçekçi olmayınca ayağımızı yere basmıyoruz ve ondan sonra da herkes zarar ediyor.

Tabii, burada işsizlik rakamlarıyla ilgili de çok gerçekçi olmayan bir rakam ortaya koyuyorsunuz, 4,3 milyon yeni istihdam öngörüyorsunuz. Neye göre? Hangi alanlarda ne gibi yatırımlarda ne gibi gelişmeler olacak, kaynaklar nereden bulunacak, bununla ilgili hiçbir şey yok. Yani Merkez Bankasının ihtiyat akçeleriyle mi olacak, ne olacak? Ki onların da para basma anlamına geldiğini, Sayın Yılmaz'dan bir önceki oturumda öğrenmiştik.

Peki, kişi başına gelir 12.484 dolar. Bu rakamın üzerinde gerçekten oturup düşünmemiz gerekiyor değerli arkadaşlarım. Yıllarca “2023'te 25 bin dolar gelir olacak.” diye anlattınız, hâlâ insanlar, yani bu işleri takip etmeyen insanlar böyle bir beklenti içindeler sizden ve “12.484 dolar olacak.” diyorsunuz 2023'ün sonunda. Bu da nasıl olacak? Bu olabilecek mi? Bunu gösteren objektif... Neye dayanarak bunlar olacak, 4,3'lük büyüme nasıl sağlanacak, bunlarla ilgili de hiçbir şey söylemiyorsunuz.

Kaldı ki değerli arkadaşlarım, siz bu millî gelir serileriyle ilgili bir düzeltme yaptınız, o düzeltmeye rağmen, eğer o düzeltme olmasaydı şimdi bu rakamları konuşmuyordunuz ama o düzeltmeyi ne bize, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine ne Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, hiç kimseye, ekonomiyle ilgili yazıp çizen insanlara ne de uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarına anlatamadınız. Ne oldu da Türkiye'de bir şey oldu? Özellikle de tasarrufla ilgili Türkiye'de yüzde 14 tasarruf varken bir gecede yüzde 25'e nasıl çıktığıyla ilgili kimseye inandırıcı olarak hiçbir şey söyleyemediniz maalesef.

Şimdi, böyle bir ortamda, yani bu şişen millî gelir tahminlerine de bakılarak elbette Türkiye'nin ekonomisiyle ilgili olumsuz raporlar yazılıyor. İşte kredi notlarıyla ilgili ciddi problemler ortaya çıkıyor, kıyameti koparıyorsunuz. Ben bu kredi derecelendirme kuruluşuyla ilgili, değerli arkadaşlarım, ilgili bakana soru sordum geçtiğimiz dönemde. Yani bu işte hangi kredi derecelendirme kuruluşuyla hangi anlaşmalarımız var, bunları tek tek yazdı, sadece anlaşmaları. İşte kaç lira olduğu filan, bunları söylemedi. Bizim bu çok kızdığımız kredi derecelendirme kuruluşlarıyla anlaşmalarımız var ve bizim vergilerimizden onlara para ödöyoruz. Madem siz kendi kredi derecelendirme kuruluşlarınızı kurdunuz, ona bağlı olarak bütün dünya size kredi verecekse niçin bunlara milletin parasını gönderiyorsunuz? Böyle değil arkadaşlar. Yani bir devlet yönetiyorsunuz. “Sistemin içindeyiz” diyorsunuz. Yani böyle

bu kapitalizmin, neoliberalizmin de ciddi problemleri filan var. Gerçekten bir şey çözmüşseniz bunları yazın. Bunları dünyayla tartışın, müzakere edin, belki dünya da derin bir nefes alır ama öyle bir şey yok maalesef.

Bu planın en önemli eksikliklerinden bir tanesi de bozuk gelir dağılımının tespitine ve buna yönelik çözüm önerilerine hiçbir şekilde yer verilmemesidir. Mevcut, devam eden ve çıkışın daha da uzun sürmesini beklediğimiz krizin önemli sebeplerinden biri, bu bozulmadır değerli arkadaşlar. Bu bozulma dolayısıyla toplumun en altında kalanlar gerçekten çok büyük bedeller ödüyor. Yani ekonomide bir küçülme olduğu zaman, krizler olduğu zaman durumları iyi olanlar da bir bedel ödüyor elbette, sanayicisi, herkes bir bedel ödüyor, herkesi etkiliyor. Ama en aşağıda olan, işte işsizler, geniş toplum kesimleri çok daha büyük bedel ödüyor. İşte 10 tane lüks arabası olanın 2 tanesini kaybetmesi, bu da bir bedeldir ama evine 3 tane ekmek götüren bir adamın 1 ekmeğini kaybetmesi çok büyük, dramatik bir bedeldir değerli arkadaşlarım ve bu ülkede bunlar yaşıyor maalesef.

Bana göre bu plan, ciddi bir şekilde teknik bir analizden de yoksun bir programdır. Bu teknik analiz adına yapılanlar mevcut Hükümetin yanlış, yanıltıcı politikalarının tekrarından başka bir şey değil. Bu durumda planın güvenilirliği yoktur değerli arkadaşlarım. Örneğin “2018 yılının ortasından itibaren ekonominin dengelenme sürecine girmesiyle kamuda mali disiplini ön plana alan ve fiyat istikrarına destek veren maliye politikaları ağırlık kazanmıştır, bunlara devam edilecektir.” deniliyor. Bunun böyle olduğuna dair bir kişi çıksın bir şey söylesin. Gerçekten bundan dolayı mı olmuştur? Gerçekten dengeleme neticesinde mi bu sıkıntılar ortaya çıkmıştır? Bu olumsuz rakamlar ekonominin kendini dengelediğinden dolayı mıdır, yoksa sizin yanlış tercihleriniz, temel olarak yanlış tercihleriniz, daha sonra yürütmekte olduğunuz, bundan önceki dönemlerde en çok sizin eleştirdiğiniz işleri tekrar sizin yapmanız sonucunda seçim ekonomileri sonrasında mı bunlar ortaya çıkmıştır değerli arkadaşlarım?

Bunları itiraf etmeden, bunları kabul etmeden ortaya koyacağınız plan da plan olmaktan çıkıyor. Anayasa’nın gereği böyle bir çalışma yaptık. Sayın Başkan anlattı, “Şu kadar süre çalıştık.” filan dedi ama çok ciddiyetten yoksun şeyler de var. Mesela bu özel ihtisas komisyonlarının hangisinde kadın üniversiteleriyle ilgili bir öneri var? Yok. Sayın Cumhurbaşkanı Japonya’ya gittiğinde gördü, önerdi, hemen plana alındı. Bunlar da çok küçük şeyler gibi görünüyor ama bunlar da planın ciddiyetiyle ilgili çok büyük sıkıntılar oluşturuyor.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’nin borçlanma maliyetinin ne durumda olduğunu biliyoruz. 500 milyar dolara doğru yaklaşan dış borçları; bir sene içerisinde 177, 180 milyar doların ödenme zorunluluğunu; daha evvel yüzde 3’lerle, 4’lerle alınan kredileri, borçları şu anda yüzde 7’yle, 8’le, 8,5’la kapatmak için tekrar borç aldığımızı biliyoruz. Ne kalıyor? Yurt içi tasarruflar... Yurt içi tasarrufların millî gelire oranının yüzde 30’un üzerine çıkarılması hedefleniyor arkadaşlar. Yurt içi tasarrufları yüzde 30’a çıkaracak arkadaşlar. Bu rakamdan sonra aslında bu planın tartışılacak bir şeyi de kalmıyor. Neyle yapacaksınız? Yüzde 14’tü, 14’tü bir buçuk sene evvel. Bir sabah kalktık dediniz ki: “Yüzde 26.” Buraya İstatistik Kurumunun yöneticileri geldiler, sorduk: “Bizi bir ikna edin, neyle yaptınız, ne oldu?” Yani zorunlu olarak çıkardığınız BES dolayısıyla mı oldu bunlar arkadaşlar?

Soygun o BES. “BES” dediğiniz soygun arkadaşlar ya. 2.020 lira maaş alan insanın zorunlu olarak 100 lirasını, 200 lirasını almak gerçekten eşkıyalıktır, kusura bakmayın, soygundur ya. O para çok önemli bir para ya. Süt alamıyor, süt.

Niçin belediyeleri kaybettiniz? Bunun için kaybettiniz. Çünkü Cumhuriyet Halk Partili belediyeler dediler ki: “Biz her çocuklu evin kapısına süt koyacağız.” Bunun için kaybettiniz. Siyasi propaganda için filan söylemiyorum yani. Yaptığımız işler, bu zorbalıklar dolayısıyla bütün bunları.

SALİH CORA (Trabzon) – Bu sabah süt gelmedi.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Gelecek, gelecek, dur bakalım.

Şimdi, diyorsunuz ki: “Yüzde 30’luk tasarruf.” Yani birisi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, buradaki bürokratlar hangi objektif kriterlere, nelere göre...

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, iki sene sonra büyük bir yerde bir petrol, bir şey mi fişkiracak, bir şey mi oldu yoksa birisi bir keşif yaptı da o keşfin patentini alacağız, milyar milyar dolarlar mı yağacak? Yapmayın değerli arkadaşlarım. Bu inandırıcı değil yani. Böyle yaptığınızdan dolayı dünyada kredibitemiz, işte güvenilirliğimiz filan artmıyor, prestijimiz artmıyor, tam tersi, azalıyor ve bu azalmanın bedelini herkes ödüyor, biraz evvel ifade ettim, en çok dar gelirliiler ödüyor.

Değerli arkadaşlarım, işte, “Biz kurallara uyduk.” filan... Yani bütçeyle ilgili rakamlar elimizde değerli arkadaşlarım. Ne kadar bütçe açığının olduğu belli. 2019 bütçesinde öngörülen açığa neredeyse yaklaştık, 10 milyar TL kaldı; ilk altı ayda yaklaştık değerli arkadaşlarım. Nasıl olacak peki? 2019’un sonunda, 2019 bütçesinde öngörmüş olduğunuz bütçe açığının 3 misli belki de bütçe açığı ortaya çıkacak, bu gidiş onu gösteriyor değerli arkadaşlar. “Nereden gelecek bu değirmenin suyu?” diye sormak durumundayız.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, son iki dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapmayın. Biraz herhâlde şey yaparsınız bize.

Şimdi, başka bir şey daha var: 24 milyar dolarlık doğrudan sermaye girişi öngörülüyor. Ortalama 10 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş doğrudan yabancı sermaye ve 24 milyar dolar... Ya, nasıl olacak arkadaşlar? Uluslararası ilişkilerimizin durumu ortada yani, ne diyeceksiniz, ne diye insanlar buraya gelecek doğrudan şey yatıracak? Bunları anlatmanız gerekiyor. Bu ihtisas komisyonlarında neler konuştunuz, bunları anlatacaksınız ki o zaman inandırıcı olsun bu söyledikleriniz.

Bakın, enflasyonla ilgili söyledikleriniz ile yaptıklarınız hiçbir şekilde örtüşmüyor.

Zamanım bitiyormuş, uzatmak istemiyorum. Ya, siz para basmaya başladınız değerli arkadaşlar, para. Yıllar sonra, on yedi sene sonra, yirmi sene sonra para basmaya başladınız tekrar, Merkez Bankasına “Para bas.” demeye başlandı. “Hayır, basmadık.” filan değil, basmaya başladınız. Merkez Bankasında para falan yok. Merkez Bankasından para çekerken yapılan iş para basma işidir. Sadece yedek akçelerden dolayı, sadece kârdan hisse almadan dolayı değil, o finans cambazlıklarıyla yaptığınız, işte, kirli kâğıtları devletin bankaları üzerinden biraz yenileyip, onu götürüp Merkez Bankasıyla takas yaparken de yaptığınız şey para basmadır. Yani para basarak mı bunları yapacaksınız?

Başka bir şey: Hiç denetimden söz edilmiyor, şeffaflıktan söz edilmiyor, bütçe denetiminde şeffaflıktan söz edilmiyor değerli arkadaşlarım. Öyle bir siyasi ekipsiniz ki sizin istediğiniz raporlar çıkmadı diye Sayıştayın sorumlu elemanını görevden aldınız. Artık millet bütçesinin Sayıştay denetimi bütünüyle ortadan kalkıyor. Böyle bir noktaya geldik. Devletin, milletin vergilerinin neredeyse önümüzdeki dönemde kuracağınız fonlarla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Birkaç dakika daha vererseniz bitireceğim.

İLHAN KESİCİ (İstanbul) - Ben konuşacaktım, benimkini sana veriyorum on dakika.

BAŞKAN – Yok. Sözüünüzü tamamlamak için size söz vereceğim. Başka birinin sözünü ilave yapamıyoruz. Bilgi olarak söyleyeceğim.

Bir de sözüünüzü tamamlamak üzere süre vereceğim ama ilave süreyi lütfen istemeyelim çünkü çok sayıda konuşmacı var, hepsi de sıra bekliyor.

İLHAN KESİCİ (İstanbul) – Benimkini verebilirsek, ben vazgeçtim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – O kadar fon kuruyorsunuz ki Varlık Fonu’ndan Turizm Fonu’na kadar, vergilerimizle oluşan, halkın toplanan paralarının neredeyse üçte 2’sini denetimin dışına çıkarıyorsunuz. Böyle bir ekonomi güven vermez değerli arkadaşlarım.

Son olarak bir şey daha söyleyeyim, çok önemli olduğu için söylüyorum. Türkiye’nin finansla ilgili çok ciddi problemi olacağı zaten bu birbirine tutmayan plan hedefleriyle de çok açık görülüyor. Öyle anlaşıyor ki önümüzdeki dönem de kamu-özel ortaklığı, kamu-özel iş birliğiyle büyük projeler finanse edilmeye devam edilecek. Kamu-özel iş birliği projeleriyle millete çok büyük kazıklar atıldı, çöktü. Geçen gün Komisyondan geçen ve yarın Genel Kurulda görüşeceğimiz torba yasayla getirdiğiniz maddelerle de çok açık ortada.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bağlayayım, son cümlemi söyleyeyim...

Değerli arkadaşlarım, bu hedef, bu plan bundan önceki Onuncu Plan gibi rafa kaldırılacak bir plandır. Zaten kaldırın da bu planı. Bu planla, bu laflarla giderseniz Türkiye hiç önünü göremez diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Süreyya Başkanım, hoş geldiniz.

Sayın Paylan, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri ve olmayan sivil toplum temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum tekrar.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; öncelikle teşekkür ediyorum, ciddi bir emek var belli ki yani ciddi bir politika metni ancak eksiklerini vurgulayacağız tabii ki muhalefet partisi olarak. Dediğim gibi öncelikle usulen eksiklik var yani “Toplumsal geniş kesimlerinin görüşlerini aldık.” dediniz ama burada hâlâ bunlar dillendirilmedi, ne boyutta yansıdı, hangi kesimin ne talepleri vardı, siz bu taleplerin ne kadarını bu politika metninde yansıttınız, ne kadarını yansıtmadınız, bunları maalesef bilmiyoruz.

Değerli arkadaşlar, kalkınma planlarının hedefi topluma huzur ve refah vermektir. Hani adına “kalkınma” deyin, başka ne dersiniz deyin, toplumu daha çok huzurla ve daha çok refahla buluşturmak bunların hedefleri. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, niye bu eleştiriyi yaptım? Bakın, bir önceki kalkınma planı da inanın bu usulle tartışılmış, aynı usulle tartışılmış. Sivil toplum temsilcileri buraya katılmamış, muhalefet partilerinin görüşleri yansımamış, muhalefet partilerinin hiçbir önergesi bu kalkınma planına yansımamış ve arkadaşlar, bu kalkınma planının bütün hedefleri, bırakın beş yılı, bir yıl içinde akamete uğradı. Şimdi, bakın, mesai harcıyoruz, ciddi bir emek var ortada, ciddi bir çalışma var. Biz diyoruz ki: Bunu daha güçlü hâle getirelim. Bütün Türkiye’nin metni hâline getirelim; işçinin, emekçinin, kadının, gencin, emeklinin, çiftçinin metni hâline getirelim, toplumun yoksullarının metni hâline getirelim. Bununla ilgili de katkı sunmak istiyoruz diyoruz ki daha güçlü bir metin olsun, hepimizin metni olsun. Hepimiz şunu diyebilelim: Bakın, bunu AK PARTİ getirdi ama biz HDP olarak da şu katkıyı verdik, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu katkıyı verdik, DİSK, KESK şu katkıyı verdi diyebilelim ama maalesef o katkıyı verme imkânımızı Sayın Başkan şimdilik maalesef akamete uğrattı ama umalım ki önümüzdeki saatlerde, günlerde bu müzakere şartlarında katkı verme şartlarımız ortaya konulur.

Değerli arkadaşlar, kalkınma planını 15 Temmuz hain darbe girişiminin 3'üncü yıl dönümünde görüşüyoruz. Öncelikle bu darbe girişimini lanetliyorum ve darbeye hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımızı saygıyla anıyorum.

Değerli arkadaşlar, darbeler maalesef her zaman Türkiye'nin, ülkemizin ta Osmanlı'dan beri ayağına prangalar vurmıştır. Ortalama her on yılda bir darbe girişimleriyle karşı karşıya kalıyoruz ve ben son söyleyeceğimi ilk başta söyleyeyim, Türkiye'nin bir milletvekili olarak ben bu salonda olan herkese soruyorum: Herhangi bir milletvekilimiz veya bu salonda bulunan herhangi bir kişi "Darbe dönemleri kapanmıştır." diyebilir mi? "Darbelerle yüzleşilmiştir, darbelerle hesap sorulmuştur ve Türkiye'de bir daha asla darbe olmayacaktır." diyebilir mi? Bakın, bunu Yunanistan vatandaşları diyebiliyor, defalarca darbe olmuştur, İspanya bunu söyleyebiliyor, Fransa söyleyebiliyor, İtalya söyleyebiliyor. Bu ülkelerde defalarca darbe yaşanmıştır ve şimdi o ülkelerin vatandaşları diyor ki: "Bir daha asla bizim ülkemizde darbe olmaz." Bunu öz güvenle söylüyor ama biz, ben söyleyemiyorum. Neden? Çünkü darbeyle ve darbe dinamiğiyle etkin bir şekilde yüzleşmedik arkadaşlar ve bu şekilde eğer ki bir suçla etkin bir şekilde yüzleşmiyorsanız o suç tekrarlar. Umarım ben yanılıyorum ama geçmiş darbe dinamikleriyle de etkin bir şekilde yüzleşmedik, maalesef 15 Temmuz darbe girişimiyle de etkin bir şekilde henüz yüzleşmedik, umarım bu adaleti sağlarız.

Bakın, 15 Temmuz günüyle hep uğraşıyoruz, hep o gün olanları söylüyoruz. Elbette söyleyelim, o gün vatandaşlarımız katledildi bu ülkede, onların hesabını darbecilerden sonuna kadar soralım ama bakın, arkadaşlar, her darbenin bir hazırlık dönemi vardır. 12 Eylül darbe günlerinde ben daha çocuktum ama çok iyi hatırlıyorum. Solcu kahvesine bomba koyan el ile sağcı kahvesine bomba koyan el aynı eldi, bu ülkeyi birbirine düşüren aynı eldi. Çok uzatmayayım, 15 Temmuz darbe dinamiğini hazırlayan el de aynı eldi, o karanlık darbeci zihniyeti, toplumun fay hatlarına nifak sokan bir zihniyeti. Biz toplumun fay hatlarına nifak sokan bu zihniyeti defalarca ortaya koyduk, defalarca siyasi iktidarı uyardık, bakın, bir darbe dinamiği devrededir dedik. Nereden biliyorduk? Geçmiş darbe dinamiklerinden biliyorduk. Suruç'ta bomba patladığında, gelin bu işin üzerine gidelim, bu işin içinde bir oyun olabilir dedik. O günlerde hâlâ barış süreci devam ediyordu, barış sürecini dinamitlemek için Suruç'ta bomba patlatıldı. Bununla ilgili Meclise araştırma önergeleri verdik ama siyasi iktidar bakmadı. Ceylanpınar'da 2 polisimizin öldürülmesi üzerine araştırma önergesi verdik, bu işin içinde bir oyun var dedik, toplumun fay hatlarına nifak sokulmaya çalışılıyor, bir darbe dinamiği vardır dedik, gelin buna bakalım dedik, güldünüz geçtiniz ama o gün barış dinamitlenmişti ve o günden sonra da maalesef binlerce vatandaşımızı kaybettik ve ondan sonra da darbeye yüründü arkadaşlar. Ankara Gar katliamına gelin bakalım dedik, havaalanı saldırılarına kim yol verdi gelin bakalım dedik çünkü Ankara Gar katliamında bombalayan el ile Suruç'u bombalayan aynı eldi, aradan aylar geçmesine rağmen bu eylemleri yapabiliyordu ama devlet içindeki o çete bu darbe dinamiğine yol vermişti. Bunların hiçbirine bakmadık arkadaşlar, hâlâ da bakmıyoruz. Bakın, darbenin hazırlık süreciyle ilgili herhangi bir yargılama yoktur. Darbelerin hazırlık süreçlerine bakılırsa eğer yüzleşilebilir. 2007'deki o darbe dinamiğinin öncesinde Hrant Dink cinayetine gelin bakalım dedik, Rahip Santoro cinayetine gelin bakalım dedik. O cinayetlere bakılabilseydi, Danıştay baskınına bakılabilseydi 2007'deki o darbe bildirisi de olmayacaktı ama maalesef bunların hiçbirine bakamadığımız için ta Babıali baskınından beri süren darbe dinamiği yoluna hep devam ediyor, kötülük yoluna devam ediyor, toplumun içine nifak sokuyor. Maalesef biz siyasetçiler olarak da darbelerle etkin bir şekilde yüzleşemiyoruz, maalesef bazen darbelerle de Allah'ın bir lütfü deyip kendi iktidarımızı tahkim etmek için kullanıyoruz; 15 Temmuz darbe girişimi de maalesef bu şekilde oldu arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, darbelerin panzehri demokrasidir, bunda bu sefer mutabık kalalım, bütün darbelerin panzehri demokrasidir. O bahsettiğim Yunanistan, İtalya, İspanya, Fransa darbe dinamiklerinden bu şekilde çıkmıştır. Eğer ki inanın tek adama yetki vermiş olsalardı orada darbeler devam ederdi, kurumlar eğer ki tarumar edilmiş olsaydı Yunanistan'da da bugün darbeler olurdu ama Yunan halkı eğer bugün darbeden korkmuyorsa kurumlarının denge denetim mekanizmaları yüzünden korkmuyor.

Şimdi, diyeceksiniz ki: “Kalkınma planını görüşüyoruz arkadaş, ne alakası var bununla? Tam da budur arkadaşlar. Bakın, Daron Acemoğlu bunun kitabını yazmış, herkesin tekrar okumasını tavsiye ederim, “Why Nations Fail” yani “Ulusların çöküşü” diye tanımlıyor. “Uluslar niye çöker?” diyor, “Eğer ki kurumlarınız güçlü değilse, denge denetim mekanizmalarınız etkin değilse o ulusta huzur da olmaz, refah da olmaz. Eğer yalnızca para gözüyle bile bakılıyorsa refah da olmaz.” diyor. Kurumlar eğer güçlüyse kalkınma da olur. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bu kalkınma planının tek bir başarı şansı var: Demokratik hamlemizi yapmak, kurumlarımızı güçlendirmek, kurumlar arası denge denetim mekanizmalarını sağlamak, bunun dışında hiçbir başarı şansı yok. 2013'te belirttiğiniz 2023 yılı hedeflerimizin şu anda yarısını vadediyorsunuz, emin olun, eğer ki biz bu yolda devam edersek bir yıl sonra, iki yıl sonra da şimdi vadettiğiniz hedeflerin yarısını konuşuyor olabiliriz maalesef. Umarım ben yanılıyorum ama tarih bunun yüzlerce örneğini bize gösterdi. Kurumlar işlemiyorsa, denge denetim mekanizmaları işlemiyorsa kalkınma da olmaz, huzur da olmaz, refah da olmaz.

Bakın, burada açıklardan bahsediyorsunuz. Efendim, cari açık, bütçe açığı, şu, bu, şu hedefler, bu hedefler... Ya, arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı bir hayal ortaya koymuştu, bakın, 2011 seçim kampanyasında “Hedef 2023” diye bir hedef ortaya koymuştu, bir Türkiye hayalinden bahsetmişti. Neden bu hayaller çöktü? Neden 25 bin dolarlık bir ekonomiye doğru yürüyemiyoruz? Çünkü demokrasi açığımız var. Bakın, cari açığı, bütçe açığını, şunu, bunu bir kenara koyun, demokrasi açığımız var arkadaşlar, vicdan açığımız var bakın, vicdan açığımız var. Toplum şu anda kutuplaşmış durumda, birbirine karşı vicdani empati duygularını kaybetmiş durumda büyük oranda. Vicdan açığımız var arkadaşlar. Adalet açığımız var, çok ciddi adalet açığımız var. Eğer ki bu açıkların üzerine gidemezsek cari açılmış, bütçe açığıymış, şunlar bunlar yönetilemez. Bazı ülkeler gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 4'ü de açık verebiliyor bütçesinde, yüzde 5'ini de açık verebiliyor ama o ülke ekonomik krize girmiyor. İlla “Yüzde 3 verince ekonomik krize girersiniz.” diye bir şey yok ama biz yüzde 2'yi geçtik mi kriz tamamları çalıyor. Neden? Çünkü demokrasimiz zayıf. Demokrasimizi güçlendirebilirsek diğer açıkları her türlü yönetebiliriz arkadaşlar. Bakın, dediğim gibi, bu kalkınma planında vicdan yok arkadaşlar, vicdan açığı var. Emekçilerin ifadeleri yok, kadının adı yok. Bakın, bir önceki kalkınma planında “toplumsal cinsiyet eşitliği” ifadesi varken bu planda bu ifadeler dahi kaldırılmış.

Değerli arkadaşlar, elbette bir ülkede yürütme olacak, bakın, elbette olacak. Her ülkede var yürütme. Şunu da söyleyeyim, yani başkanlık sistemiydi, parlamenter sistemdi, bundan azade olarak bunu söylüyorum, hangi sistem olursa olsun bir yürütme olacak. Toplum seçmiş, Sayın Cumhurbaşkanına oy vermiş. Bir yürütme olacak ama hep beraber kendimize şunu soralım Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, size de soruyorum: Sayın Cumhurbaşkanını Türkiye'de dengeleyecek, denetleyebilecek herhangi bir kurum var mı? Ben yok diyorum. Bakın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir üyesi olarak bunu söylüyorum. Siz şunu vadettiniz: “Güçlü Meclis” diye vadettiniz. Bakın, daha önce zaten güçsüzdü, parlamenter sistemde de çok ideal bir durumda değildik, zaten güçsüzdük yürütmeye karşı. İnanın, yeni sistemde, son bir yıldır şu Meclise yalnızca ferman gönderiyorsunuz. Fermanlar yazılıyor, çoğu da bu Plan ve Bütçe Komisyonundan geçiyor, inanın, virgülünü değiştirmeye imtina ediyoruz burada, imtina ediliyor. Bu anlamda pek çok arkadaşımız, iktidar partisi mensupları dâhil, sizin gönderdiğiniz fermanları uygun bulmasalar dahi yürütmenin yasama üzerindeki gücü, tahakkümü yüzünden bunları

geri gönderemiyorlar. Torba yasa yöntemini mesela uygun bulmuyoruz. Burada bir kişi desin ki “Torba yasa çok uygun bir yöntem.” Ama bir tane dahi torba yasayı biz size geri gönderemedik. İşte bu anlamda güçsüzüz, sizi dengeleme, denetlemeden yoksunuz. Neden? Çünkü arkadaşlar, 15 Temmuz darbesinden sonra bu Meclise bir darbe daha yapıldı. Bakın, dokunulmazlıkların kaldırılması üzerine bu Meclisin üyeleri, o “FETÖ’cü” dediklerimizin kumpaslarıyla hazırladıkları iddianameleri kullanarak maalesef şu andaki yürütme bu Meclisin üyelerini tutukladılar, hapse gönderdiler ve karşılına ifadeleri dışında hiçbir şey konamadı. Siyasi önermeleri yalnızca vardı o Meclis üyelerinin “Biz Türkiye’yi şöyle daha iyi yaparız.” demişlerdi, o iddialarla üç yılı aşkın süredir hapisteler. 15 Temmuzdan bir ders çıkarabilirdik, o musibetten bir ders çıkarabilirdik ancak 15 Temmuzdan sonra 20 Temmuz OHAL düzeniyle arkadaşlar, maalesef bu dersi çıkaramadık ve maalesef, Meclise de darbeler yapıldı, Meclisin itibarı yerle bir edildi.

Yürütmeyi dengeleyebilecek birinci kurum Meclis bu hâlde Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Diğer güç ne? Yargı. Değerli arkadaşlar, daha önce hiçbir zaman demokratik bir yargımızı olmadı, adalet dağıtan bir yargımız olmadı. Bu yüzden yalnızca AK PARTİ’yi suçlamıyorum ama maalesef en karanlık dönemlerinden biri yaşandı. Yürütmenin yargı üzerindeki vesayeti ve talimatları üzerinden yüründü, rehine siyasetleri yapıldı maalesef ve bu çerçevede yargı da sarayın bir sopası hâline getirildi, bu anlamda yargının da bir denge denetim gücü kalmadı.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve değerli arkadaşlar; bakın, bazı endekslerden bahsetmek istiyorum. Bakın, rakamlardan bahsediyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; cari açık, şu bu. Ya, niye şu tespiti yapmıyoruz? Türkiye’nin itibarı nereden geçer arkadaşlar? Hukukun üstünlüğünden geçer, demokrasi niteliğinden geçer, basın özgürlüğünden geçer. Peki, ülkemiz Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde nerede arkadaşlar? Hukukun Üstünlüğü Endeksi 2019 rakamları... Hani “Ekonomide şöyle yapacağız, böyle yapacağız...” Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, inanın, bütün bunlar bu endekslerde yukarı çıkmamızda geçer. Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 126 ülke içinde 109’uncu sıradayız Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, 126 ülke içinde 109’uncu sıradayız. 109’uncu sırada olan bir ülke kalkınamaz, toplumuna refah ve huzur veremez. Bu ülkede ne yatırım olur ne huzur olur ne de refah olur. Biz Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde ülkemizi ilk 20’ye taşımadığımız sürece bu ülke kalkınamaz.

Peki, Basın Özgürlüğü Endeksi’nde neredeyiz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Bakın, Sınır Tanımayan Gazetecilerin belirlediği endekse göre 180 ülke içinde 157’nci sıradayız. 157’nci sırada olan bir ülkede kalkınma olamaz, refah olamaz. Eğer ki basın sizi dengeleyip denetleyemiyorsa ve Sayın Cumhurbaşkanının dün yandaş gazetecileri toplayıp talimatlar verdiği “Böyle yazın ki şöyle olsun, böyle yazın ki böyle olsun.” toplantılarında eğer ki yalnızca bu gazetecilerle konuşuyorsa ve uçağına yalnızca bu gazetecileri alıyorsa, kendisini eleştirmeyen, ısmarlama sorular dışında tek bir soru sorulmıyorsa o ülkede kalkınmayı unutun Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Ülkemizi Basın Özgürlüğü Endeksi’nde ilk 20’ye sokmadığımız sürece -157’nci sıradayız- bu ülkede kalkınma olamaz.

Bakın, değerli arkadaşlar, Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde kendi gelir grubumuza göre bakalım. 38 ülke var bakın, 37’nci sıradayız. Bir altımızda Venezüella var. 37’nci sıradayız, bundan utanç duymalıyız.

Diğer bir endeks Demokrasi Endeksi. 167 ülke içinde 110’uncu sıradayız. Ya, ilk 100’e giremiyoruz endekslerde arkadaşlar.

Peki, Hükûmetin Gücünün Sınırlandırılması Endeksi'nde neredeyiz arkadaşlar? 126 ülke içinde 123'üncü sıradayız. Bakın, denge denetimden bahsediyorsunuz burada. Bu metinde var Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı. Sizi dengeleyip denetleme endeksinde 126 ülke içinde 123'üncü sıradayız, sondan 3'üncüyüz. Yani denge denetimi buraya güzel güzel yazmakla olmuyor Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, kurumları ayağa kalkmasıyla sizi dengeleyip denetleyebiliriz.

Şeffaflık Endeksi'nde 126 ülke içinde 94'üncü sıradayız. Tek ilk 100'e girdiğimiz endeks de bu, yüzden 6 eksiziz.

Temel Haklar'da 126 ülke içinde 122'nci sıradayız Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı. Yani Meclis sizi dengeleyemiyorsa denetleyemiyorsa, yargı sizi dengeleyip denetleyemiyorsa, basın yazamıyorsa, özgür bir şekilde sizi eleştiremiyorsa... Ki ben Cumhurbaşkan olsam en çok basının yazmasını isterim. Çünkü bir kişi eleştirilemiyorsa hata yapar. Ben sizin yerinizde olsam basına derim ki: "Beni sonuna kadar, sabaha kadar eleştir." Neden? Hatalarımı gösterir çünkü basın.

BAŞKAN – Sayın Paylan, son iki dakikanız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne çabuk bitti?

Peki, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, sivil toplumun durumu nasıl? Ya, Allah'ınızı seviyorsanız, şimdi konuşuyoruz, bakın, iki gün sonra Sevgili Osman Kavala'nın gene mahkemesine gideceğiz, iki yıldır cezaevinde. Bu ülkenin hep iyiliğini istemiş, hep barışını istemiş, hep sivil toplumun gelişmesi için mücadele etmiş bir insan ve onun gibi binlercesi cezaevinde. Sivil toplumdan bahsediyorsunuz, güçlenmesinden bahsediyorsunuz. Hadi bunun emsallerini koyalım. Ayinesi iştir kişinin yazıya, lafa bakılmaz. Sevgili Selahattin Demirtaş hapisteyse, Figen Yüksekdağ hapisteyse, Osman Kavala hapisteyse, gazeteciler hapisteyse hangi basın özgürlüğünden bahsediyoruz -metinde var- hangi denge denetimden bahsediyoruz?

Bakın, önemli bir türbülانstan geçtik, kabul ediyorum, çok önemli bir türbülانstan geçtik arkadaşlar ülke olarak ama bu musibetten bir ders alıp almamamız bizim belirleyecek geleceğimizi ve bir daha darbe olup olmayacağını, bir daha o alçakların ülkemizin özgürlüğüne kastedip etmeyeceğini bizim bu musibetten bir ders alıp almamamız belirleyecektir ve bu anlamda hep beraber Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, bu sistemle değil, hemen önümüze koymalıyız... Bakın ben başkanlık sistemine kategorik olarak karşı olarak birisi değilim, tercihim parlamenter sistem ama demokratik bir başkanlık sistemi de olabilir, antidemokratik bir parlamenter sistem de olabilir. Biz sistemimizi demokratikleştirmek istiyorsak bütün denge ve denetim mekanizmalarını güçlendirmeliyiz. Bunun dışında ne kalkınma olur ne refah olur ne huzur olur bu ülkede. Hep beraber arkadaşlar, bu politika metinlerinde belirtilen rakamların yerine vicdanı koyalım, adaleti koyalım, hukuku koyalım, bu endekslerde yükselelim, emin olun, bakın, geri kalan rakamlardan bahsetmeye gerek yok. Biz kurumlarımızı ihdas edelim, demokrasimizi güçlendirelim, vatandaşımız bilsin ki bir mahkemeye gittiğinde adalet bulacak, vatandaşımız bilsin ki bir gazeteye gittiğinde derdi yazılacak, vatandaşımız bilsin ki çocuğunu ilk 100'de olan üniversitelere gönderebilecek ve oradaki hocalar bir barış bildirisine imza attığı için hapsedilmeyecek. Emin olun, geri kalan kalkınmayı bizim vatandaşımız yapar; girişimci vatandaşlarımız var, emekçi insanlarımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Onun dışındaki adaleti de emekten yana, ekolojiden yana, kadından yana, gençten yana kuralım.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ilk kalkınma planını bugün görüşüyoruz. Ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını, milletimizin huzuruna, refahına ve mutlu yarınlarına vesile olmasını diliyorum. Hazırlanmasına katkı veren herkese teşekkür ediyorum.

Kalkınma planına ilişkin değerlendirmelerime geçmeden evvel, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü'nde aziz şehitlerimizi rahmetle, gazilerimizi minnetle anıyorum. Fetullahçı terör örgütü 15 Temmuz 2016'da Türkiye'yi yıkmak için silaha davranmıştı. Tam üç yıl önce Türk Silahlı Kuvvetleri içine yuvalanan terörist bir kadro millete ve devlete silah doğrultmuş, ülkeyi kana ve gözyaşına boğmuştu. 251 vatan evladımız şehit olmuş, 2.194'ü yaralanmıştı. Amaç Türkiye'yi içten yıkmak, bir iç savaş çıkartmak, ülkeyi bölmek ve paylaşmaktı. Çatısı altında olmaktan onur duyduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisine alçakça, şerefsizce saldırdılar. Gölbaşı'nda 51 Özel Harekât polisimizi şehit ettiler. Emniyet ve istihbarat binaları, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, köprüler, en işlek cadde ve bulvarlar, stratejik noktalar bombalandı, ateş altına alınmıştı. Türk milletini canevinden vurmak isteyen barbarlar hiçbir vicdan ve inancın kabul etmeyeceği ölçüde hunhar yöntemlere başvurmuşlardı. FETÖ, haçlıların nam ve hesabına girerek, emperyalizmin planlarına bağlılık göstererek Türkiye'nin varlığına kastetmeye azmetmiş, milletimizin uçaklarıyla, helikopterleriyle, tanklarıyla, silahlarla saldırıya geçmişti. Ancak yanlış hesap kahraman Türk milletinden döndü. İstila emelleri Türkiye'nin yükselen kararlı ve tavizsiz mücadelesiyle bertaraf edildi. Millî irade ayaklandı, Türk milleti yediden yetmişe ayağa kalktı, FETÖ'cü teröristleri, arkalarında duran efendilerini analarından doğduklarına pişman etti. İhanet imanı geçemedi, işgal emelleri millî ifteti yenemedi.

Elbette, maruz kaldığımız tehlikeler henüz bitmemiştir. O sebeple, FETÖ'yle mücadele sonuna kadar sürdürülmelidir. Bu konuda kim olursa olsun tavsama, ihmal, hoşgörü olmamalıdır. Elbette, mücadele objektif kriterler, sağlam veriler, sağlıklı dayanaklar ve hukuki sınırlar çerçevesinde ve adalet içinde yapılmalıdır. Türkiye FETÖ musibetinden kurtulmalı, bu karanlık dönem kesin olarak bitirilmelidir. Şüphesiz Türkiye çok cepheli bir mücadelenin içindedir. Bir yandan FETÖ, PKK ve DAESH başta olmak üzere terörle mücadeleye devam edilirken bir yandan da siyasi ve ekonomik saldırılara, bölgemizde yaşanan ve egemenlik haklarımızı tehdit eden gelişmelere karşı tedbir almak, mücadele etmek zorunluluğu bulunmaktadır. Türkiye, 15 Temmuzda elde edilemeyen şer emellerinin ekonomi üzerinden gerçekleştirilmek istenmesiyle ekonomik saldırıya muhatap olmuştur. Çok şükür en kötü atlatılmıştır, ancak sıkıntılar hâlen devam etmektedir. Güneyimizde oluşturulmak istenen terör koridoru, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtı'yla önlenmiştir. Bununla birlikte risk ve tehlike bertaraf edilmiş değildir. Bölgemizde yaşanan bir dizi gelişme egemenlik haklarımızı tehdit eder boyuttadır. Kuşkusuz Türkiye bunlara duyarsız kalamaz ve kalmamaktadır. Bugün ülkemiz Doğu Akdeniz'de sıkıştırılmakta, sondaj gemilerimizin haklı ve meşru faaliyetleri tüm muhasım çevreleri tedirgin etmektedir. Oysa Türkiye egemenlik haklarıyla birlikte uluslararası hukuktan kaynaklanan yetkilerini kullanarak Doğu Akdeniz'de seferdedir. Dünya dibimizdedir, savaş gemileri vızır vızır çevremizde dolaşmaktadır, buna ilgisiz kalmamız ise mümkün değildir.

Bilindiği gibi FETÖ'yle mücadele edilirken bölücü terör örgütü PKK'nın tamamen ortadan kaldırılması için Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Pençe Harekâtı başlatılmıştır. 12 Temmuz 2019 gecesi Irak'ın kuzeyinde yuvalanan teröristlere karşı İkinci Pençe Operasyonu da başlatılmıştır.

Hakurk, Kandil ve çevresinin tepeden tırnağa temizliği artık beka meselesidir, ya kanlı terör bitecek ya da terör millî birliğimizi kemirecektir. Bu vesileyle dün Hakkârî’de bu mücadelede şehit düşen 3 kahramanımıza Allah’tan rahmet, ailesine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum. Şüphesiz bu gelişmeler Türkiye’nin ekonomik ve sosyal gelişimini etkilemekte, bu hayati sebeplere dönük önemli kaynakların aktarılmasını da zaruri kılmaktadır.

Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri; On Birinci Kalkınma Planı “Daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye.” vizyonu ile uzun vadeli bir perspektif sunmaktadır. Bu vizyon çerçevesinde planın uzun vadeli kalkınma amacıyla milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak ülkemizin uluslararası konumunun yükseltilmesi ve halkımızın refahının artırılması, Türkiye’nin yüksek gelir grubu ülkelerle en yüksek insani gelişmişlik seviyesindeki ülkeler arasına girmesi, bu kapsamda plan sonu olan 2023 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın 1.080 milyar dolara, kişi başına millî gelirin 12.484 dolara, ihracatın 226,6 milyar dolara çıkarılması, ekonominin yıllık ortalama yüzde 4,3 oranında büyümesi, işsizlik oranının yüzde 9,9’a düşürülmesi, enflasyon oranlarının kalıcı bir biçimde düşük ve tek haneli rakamlara indirilmesi hedeflenmektedir. Ekonomik refahla birlikte, vatandaşlarımızın mutlu, sağlıklı, güvenli yaşam sürebilecekleri, temel hak ve özgürlüklerin adil ve hızlı çalışan bir hukuk sistemiyle korunmasının yanı sıra öngörülebilirliği yüksek kamu politikalarıyla, fırsat eşitliğine dayalı, kolay erişilebilir ve vatandaş odaklı kamu hizmetleri sunulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, On Birinci Kalkınma Planı’nın hedef ve politikaları beş ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar, “istikrarlı ve güçlü ekonomi” “rekabetçi üretim ve verimlilik” “nitelikli insan, güçlü toplum” “yaşanabilir şehirler, sürdürülebilir çevre”, “hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim”dir. Hatırlanacağı gibi Onuncu Kalkınma Planı’nda da benzer bir yaklaşım ve başlıklar altında temel politika alanları ve hedeflere yer verilmişti. Bunlar, “nitelikli insan, güçlü toplum” “yenilikçi üretim, istikrarlı yüksek büyüme” “yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre” ve “kalkınma için uluslararası iş birliği” başlıklarıydı. Yeni bir bölüm olarak “hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim” başlığında ise hukuk devleti ve demokratikleşme ilkelerinin devleti oluşturan tüm kurum ve kuruluşlarda güçlü bir şekilde egemen kılındığı, kamu yönetiminde katılımcılık, şeffaflık ve hesap verebilirliğin her düzeyde hayat bulduğu, iyi yönetim anlayışının pekiştiği hedef ve politikalar ele alınmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı dönemini kapsayan 2014-2018 yılları, Türkiye’de ve dünyada önemli gelişmelerin yaşandığı yıllar olmuştur. Türkiye ekonomisi 2008 yılının ikinci yarısından itibaren küresel düzeyde etkili olan finansal krizden sahip olduğu sağlam temeller sayesinde nispeten daha az etkilenmiş ve 2010 yılından itibaren bir toparlanma sürecine girmiştir. Sonraki dönemde, 2016 yılındaki menfur darbe girişimi başta olmak üzere, iç siyasi gelişmeler ve jeopolitik gerginlikler, 2018 yılı itibarıyla artan küresel ticaret savaşları ve ticaret gelirlerindeki yavaşlama gibi olumsuzluklarla, bunların tetiklemesi sonucunda turizm gelirlerinde yaşanan düşüş Türkiye ekonomisini olumsuz etkilemiştir.

Plan döneminde yıllık ortalama büyüme oranı yüzde 4,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde sanayi ve hizmetler sektörlerinin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payları yıllar itibarıyla artarken tarım sektörünün payı azalmıştır. 2018 yılı itibarıyla tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payları sırasıyla yüzde 5,8; yüzde 22,2 ve yüzde 61,5 olarak gerçekleşmiştir.

Sanayi sektörünün verimlilik artışlarında üstlendiği öncü rol nedeniyle kuşkusuz önümüzdeki dönemde de gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki artışının sürdürülmesi büyük önem arz etmektedir.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçişle birlikte yürütmeye karar alma süreçlerindeki çok başlılık ortadan kaldırılmış, yeni hükûmet sisteminin gereklerine uyum sağlayacak şekilde kamu yönetiminin yapısal ve fonksiyonel dönüşümünün sistematik ve bütüncül bir şekilde tasarlanmasına yönelik olarak uyum yasaları çıkarılmış, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yayımlanmıştır.

Onuncu Kalkınma Planı'nda öngörülen makroekonomik hedefler, yaşanan olumsuzlukların Türkiye ekonomisine yansımaları sonucu sapma göstermiştir.

Hatırlanacağı gibi Sekizinci Kalkınma Planı'nda yer alan 2001-2023 dönemini kapsayan uzun vadeli gelişme stratejimizin temel amacı Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyini aşma hedefi doğrultusunda, Türkiye'nin 21'inci yüzyılda kültür ve uygarlığın en ileri aşamasına ulaşarak dünya standardında üreten, gelirini adil paylaşan, insan hak ve sorumluluklarını güvenceye alan, hukukun üstünlüğünü, katılımcı demokrasiyi, laikliği, din ve vicdan özgürlüğünü en üst düzeyde gerçekleştiren, küresel düzeyde etkili bir dünya devleti olmasıdır. Geline nokta henüz dünya standartlarında üreten bir ülke konumuna erişilememiş olsa da On Birinci Kalkınma Planı'nda odaklı bir biçimde yer alan sanayileşme perspektifiyle bu hedefe yaklaşabilecek bir altyapı tesis edilebilecektir.

Türkiye'nin güçlü bir ekonomi ile desteklenmiş küresel düzeyde etkili bir dünya devleti olma yolunda daha ciddi adımlar atma ihtiyacı devam etmektedir. Uzun vadeli stratejinin önemli hedeflerinden birisi olan bilgi toplumu olmanın gereği bilgiyi üreten toplum olmaktır. Bu konuda başta eğitim ve AR-GE yatırımları olmak üzere On Birinci Kalkınma Planı döneminde önemli dönüşümler öngörülmesi olumludur.

Kalkınma planları, Türkiye'nin uzun vadeli hedef ve politikalarının ortaya konulduğu, aynı zamanda da bu hedef ve politikalarla uygun orta ve kısa vadeli programlar ile stratejik plan ve bütçenin yapılmasına zemin hazırlayan ve Anayasa'nın 166'ncı maddesi uyarınca çıkarılması gereken dokümanlardır. Bu kapsamda, ekonomik ve sosyal sektörlere ilişkin gelişmeler, sorunlar ve beklentiler doğrultusunda politikalar ve hedefler yeniden düzenlenmektedir. Milliyetçi Hareket Partisinin uzun vadeli stratejik hedefi 2053'te Türkiye'nin küresel güç hâline gelmesidir. Şüphesiz, Türkiye dışı açık ve rekabetçi bir yapı içerisinde dünya ekonomisiyle bütünleşerek bölgesel ve küresel gelişmelerin önde gelen belirleyicileri arasında yer almalıdır. Ekonomi politikalarının merkezine insanı koyan, eşitlik, ahlak ve adalet ilkelerini gözetken bir yönetim anlayışıyla toplumsal refahın artırılması temel hedef olmalıdır. Bu anlayışla ve toplumsal uzlaşma ile ekonomideki birçok yapısal sorunların çözümü mümkün hâle gelecektir.

Ekonomideki yapısal sorunları çözüme kavuşturabilmek için, öncelikle ilgili taraf ve aktörlerce bir uzlaşma ortamı oluşturulmalıdır. Bu uzlaşma mevcut durum tespiti için sağlıklı bir şekilde yapılması ile sorun ve çözüm yollarının Türkiye ekonomisinin fırsat ve tehditlerinde bu anlayışla uzlaşılmasını da gerektirmektedir. Bunun için de ekonomi yönetimi başta olmak üzere bütünüyle yürütmenin ekonomik sorunlara teşhis ve çözüme dair tedbirlerinin inandırıcı ve ikna edici olmasını ve bu süreçlere ilgili tarafların aktif katılımının ve desteğinin sağlanmasını gerektirmektedir. Zira özellikle yapısal sorunlar geçici tedbirlerle çözülememekte daha köklü tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Özel ihtisas komisyonu çalışmalarının buna katkı sağladığını değerlendiriyoruz. Böylesi bir yaklaşımla güven sorunlarının aşılması, tereddütlerin giderilmesi ve şüphelerin karşılıklı güvene dönüştürülmesi mümkün hâle gelebilecektir.

Ekonomik uzlaşma kültürünün esasını kuşkusuz nimetin ve külfetin hakkaniyet ölçüleri çerçevesinde bölüşülmesi, hiçbir kesimin tahammül gücünü aşacak yük altına sokulmaması, üretime katılanların katkıları ölçüsünde üretimden adil pay almalarının sağlanması teşkil etmektedir. Bunun için, program ve seçim beyannamelerimizde ekonomideki temel sorunları aşarak ileri teknoloji kullanan, yenilikçiliği, verimliliği ve istihdamı gözetken, rekabet gücü yüksek üretim ekonomisini tesis etmek ve toplumun refah düzeyini artırarak sosyal dokuyu güçlendirmek amacıyla; ülkemizin kendi imkân ve şartları ile doğal ve beşerî kaynaklarını dikkate alan bağımsız ve milli bir üreten ekonomi programının hayata geçirilmesini önermiştik.

Bitiş yılının 2023 olması sebebiyle On Birinci Kalkınma Planı'nın 2023 hedeflerinin gerçekleştirilmesi bakımından önem arz ettiğini değerlendiriyoruz. Bu nedenle, kalkınma planının Türkiye'nin uzun vadeli stratejik planına, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ve Türkiye'nin lider ülke olma vizyonuna uygun olması gerekmektedir.

Bu kapsamda, plan hedeflerinin, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine uygun ve sistemin kökleşmesine katkı veren bir anlayışla kurum ve kuralların tanzim edileceği politikaların oluşturulması; ekonomik ve sosyal hedeflerin, sektörel planlamaların lider ülke Türkiye vizyonuna uygun olması; Türkiye'nin bölgesel gelişmeler karşısında egemenlik haklarını koruyan aynı zamanda milletimizin huzur ve refahını temin eden politika ve uygulamaların icrasına hizmet etmesi; Türk milleti ortak paydasında yaşama iradesini güçlendirmesi; toplumsal ahlak ve kalitenin tesis edilmesi; üreten ekonominin tüm unsurlarıyla etkinleştirilmesi; çok boyutlu milli bir dış politikayı, caydırıcı bir savunma ve güvenlik politikasını içermesi; herkesin erişebileceği çağdaş normlarda bir eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri ile diğer kamu hizmetlerini temin etmesi; ileri teknoloji üretimini ve kullanımını desteklemesi; tarım, hayvancılık ve kırsal kalkınmaya ağırlık verilmesi; iş gücü planlaması, eğitim üniversite ve istihdam ilişkisinin kurulması; gençliğe millî değerlerle mücehhez çağdaş gelişmeleri takip eden bir hüviyet kazandırılması; günün siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları ile süratle baş edebilme yetenek, güç ve iradesine sahip bir yönetim aklının egemen olacağı yapının tanzim edilmesine yönelik olması; nihayetinde 2023 hedefleriyle birlikte 2053 küresel güç Türkiye hedefinin altyapısının sağlam temellere bağlanmasını temin etmesi beklentimizdir.

Bize göre Türkiye en zoru atlattır. 15 Temmuz hain darbe girişimi ile başlayan süreç terör saldırıları ve özellikle ekonomi savaşlarıyla devam etmiş, bu şekilde Türkiye köşeye sıkıştırılmak istenmiştir. Artık sistem tartışmaları bitmiş, seçim öncesinde ekonomide soğan patates üzerinden yapılan spekülasyonlar son bulmuştur. Üretim çarkları dönmekte, sanayi üretimi artmakta, enflasyondaki yükseliş trendi tersine dönmekte, dış ticaret açığı azalmakta, tüm bunların sonucunda da ekonomide güven artmaktadır. Artık seçimsiz geçecek olan dört yılda hızlı bir toparlanmayla 2023 hedeflerine ulaşma, 2053 hedeflerinin altyapısını inşa etme vaktidir.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak Türkiye'nin gelişmesi daha güçlü bir ülke olması ve dünyada söz sahibi kudretli bir devlet hâline gelmesi için bu plan dönemini çok önemsiyor; demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü esasında ekonomik ve sosyal olarak süratle yol alabilmemiz için her türlü gayreti göstereceğimizi ifade ediyoruz.

Oluşturulacak uzlaşma zemininde ve Türkiye'nin bu hedeflere ulaşma ortak paydasında hiç şüphe yok ki 2023 ve 2053 hedeflerine ulaşılacaktır. Yeter ki birlik ve beraberliğimizden, bizi bir arada tutan ortak değerlerimizden ayrılmayalım, ülkemizin ve milletimizin muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkma ülküsünde elimizi taşın altına koyalım.

Sonuç itibarıyla, Türkiye ve dünya gerçekleri dikkate alınarak hazırlandığı ve erişebilir gerçekçi hedeflerin konulduğu On Birinci Kalkınma Planı'nın Türkiye'nin lider ülke ve küresel güç olma vizyonuna önemli katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

Politikaların sağlıklı bir şekilde uygulanması, etkili bir iş bölümü, denetim, koordinasyon ve girişimciliğin desteklendiği güçlü bir destek sistemiyle birlikte milletimizin azim ve kararlılığıyla bu hedeflerin de üzerine çıkılabileceğine inanıyoruz.

Bu düşüncelerle On Birinci Kalkınma Planı'nın aziz milletimize hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Aksu.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar; ben de benden önceki konuşmacılar gibi hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Milliyetçi Hareket Partisinden arkadaşımız konuşmasının son kısmında dedi ki: “Türkiye’de sistem tartışması bitmiştir.” Bence sistem tartışması yeni başlıyor, buradan başlamak istiyorum.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Millî irade 3 kez karar vermiştir.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değiştirir kararını millî irade.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Efendim, şu anda görüşmekte olduğumuz metin beş yıllık plan, On Birinci Kalkınma Planı, bir anayasal metin çünkü Anayasa’mızın 166’ncı maddesinin ikinci fıkrası aynen şöyle diyor: “Planda milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.” Dolayısıyla bu, bir Anayasa’nın yönetime verdiği bir ödev ve görev. Dolayısıyla bu planın zaman zaman emredici, zaman zaman da yol gösterici olması gerekir. 1962 yılında uygulamaya koyduğumuz bu planlı dönem, arada birtakım sıkıntılar olmasına rağmen, bazı yönlerden daha ziyade emredici olurken son zamanlarda daha ziyade yol gösterici bir plan şeklinde tezahür etti. Bugün görüşmekte olduğumuz On Birinci Beş Yıllık Plan’ın da daha ziyade yol gösterici, emredici çok fazla bir tarafı yok.

Tabii, emredici olmak ile yol gösterici olmanın artıları, eksileri var. Milletten ülkeyi yönetmek üzere yetki almış siyasi iktidarın gerek siyaset gerekse ekonomik kaynak dağılımı vesairiyle ilgili tercihlerini gösteriyor ve dolayısıyla da bu tercihler bu belgelere yansır ve o iktidar devam ettiği sürece de kamuoyu ve toplum bunların yerine getirilmesini ister ve dolayısıyla da muhalefet, özellikle de muhalefetten ziyade bu planın, programın uygulamasında yetkili ve sorumlu olan bürokratların da bu programları desteklemesi gerekir o bürokratlara verilen, siyasetçi tarafından verilen yasal çerçeve içerisinde. Dolayısıyla onlar bu görevlerini yerine getirirken onların sadakatleri sadece devletlerine ve görev alanlarını belirleyen yasalaradır. Dolayısıyla sadakatleri siyasetçilere olmamalıdır, olmaması gerekir çünkü öyle yaparlarsa yanlış yaparlar hem kendilerine hem de siyasetçilere yanlış yaparlar.

Planlar, uzun vadeli misyon ve vizyonu gösterir. Dolayısıyla bugün ile beş yılın arasında bir fark var. Bütçeler genellikle yarını planlar, yarınla ilgilenir ama planlar, öngörülen vizyon çerçevesinde daha uzun bir perspektif alır. Bizim planlama geleneğimizde ve uygulamamızda da bu vizyon beş yılla sınırlandırılmıştır.

Niye beş yılla sınırlandırılmıştır? Çünkü buralarda bir yön ve yol göstermek sorumluluğu vardır gerek özel sektöre ve gerekse devletin birimlerine neyin nasıl yapılacağı konusunda yön ve yol gösterilir ve tahminlerde bulunulur. Dolayısıyla tahmin yapmak o kadar kolay bir iş değildir. Ben Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 2018 yılı için öngörülen kurun veyahut da Onuncu Beş Yıllık Plan’da 2018 yılında öngörülen millî gelir seviyesinin, vesairenin niye tutturulamadığı, niye yanlış olduğu, niye saptığı konusunda çok fazla eleştiri getirmek istemiyorum çünkü ben de elini taşın altına koymuş bir insan olarak, tahmin yapmanın çok kolay olmadığını biliyorum. Ancak yine de Onuncu Beş Yıllık Plan’da ortaya konulan hedeflerin tutturulamamış olması bu planı yazanların ve öngörenlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Çünkü ben şunu isterdim: Tahmin yapmanın zor olduğunu biliyoruz, tahmin yapmanın da üzerine oturduğu bir baz olduğunu, o bazın da birtakım varsayımlar olduğunu

biliyoruz. Dolayısıyla varsayımlar değiştiği zaman tahmin de değişiyor ama o tahmini yapan yetkilinin, etkinin o varsayımlarının niçin gerçekleşmediğini, niçin tutup tutmadığını, niçin sapmaların olduğunu makul, mantıklı, içsel tutarlılığı olan bir yöntem ve şekilde muhataplarına açıklaması gerekiyor.

Bu planda yani şu anda görüşmekte olduğumuz On Birinci Beş Yıllık Plan'da Onuncu Beş Yıllık Plan'ın hedefleriyle ilgili herhangi bir değerlendirme yok, herhangi bir hesap verilebilirlik yok. Yani şunu görmek isterdim: Biz Onuncu Beş Yıllık Plan'da şu, şu, şu varsayımlar çerçevesinde şu metodoloji ve yöntemi kullanarak, varsa ekonometrik model onu kullanarak 2018'in sonunda milli gelirin, fert başına düşen milli gelirin, işsizliğin, makro büyüklüklerin şuraya geleceğini tahmin ediyorduk ama olmadı; olmayışının nedenleri de şunlardır demelerini beklerdik ama maalesef, böyle bir hesap verilebilirlik yok. Gerçekten bir hesap verilebilirlik yok. Ben kurun niye 1 lira 98 kuruş olduğunu sorgulamıyorum ama 1 lira 98 kuruş olmamasının nedenlerinin ne olduğunu sorguluyorum. Bunun için de birisinin bize gelip bir hesap vermesi lazım. O nedenle de bu danışma kurullarında, vesairelerde eminim bunlar tartışılmıştır ve oralarda görüşler ortaya konulmuştur. O nedenle, bu danışma kurullarında ortaya konulan görüşler, yapılan tartışmalar bunun için önemli. Bunun bize hesabının verilmesi lazım. Yani ortada bir hesap verilebilirlik söz konusu değil.

Yine şunu görüyoruz yani bizim planlama tarihimize baktığımızda, 1962'de ilk defa başlayan planlama uygulaması 1980 yılına kadar daha ziyade emredici şekilde ve ancak mantık şu: "Ben planı yaparım dolayısıyla bütçeyi yapan bunun kaynağını bulur." şeklinde bir yaklaşım vardı; özellikle 1'inci ve 2'nci planda gördüğümüz husus bu. 1'inci ve 2'nci planda hedefler tuttu ama finansman farklı yerlerden geldi. Şunun için farklı yerlerden geldi: IMF'yle yıllık bazda anlaşmalar yapıldı; 20-25 milyar dolarlık kaynak geldi ve bu kaynaklar çerçevesinde de harcamalar yapıldı ve dolayısıyla da tuttu ama hedef tutmakla birlikte finansman kaynağı farklı yerlerden geldi. Dolayısıyla 1960-1980 arasına baktığımızda ortaya çıkan durum şu: Plan yapılıyor, o plana uygun olarak kaynak yaratılmaya çalışılıyor ve dolayısıyla da buradan hareketle kaynağın yetmediği yerde Merkez Bankası, Hükümet şirketlerin cirolarının yüzde 25'i kadar "disponibilite" dediğimiz tahvili ihraç etmiş, kaynak oradan aktarmış ve bu da Merkez Bankasında park etmiş. Dolayısıyla bu dönemde bir bakıma kısa vadeli avansı, vesaireyi de düşündüğümüzde hedefler tutuyor ama sonuç enflasyonist olmuyor. Fakat 1980 yılından sonra "Washington Konsensüsü" dediğimiz liberal ekonomi uygulamalarının ortaya çıkması ve bunun da giderek benimsenmesi ve bu çerçevede de mali disiplinin giderek de bozulması sonucunda hedefler tutmadığı gibi bu arada da enflasyonist bir durum ortaya çıkıyor ve bunun sonucunda da planda öngörülen düzenlemelere de uyulmuyor. Bu dönemde toplamda –bir arkadaşımın söylediğine göre- 9.300 küsur tane proje var ve dolayısıyla 1980-2000 arası, 2000 krizine geldiğimizde ortalıkta bir proje çöplüğü var ve bunu finanse edebilmek için de gerektiği zaman Merkez Bankası kaynağına müracaat edilmiş ve bütçe dışı uygulamalar ortaya konulmuş. Fonlar, 40'a yakın fon icat edilmiş ve bunlarla yatırım yapmaya çalışılıyor. Bu disiplinsizlik, bu kuralızsızlık da bizi 2001 yılında duvara toslattı ve malum, olduğunu bildiğimiz bu krizi yaşadık.

Şimdi, bugün geldiğimiz noktada, 2000'den sonra planlama kavramında tekrar birtakım değişiklikler olduğu ortaya çıktı. Niçin ortaya çıktı? Çünkü 2000 öncesinde ki o 1980-2000 arasında yaşadığımız birtakım tecrübeler vardı. O tecrübelerden hareketle IMF bizim başımıza vurdura vurdura birtakım işleri yaptırdı. Kusura bakmayın, IMF'nin savunucusu, vesairecisi değilim ama şu anda olan bitene baktığımızda, o dönemdeki yanlışlıklarımızdan, günahlarımızdan hiçbir ders çıkarmamışız; aynı günahları, aynı yanlışları şu anda hızla yapmaya devam ediyoruz. Neydi? Bütçe ile uzun vadeli planı birleştirecek bir "program bütçesi" kavramı ortaya atıldı. Bu, 1973'te atıldı aslında ama sürdürülemedi fakat 2000 krizinden sonra karşılaştığımız sorunlar ve IMF'yle yaptığımız anlaşma çerçevesinde bize 5018 sayılı bir Yasa yaptırıldı ve bu yasa çerçevesinde biz mali disiplinin planla nasıl irtibatlandırılacağı

konusunda epey deneyim sahibi olduk ve denildi ki: “Ödeneği olmayan projeler gündeme alınmasın, ödeneği olan projeler bitirilmeden önce yeni projeler alınmasın.” ve bunun biz faydasını gördük. Bu fayda neydi? Fayda şuydu: Ekonomi, tekrar, kurala dayalı bir yönetim sistemine döndü. Ortada kural vardı, belirsizlikler ortadan kalkmıştı ve ileriye yönelik elini taşın altına koyacak olan risk alıcılar belirsizlikler ortadan kalktığı için risk almaya başladılar ve bunun sonucunda da ekonomi kesintisiz... Dünyanın o günkü konjonktürü de ortada, likidite boldu, vesaire boldu, siyasi tercih de ortada, siyasetçi de tercihini inşaattan vesaireden yana kullandı ama sonuçta ekonomi bir noktada büyüdü. Fakat takip eden dönemde ne oldu? Bu disiplin kalktı, Onuncu Beş Yıllık Plan döneminde maalesef, bu disiplin bozulduğu için ekonomi küçüldü ve Türkiye fakirleşti, gerek millî gelir açısından gerekse de fert başına millî gelir açısından baktığımızda Türkiye fakirleşti. Planın başındaki fert başına millî gelir ve toplam gayrisafi yurt içi hasılaya dolar bazında baktığınızda, bugüne kıyasladığımızda hepsi aşağıya gelmiş vaziyette. Bunun nedeni, disiplinsizlik, kuralsızlık, kural tanımamak ve dolayısıyla keyfîlik.

Buradan da hareketle söylemek istediğimiz husus şu: Ben, Garo Bey’in söylediklerine yüzde yüz katılıyorum. Bu planın başarılı olabilmesi için... İçinde birtakım teknik arıza vesaire var ama bunlar olmadan bu işin olması mümkün değil. O verdiği endeksler var ya, o endeksler düzelmeden bu işlerin düzelmesi mümkün değil çünkü bunları yaşayarak gördük. Bu bozulma da zaten o disiplinsizliğin sonucu ortaya çıktı.

Şimdi, yepyeni bir disiplinsizlikle karşı karşıyayız. Planda bunun hiçbirisi yok. Bu plan ile bütçenin irtibatı yok. Plan, uzun vadeli; bütçe, kısa vadeli, bir yıllık bir harcamayı öngörüyor. Orada biz ne diyoruz? Borcumuzu nasıl öderiz, memur maaşlarını nasıl öderiz ama bütçenin içerisinde gelecek yıllara sari birtakım harcamalar da var. Onun için program bütçe yapılıyor ve program bütçenin ömrü de üç yıl, onun için üç yıllık birtakım ödenekler ortaya konuluyor ama şu anda, 1980-2000 arasında yaşadığımız ve ülkenin ekonomisini proje çöplüğüne dönüştürdüğümüz olayın bir başka versiyonunu şu anda yaşamaktayız, onun içine doğru gidiyoruz çünkü planda öngördüğümüz yatırımlar var ve o yatırımların kaynağının nereden geleceğiyle ilgili, bütçeyle ilgili irtibat kamu-özel iş birliği harcamaları nedeniyle kopmuştur. Dolayısıyla şu anda, 1980-2000 arasında yaşadığımız bu disiplinsiz, kontrolsüz ve her projeye “Evet, al başla, islim arkadan gelir, ödeneğini sonradan veririm.” mantığının bir başka versiyonunu yaşıyoruz ve üstelik hiçbir şeffaflık yok, hesap verilebilirlik yok. Dolayısıyla bu planın başarılı olabilmesi için neyi nasıl yapacağımızın, bütçeyle neyi nasıl ilişkilendireceğimizin açık ve net bir projesinin, perspektifinin ortaya konulması gerekiyor. Bu yapılmadığı sürece bu planın başarılı olması mümkün değil. Zaten planın içerisinde de fazla bir şey yok, emredici bir şey yok, genellikle yön verici var, yönlendirici var. Yönlendirici olmak hususu da bütçeyle hiçbir şekilde ilişkilendirilmemiş.

Şu Onuncu Beş Yıllık Planın sonunda 25 tane madde var. Bu maddeler aslında bir bütçe disiplininin üzerine oturmuş, böyle bir konsepti var ama uygulamada bunun hiçbirisi gerçekleşmedi. Bu 25 konuyla ilgili onlarca paket açıkladınız, harcama yaptınız ama bunların hiçbirisiyle gelip de topluma hesap vermediniz. Sayın Davutoğlu Başbakan olduğunda bir haftalık, aylık, üç aylık, altı aylık, bir yıllık öngörüler vardı. Bunun sonucu ne oldu? Toplumun karşısına yetkili, etkili biriniz çıkıp da “Bu kadar harcama yaptık, şurada başlamıştık şuraya geldik.” dediniz mi? Demediniz. Dolayısıyla bu, kaynak israfından başka bir şey değil. Plan önemli bir şey.

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, iki dakikanız var.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Bitiriyorum.

Geçmişte hafife alındı ve denildi ki: “Bize plan lazım değil, pilav lazım.” Evet, gerçekten bize pilav lazım ama şunu biliyoruz ki plan olmadan herkese yetecek pilav da üretilmiyor; bunu bilmemiz lazım. O nedenle, sorumluluğunuzu alın, hesap verebilirliği ön plana çıkarın ve dolayısıyla da Garo

Bey'in söylediği konuları öncelikli olarak yapmaya gayret edin, kurala dayalı bir ekonomi ve yönetim getirin. O zaman, bunun içerisindeki olayı Türk özel teşebbüsü, Türk halkı, Türk milleti otomatik olarak yapacaktır; fazla bir şey yapmanıza gerek yok.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Sayın Cemal Öztürk, buyurun lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 15 Temmuz 2019 Demokrasi ve Millî Birlik Günü, milletimize, devletimize karşı eli kanlı FETÖ ihanet şebekesi tarafından düzenlenen darbe girişiminin 3'üncü yıl dönümü. Bu darbe girişiminin seneidevriyesinde vatanımıza ihanet etmek isteyenlere fırsat vermeyen, tankın egzozuna tişört tıkayan ağabeye, kamyonuyla adam taşıyan ablağa, mahsulünü yakıp uçaklara engel olan amcaya, oyuncak kamyonuna bayrak takan kardeşime, tankı motosikletle kovalayan arkadaşşıma, terlikle tanka vuran teyzeye, çatıdan jete atlamaya çalışan gençlerimize, jete ısıklık çalıp "Gel ... buraya." diyen yiğit kardeşime, tank kapağını taş motoruyla kesen ustaya, tanktan çıkardığı askere sarılan polise, jetlerin kalkmaması için depoları boşaltan pilota, kamyonları, tırları kışla kapısına çeken şoföre, meydanlarda dua eden hacıya, evinde gözyaşı döken baciya, vurulan bacağını kemerle boğan dayıya, vatani için canını veren şehidime, velhasıl yüreğinde zerre kadar vatan sevgisi olan, ilk andan itibaren meydanlara akın edip vatanına, milletine, tarihine, mukaddesatına, istikbal ve istiklaline sahip çıkan, "Rüzgâr nereden eserse o tarafa yön alırız." demeyip "önce vatan" deyip safını ilk andan belli eden, gri olmayan herkese selam olsun. Rabb'im vatana ihanet etmek için fırsat kollayanlara müsaade etmesin diyor ve şehitlerimize rahmet, gazilerimize şifa diliyorum.

Değerli hazırun, bugün On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı görüşüyoruz. Tabii, bu, bir anayasal zorunluluk. Biraz önce Sayın Durmuş Yılmaz Anayasa'nın 166'ncı maddesinin ikinci fıkrasını okudu. Ben orayı okumayıp birinci fıkrasını okuyacağım: Ne diyor 166'ncı madde: "Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayinin ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak devletin görevidir." diyor. Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esasları kanunla düzenleyeceğimiz Anayasa'nın amir hükmü.

Tabii, cumhuriyet ilan edilmeden önce 23 Nisan 1920'yle beraber, Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni Türkiye'nin temellerini atıyor ve daha cumhuriyet ilan edilmeden İzmir İktisat Kongresi toplanıyor ve yeni devletin ekonomik temelleri, ekonomik stratejisi orada belirlenmeye çalışılıyor.

Bir sıralama yaparsak, Türkiye Cumhuriyeti'nde 1923-1929'u kuruluş dönemi, 1929-1933'ü arayış dönemi -ekonomik anlamda söylüyorum- 1933-1946'yı dışarıya kapanma, 1946-1960 arasını dışa açılma ve Batı ittifakına entegre olma dönemi olarak değerlendirebiliriz.

Türkiye, planlı ekonomiye başladığı 1963 yılından itibaren 10 tane beş yıllık kalkınma planı hazırlamış ve uygulamıştır ve bugün 11'incisini görüşüyoruz. Planların iktisadi felsefeleri ve yaklaşımları kapsamında 1960 öncesini devletçi ya da kısmi devletçi olarak nitelendirmek mümkün, 1960 ile 1980 planları karma ekonomi olarak nitelemek mümkün. 1980-2000 planlarını ise liberal planlar olarak, anlayış olarak nitelemek mümkün. 1980 öncesinde sanayileşmede ithal ikamesi

politikaları, 1980 sonrasında ise açık ekonomiye geçiş Türkiye’yi yönlendirici olmuştur. Türkiye 1963 yılında planlı döneme girerken ülkenin sosyoekonomik potansiyelini değerlendirmek ve bu potansiyeli orta dönemde planlarla en iyi şekilde yönlendirebilmek için amaç ve hedeflerin önceliklerini tespit eden on beş yıllık perspektif plan hazırlama gereğini duymuştur. Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları 1963-1977 perspektif planına göre hazırlanmış olup Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, temel altyapı yatırımlarına, istihdam sorununa ve yeniden düzenleme konularına ağırlık verirken İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, özellikle sanayi sektörünün ekonomide sürükleyici sektör niteliği kazanması ilkesi doğrultusunda hazırlanmıştır.

Değişen dünya şartları ve Türkiye’nin o günkü adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu, bugünkü adıyla Avrupa Birliğiyle ilişkilerini dikkate alarak 1973 ve 1975 yılları arasında yeni bir perspektif planı hazırlanmıştır. Bu yeni perspektif plan, 1995’te ulaşılmak istenen gelir seviyesi ve üretim yapısını belirlemiş, mevcut potansiyelin en yüksek seviyede değerlendirilmesini amaçlamıştır. Yeni perspektife göre hazırlanan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, gelir seviyesinin artırılmasını, sanayileşmenin, özellikle de ara ve yatırım malı üreten sektörlerde hızlandırılmasını ve dış kaynaklara bağımlılığı azaltılmayı yani ithal ikamesini öngörmüştür.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı ise kamu kesimi ağırlıklı sanayileşme stratejisini benimsemiş, ödemeler dengesini iyileştirmeyi ve ekonominin kendine yeterli hâle gelmesini hedef almış.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma, Planı Türk ekonomisinin dışa açılmasına ve ihracata öncelik veren kalkınma politikalarının uygulanmasına ağırlık vermiştir.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, enflasyonu tedricen düşürmeyi, kaynakları artan oranda imalat sanayisine yönlendirmeyi ve sosyal politikalara ağırlık vermeyi öncelemiştir.

Bunları zamanım yetmediği için tekrar etmeyeceğim ama neticede Türkiye’de planlı ekonomi cumhuriyetin ilk yıllarından beri, her ne kadar Devlet Planlama Teşkilatının kurulduğu 1963 yılına kadar planlı ekonomi yapılmadı gibi gözüke bile, biraz önce söylediğim kuruluş, arayış, dışa kapanma ve dışa açılma ve Batı ittifakına entegre olma dönemi olarak nitelendirdiğimiz 1923-1963 arası dönemden sonra biz elli yıldır -ki devamıyla beraber elli beş yıldır- kalkınma planları yapan bir ülkeyiz.

On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’mız da 2019-2023 dönemini kapsayan bir plan. Cumhurbaşkanlığı sistemi döneminde hazırlanan ilk kalkınma planı olması hasebiyle ayrı bir öneme sahip. Bu plan hazırlanırken bugün Komisyon Başkanımız olan Sayın Lütfi Elvan Bey, o zaman Kalkınma Bakanıydı, bizleri de çağırdı, biz de kendi görüşlerimizi orada ifade ettik, sanıyorum, o gün Komisyonumuzda üye olan bütün arkadaşlar kendi görüşlerini orada...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O gün dolar 2 liraydı bugün 5,5 lira.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Evet, o gün ben de 59 yaşındaydım, bugün 62 yaşındayım.

BAŞKAN – Sayın Öztürk, sekiz dakikanız var.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Dolayısıyla o gün plana görüşlerimizi, katkılarımızı sunduk ancak daha sonra hükümet sisteminin Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak değişmesiyle birlikte bugün Cumhurbaşkanımız tarafından, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından geçen hafta Komisyonumuza sunuldu ve bugün görüşmelerini yapıyoruz. Tabii, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi döneminin hazırlanan ilk kalkınma planı olmasıyla hasebiyle ayrı bir özelliği olduğunu biraz önce söyledim. Bununla birlikte, küresel ekonominin politika ve teknoloji boyutlarıyla hızlı bir dönüşümün içerisinde olması bu planı daha önemli bir hâle getiriyor. Bir taraftan korumacılığın ve ticaret savaşlarının devam ettiği, politik değişikliklerin hızla geliştiği bir dönemde, diğer taraftan yapay zekâ, nesnelerin interneti ve 3D yazıcıların başını çektiği teknolojik dönüşümün Türkiye

gibi gelişmekte olan ülkeler için riskler yanı sıra yeni fırsatlar sunduğu bir dönemi yaşıyoruz. Bu fırsatları değerlendirebilmek için kamunun ince ve akıllı dokunuşlara ihtiyacı olduğu da bir gerçektir. Bir önceki plana kıyasla On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hedeflerinin daha makul ve gerçekçi olduğu görülüyor. Kamu, önceki plan dönemlerinde teşvikleri firma ve sektör ayrımı gözetmeksizin ekonominin geneline dağıtıyordu, dağıtmıştı ve bundan dolayı da teşviklerden tam anlamıyla verim alınamamıştı. Kaynakları daha etkin kullanmak ve kalkınmaya güçlü destek vermek için seçici olmak gerektiğini hepimiz kabul ediyoruz. Dolayısıyla On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı teşvik sistemini daha seçici bir hâle getirmeyi amaçlıyor. Hangi ürün gruplarının destekleneceği konusu stratejik öncelik, teknolojik gelişmişlik seviyesi, gelecek potansiyeli, teknolojik gelişme etkisi seviyesi, cari açığa etkisi, teknik yeterlilik ve yetkinlik, yerli üretim kriterleri gibi kriterler çerçevesinde belirleneceği plana yazılmış ki bu son derece isabetli.

Yine planda, imalat sanayisinde yerli üretim ve teknolojiyi merkeze alan bir yaklaşım görüyoruz. İmalat sanayisi içerisinde de kimya, ilaç, tıbbi cihaz, makine, elektrikli teçhizat, otomotiv, elektronik ve raylı sistem araçları öncelikli sektörler olarak belirlenmiş ki bu son derece isabetli. İmalat sanayisi dışındaki öncelikler de turizm, tarım ve savunma sanayisi olarak gösterilmiş. Bu da yerinde ve isabetli bir yaklaşımdır.

Yine eski planların aksine, teşviklere yönelik etki analizlerine daha fazla vurgu yapılmış. Hangi sektörlerle ve firmalara verilen teşviklerin büyümeyi uzun vadede daha fazla desteklediğini takip etmek de önemli burada. Bu sayede verimsiz teşviklerde ısrarcı olunmayarak kaynakların etkinliğinin yüksek olduğu alanlara yönlendirilebileceğini zannediyoruz, bu mümkün ki bunu sağlayabilirsek kaynak israfını azaltır ve verimliliği artırmış oluruz.

On Birinci Kalkınma Planı'nda gerçek anlamda katma değer üretebilecek alanlar için finansman kaynaklarının artırılması ve çeşitlendirilmesine yönelik olarak da Kredi Garanti Fonu ve KOSGEB'in sunduğu finansal imkânların daha çok imalat sanayisine yönlendirilmesi, Kalkınma ve Yatırım Bankasının ve Türkiye Varlık Fonunun kilit sektörleri desteklemede daha aktif rol alması ve Eximbankın destek programlarının güçlendirilmesi planlanıyor ki bu da son derece yerinde bir karar.

Orta yüksek ve yüksek teknolojlili sektörlerle verilen kredilerin toplam krediler içindeki payının yüzde 4,8'den yüzde 13'e çıkarılması hedefleniyor ki bu da yine değerli bir hedef, son derece yerinde.

Elbette, kalkınma sadece ekonomik büyümeden ibaret değil. Refahın daha adil paylaşımı, demokratik hakların korunması, hukuk sisteminin düzgün işlemesi, kaliteli eğitim ve sağlık imkânlarına erişim ve sürdürülebilir çevre gibi hayati öneme sahip konular da var ki hâliyle, On birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu da hedeflenmiş.

Sonuç olarak kalkınma planları, genel itibarıyla, kâğıt üzerinde kulağa hoş gelen strateji ve politikalara sahip metinlerdir. Önemli olan, ilgili devlet kurumları arasında koordinasyonu sağlayarak sabırla bunları hayata geçirebilmektir. Eğer verimli olarak hayata geçirilmezse telafisi zor olan ama diğer taraftan seçici, koordineli, öngörülebilir ve kapsayıcı politikalar uygulanarak değerlendirilirse Türkiye ekonomisine kalkınmada lig atlatabilecek bir plan var ve bir süreç var önümüzde. Bunu değerlendirirsek her zaman Türkiye kârlı çıkar. Ben On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın bu açıdan kritik öneme sahip olduğunu düşünüyor ve başarılı olmasını temenni ediyorum.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Sayın Emecan, buyurun lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli basın mensupları ve katılımcılar, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamın başında, 15 Temmuz hain darbe girişimini bir kez daha lanetliyor, hayatını kaybedenlere Allah’tan rahmet, ailelerine sabır, gazilerimize de geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Bu darbe girişiminin siyasi ayağının ortaya çıkarılmasının da Türkiye Büyük Millet Meclisinin sorumluluğunda olduğunu ve bu konuda gereken adımların atılmasının gerektiğini de bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli arkadaşlar; gecikmeli de olsa On Birinci Kalkınma Planı’nı görüşüyoruz. Aslında, bu gecikme bile bize planlamaya gösterilen önemi ve belirlenen hedeflere ulaşma konusunda ne kadar ciddi ve samimi olunduğunu da gösteriyor. Bu plan bir yıl gecikmeli olarak tarafımıza sunuldu. Ne zaman sunuldu? Temmuz ayında yani Meclisin kapalı olması gerektiği bir dönemde, acele bir şekilde hazırlanıp yetiştirildi. Normal koşullarda 3067 sayılı Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkında Kanun gereği bu planı Komisyonunda yirmi gün, Genel Kurulda da sekiz gün görüşmemiz gerekirken iki gün Komisyonunda ve bir gün de Genel Kurulda görüşerek kabul edilmesi bekleniyor. Diğer Komisyon üyelerimiz de usul üzerine yapılan konuşmalarda buna değinmişlerdi. Yani tabiri caizse, yangından mal kaçırır gibi bir aceleyle yapılması bile bize bu işin ciddiye alınmadığını gösteriyor. Halbuki böyle olmamalıydı. Böyle mi olmalıydı? Olmamalıydı. Kalkınma planları hedefi işaret eder. Plan yoksa bir hedef de yoktur diyebiliriz.

Ben çok kısa tarihsel sürece de değinmek istiyorum. Bazı arkadaşlarımız da değindiler katkı sunmak amacıyla. Biraz daha geriye gidersek, 1917’de Sovyet Devrimi’yle başlayan planlama deneyimi 1929’da dünyada yaşanan büyük ekonomik kriz sonrası farklı şekillerde birçok ülke tarafından hayata geçirilmeye başlanmıştır. Sovyetlerdeki planlama döneminin başarıyla sonuçlanması diğer ülkelerin de planlama süreçlerine geçişinde etkili olmuştur. Ülkemizde de yine 1929 krizi sonrası planlama süreçleri başlamıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti dünyadaki ilk planlama deneyimlerinden kabul edilen sanayi planları doğrultusunda planlı bir sanayileşme sürecine girmiştir. 1930 tarihli İktisadi Vaziyetimize Dair Rapor’la başlayan çalışmalar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin teknik ve mali yardımıyla hayat bulmuş, Sovyet uzmanların hazırladığı raporların yanı sıra, Amerikalı uzmanların raporlarından da yararlanılarak 1934 yılında sanayide planlı yıllar başlatılmıştır. Plandan çok bir projeler topluluğu olarak da anılan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı temel tüketim maddelerinin yurt içinde üretilmesini öngörmüştü. Plan sonrası, dokuma, maden, seramik, selüloz ve kimya alanlarında kamuya ait 20 kadar fabrikanın kurulması tasarlanmıştı. Şu önemlidir ki günümüze baktığımızda, özelleştirmeler sürecinde tek tek satılan fabrikalar cumhuriyetin ilk yıllarındaki bu planlar sayesinde kurulmuş olan fabrikalardır. Yani sanayileşmeden uzaklaşmıştır, bunun da altını çizmek gerekir.

1936’daki İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı, 1937’deki üç yıllık maden programı planlama anlayışının yerleşmesi ve sanayileşmedeki gelişme açısından da önemlidir.

Burada da neyin hedeflendiği önemli. Bu projelerin uygulayıcıları, ulusal, ekonomik bağımsızlığımızı hedeflediği gibi, ulusal kaynaklarımızı kullanarak kalkınmayı hayata geçiren bir anlayışla o dönemde hareket etmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı’na ülkemiz girmemiş olsa bile bu büyük savaştan ekonomik olarak etkilenmemiz nedeniyle bu planlar bir süre sekteye uğramıştır. Daha sonra 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Beş yıllık kalkınma planları hazırlanması dönemine geçiş ise Eylül 1960’da 91 sayılı Yasa’yla kurulan Devlet Planlama Teşkilatıyla başlamıştır.

1960'da kurulan Devlet Planlama Teşkilatı 2011 yılında çıkan kanun hükmünde kararnameyle lağvedilerek görevini Kalkınma Bakanlığına devretmiştir, 1960'dan günümüze kadar da 10 kalkınma planı hazırlanmıştır, bugün bu kalkınma planlarının 11'incisini görüşüyoruz.

Artık olmayan Devlet Planlama Teşkilatının hazırlamış olduğu kalkınma planlarının hedeflere ulaşma konusunda bugünle kıyaslandığında daha başarılı olduklarını da söyleyebiliriz.

Neredeyse bütün hedefleri şaşırmış bir Onuncu Kalkınma Planı dönemini geride bırakmışken ve bu süreçte de ülkede bir yönetim sistemi değişikliğine gitmişken On Birinci Kalkınma Planı'ndan hiç umutlu olmadığımızı da belirtmek, altını çizmek isterim. Onuncu Kalkınma Planı'nda 2023 yılı için 25.000 dolar olarak konulan hedef, bugün 12.484 dolar olarak revize edilmiştir.

On Birinci Plan'da işsizliğe dair açıklamalar ise ilginçtir, açıklama aynen şöyledir: "2013 yılında yüzde 9 olan işsizlik oranı, izleyen yıllarda çalışma çağı nüfusunun yanı sıra, özellikle kadınlar olmak üzere, iş gücüne katılma oranlarındaki güçlü artışlar sebebiyle 2018 yılında yüzde 11'e yükselmiştir." Bu ne demektir, sormak istiyorum? "Aslında, gençlerin ve kadınların çalışmasını beklemiyorduk ama onlar istihdama dâhil değilken bir anda bu veriye dâhil olanların işlerini ellerinden alıp çalışmaya başladılar ve işsizlik yükseldi." denilmek mi isteniyor? Yani buradan bu anlamı mı çıkarmamız gerekiyor? Yoksa burada bunu açıklayabilecek bir uzman arkadaşımız varsa soru-cevap bölümünde de cevabını duymak isteriz. Burada "Kadınların çalışmamaları gerekir." gibi bir anlam da çıkarmak mümkün. Kimlerdir bu planı hazırlayanlar ve bu işsizliğin yükselmesine nasıl bir gerekçe bulmak açıklamasıdır? Bunu da anlayamadığımı altını çizmek istiyorum. Yine, aynı planda kadının iş gücüne katılım oranı 2012'de 29,5 iken 2018 hedefi 34,9 olarak konulmuştur. Bu da ayrıca bir çelişkidir, yukarıda bahsettiğim konuyla çelişmektedir.

7,2 olarak koyduğunuz işsizlik hedefi yüzde 11 oldu, maalesef, planlar çöktü, sistem de çöktü. Bugün ise resmî işsizlik yüzde 14'ü geçmiştir. 2012 yılında 10.504 dolar olan kişi başı millî gelir, Onuncu Plan sonrası TÜİK'e göre, 9.632, IMF'ye göre 8.716 dolar olmuştur.

2018 için yüzde 5,9 büyüme hedefi konulmuş, ortalama 2,6 büyüyüp 2018 son çeyrekte ise AKP'lilerin tabiriyle yüzde eksi 3 küçülerek büyümüşüz ve o dönem bir bakan "tweet" atıp bu küçülmenin piyasa beklentisi olduğunu ve iktisadi faaliyette en kötüsünün geride kaldığını söyleyebilmiştir ama her gün bir diğer günden kötü olmaya devam ediyor, o bakan da hâlâ o koltuğunda oturmaya devam ediyor maalesef. Halkımızı da kendimizi de kandırmaya ne hakkımız ne de haddimiz var arkadaşlar. Pazardan eli boş dönen Türk halkı, aç kalan bizim çocuklarımız, ülke bizim ülkemiz. O nedenle, yönetemiyorsak bırakıp gitmeyi de bilmemiz gerek yetkililere duyurulur.

2018 yılı ihracat hedefi ne? 277,2 milyar dolar. Gerçekleşen ne? 168,1 milyar dolar. Aradaki fark neredeyse 100 milyar dolar, sapan hedef 100 milyar dolar. İlgili Bakanın açıklaması ne? "Cumhuriyet tarihinin rekorunu kırdık." Yani buna da "pes" dememek elde değil, bu kadar mı algı yönetimi için uğraşılır, biraz daha samimiyet gereklidir diye altını çizmek istiyorum. Ve bugün bu rakamlar daha da kötü. Ekonomiyi düzeltmek için halktan istenen yetki, maalesef, halkımızın sırtına yeni zamlar, yeni vergiler, yeni kurtarma paketleriyle daha ağır yükler olarak geri dönmekte.

Değerli arkadaşlar, kalkınma planları gerçekçi hedefler içermelidir. Kalkınma planları, aynı Cumhuriyetin ilk yıllarında olduğu gibi, yatırıma, üretime ve kalkınmaya dönük olmalıdır. Bir sonraki seçimi de kurtaralım kaygılarıyla hazırlanan, gerçekçi hedeflerden uzak planlar ülkemizin sadece daha da fakirleşmesine neden olur ve o çok şikâyet ettiğimiz faiz lobilerine çalışır hâle geliriz. Cumhuriyet Dönemi'nin kazanımlarını AKP hükümetleri maalesef yemiştir, yemiş ama yerine bir şey koymamış, sadece satmıştır.

Yol yapmak, köprü yapmak, hastane yapmak bir lütuf değerlidir değerli arkadaşlar ki yapılan yollar, köprüler, hastaneler vatandaşın vergisiyle birlikte, cebindeki paranın da yandaş şirketlere aktarılmasına dönüşmüştür. Halkın parasıyla yapılan ama pahalı olduğu için halkın geçemediği köprü, yol halkın değildir. İstanbul'dan bir örnek vermek istiyorum: İstanbul'da köprülerde tadilat sırasında trafiğin rahatlaması adına İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımız Ekrem İmamoğlu'nun indirim talebi kabul edilmedi, bu indirim bile halkımıza çok görüldü. "Planlar, hedefler bu şekilde mi uygulanacak?" diye de soralım?

Kalkınma Planları da aynı Merkez Bankası için savunduğumuz şekilde, sürdürülebilir, bağımsız ve gerçekçi bir şekilde uzman kişilerce hazırlanmalı ve uygulanmalıdır; "Yaptım, oldu." olmamalıdır. Devlet Planlama Teşkilatı gibi kurumlar, bu ülke için önemlidir ve yeniden açılmalarını bugün biz yeniden tartışmalıyız. Bir tek kişinin bütün kurulları bünyesinde topladığı, bütün politikaları belirlediği, bütün atamaları liyakati dikkate almadan yaptığı, her konuda kendini uzman ilan ederek ülke yönettiği bir sistemden ne planlama, ne kalkınma ne de halkın yararına politikalar çıkmadığını görüyoruz, yaşıyoruz.

Yine, On Birinci Plan'da şöyle bir cümle var: "Hukukun üstünlüğü, güçlü demokrasiyle korunan ve geliştirilen temel hak ve hürriyetler, kalkınma çabasının taşıyıcı sütunları olarak benimsenmektedir." deniyor. Biz yıllardır hukuk devleti olmanın ekonomimiz açısından önemini her fırsatta, her platformda vurguluyoruz. Planda geçen bu söylemin de çok gerçekçi olduğunu düşünmüyorum. Neden böyle düşünmediğimi de verilerle açıklamak istiyorum izninizle. Örneğin, Dünya Adalet Projesi tarafından hazırlanan Dünya Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde Türkiye, 126 ülke arasında 109'uncu sıradadır. Ülkelerin bulundukları coğrafi bölgeye göre de ayrıştırıldığı endekste, Türkiye içerisinde yer aldığı Doğu Avrupa ve Orta Asya grubunda ise önceki yıl olduğu gibi, 2019 yılında da son sırada yer alıyor. Türkiye, gelir grubuna göre yapılan sınıflandırmada ise içerisinde yer aldığı üst-orta gelir grubu ülkeler arasında sadece Venezuela'nın üzerinde kendisine yer bulabildi. Nijerya, Rusya, İran gibi ülkeler hukukun üstünlüğünde Türkiye'nin üzerinde yer aldılar. Türkiye, 2017 yılı endeksinde 99'uncu, 2018 yılı endeksinde de 113 ülke arasında 101'inci sırada yer almıştır yani her yıl daha da geriye giden bir hukukun üstünlüğü verilerine sahibiz. 2008'den bu yana her yıl açıklanan Hukukun Üstünlüğü Endeksi, ülkelerdeki hükûmetin gücünün sınırı, yolsuzluklarla mücadele, düzen ve güvenlik, yönetimin şeffaflığı, temel haklar, adil hukuk, cezai adalet ve idari yaptırımlarla ilgili görünimleri değerlendirilerek oluşturuluyor ne yazık ki.

Yine, Freedom House tarafından her yıl hazırlanan Dünya Özgürlükler Raporu'nda Türkiye'nin son iki yıldır, 2018 ve 2019 yıllarında özgür olmayan ülkeler kategorisinde yer aldığını, Türkiye, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütünün her yıl yayınladığı Dünya Basın Özgürlüğü Sıralaması'nda 2019 yılında 180 ülke arasında 157'nci sırada yer aldığını da dikkatlerinize sunmak isterim.

Değerli arkadaşlar yani hukukun üstünlüğü, hak ve özgürlükler, adalet ve bağımsız yargı alanlarındaki politikalarımız ile ekonomik gelişme arasındaki bağı doğru değerlendirmedikimiz sürece bu ülkeye yatırım ve sermaye çekmemiz mümkün değildir.

Merkez Bankası yedek akçesinin Hazineye devri de ekonomik krizi önlemeye yetecek bir adım değildir.

Eğitim, bir ülkenin kalkınmasının en önemli göstergelerindendir. Gelişmiş ekonomilere baktığımızda sağlıklı bir eğitim altyapısına sahip olduklarını görürüz. Ülkemizde ise neredeyse her yıl değişen eğitim sistemleriyle gençlerimizin ve ülkemizin geleceğine yazık ediyoruz.

Yine On Birinci Plan'da şöyle deniyor: “Fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerini entegre bir biçimde öne çıkaran bir yaklaşımla gerçek hayattaki sorunların çözümüne yönelik analitik, eleştirel, yaratıcı ve bilişimsel düşünme yetilerinin kazandırıldığı eğitim sistemleri önem kazanmaktadır.” deniyor. 21'inci yüzyılda bu düşünce hâlâ beş yıllık kalkınma planının içerisindeyse yani bu “Önem kazanmaktadır.” ibaresiyle geçiyorsa bu planları boşuna hazırlıyoruz demektir. Sanırım bu planın hazırlanmasında da Millî Eğitim Bakanımızın hiçbir katkısı olmamış, görüşü alınmamıştır. Çünkü Bakanlığın uygulamalarına baktığımızda, bilimsel ve çağdaş bir eğitimin değil, gerici ve bilimsel olmayan bir eğitim sisteminin tüm enstrümanlarıyla devreye sokulmaya çalışıldığını görebiliriz.

Öğrencilerin matematik okuryazarlığı, fen bilimleri okuryazarlığı ve okuma becerilerinin ölçüldüğü OECD'nin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı -kısa adı PISA olan- kapsamında Türkiye'nin 2015 yılı sonuçlarına göre 72 ülke arasında 425 puanla fen bilimlerinde 52'nci olduğu, yine OECD ülkeleri arasında fen bilimlerinde Meksika'dan sonraki en kötü ülke olduğumuz gerçeği de ortadadır.

Eğitimli işsizlerin oranının yüzde 23'le 1 milyon 100 bine ulaştığı ülkemizde, kalkınma planlarında niyet belirtmenin değil, gerçekçi planlamalarla konulan hedeflere ulaşmanın önemli olduğu bir gerçektir. Eğitimli olmanın işsiz kalma riskini azaltması beklenirken, ülkemizde bunun tam tersinin olması eğitim sisteminin ve kalkınma planlarındaki eğitim ve istihdam ilişkisinin olmadığı bir göstergesidir.

Kendim de bir mühendis olduğum için, son yıllarda işsiz olan binlerce mühendisten kamuya daha fazla sayıda atanma talebi alıyorum. Her yıl on binlerce mezun veren mühendislik fakültelerinden son açılan kamuya atama sayısı sadece 77'dir.

BAŞKAN – Sayın Emecan, son iki dakika.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Bu da eğitimli işsizliğin ne boyutta olduğunun vahametini göstermesi açısından çok önemlidir. Geçen hafta Genel Kurulda da bu konuya değindim. 2017-2018 döneminde 10.280 inşaat mühendisi mezun olmuş, 47'si atanmış, 2019'da bu sayı 11'e düşmüş yani atanan öğrenci sayısı daha da fazla düşmüş.

Yine mimarlara baktığımızda, 2017-2018 yıllarında 8.784 mimardan 16'sı atanmış, 2019'da atanan sayı kaç biliyor musunuz? 1... Komedi gibi, komedi gibi, başka bir şey söylemiyorum. Burada nasıl bir eğitimden, nasıl bir istihdamdan bahsedebiliriz?

Yine On Birinci Plan'da, “Ekonomide istikrar ve sürdürülebilirliğin kalıcı olarak tesis edilmesi çerçevesinde, finansmana erişim imkânının kolaylaştırılması amacıyla Onuncu Kalkınma Planı döneminde ürün ve hizmet çeşitliliğinin sağlanmasına ve faizsiz finans sisteminin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunulmuştur.” deniyor. Oysa ülkemiz; Türkiye, 2 Mayıs 2019 itibarıyla yüzde 19,95 olan on yıl vadeli devlet tahvili faiziyle seçilmiş ülkeler arasında en yüksek faiz ödeyen ülke konumunda bulunuyor. Türkiye AKP'nin iktidarda olduğu son on altı yıllık dönemde -buna Ocak-Mart 2019 döneminde yapılan 3 milyar dolarlık ödeme de dâhil- dış borçlar için toplam 160 milyar dolar dış borç faiz ödemesi yaptı. Ülkemiz uzun vadeli borçlanmada dünyanın en pahalı borçlanan ülkesi konumunda bulunduğu da altını çizelim. Türkiye, Brezilya, Meksika, Hindistan gibi diğer gelişmekte olan ülkelerin 2 katından fazla iç borçlanma faizi ödemek zorunda bulunuyor. İşte, doğru yapılmamış planlama ile gerçekleşme arasında bu kadar gerçekçi farklar ortaya çıkıyor maalesef. Şimdi ne olacak? Üç gün konuşup geçecek miyiz bu konuyu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Toparlıyorum, son cümlelerim müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Cümle değil de şeyinizi bitirin, ona müsaade edeyim ben.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Aslında olması gereken, çöken ve adını bile koyamadığımız yeni yönetim sisteminin bir an evvel tartışmaya başlanması, yeni demokratik bir Anayasa’nın yapım sürecine bir an önce başlanması ve kuvvetler ayrılığının ve hukukun üstünlüğünün bir an önce yeniden inşa edilmesidir. Devlet kurumlarının eski ciddiyetine kavuşturulması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin etkinliğinin yeniden artırılmasıdır gerekli olan. İşte o zaman bir planlama ve hedeflere ulaşma sürecinden gerçek anlamda bahsedebiliriz.

Her şeye rağmen, umarım, On Birinci Kalkınma Planı, Onuncu Kalkınma Planı kadar hüsrana uğratmaz bizi. Hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Emecan.

Sayın Katircioğlu, müsaade ediyorsanız, sıra sizdeydi.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Tabii, estağfurullah.

BAŞKAN – Tamam. Sayın Şener, buyurun lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye’de planlamanın geçmişi çok eskidir. Cumhuriyetimizin ilk yıllarından itibaren planlı çalışmalar yapılmıştır ve kalkınma planları hazırlanmıştır. Daha 1930’lu yıllarda 2 adet beşer yıllık sanayi planları hazırlanmıştır ve bu dönem Türk tarihinin ilk başarılı sanayileşme hamlesi gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, 1963 sonrasında, planlı kalkınma dönemi başlamış ve bu dönemde de 11 plan hazırlanmıştır. Bu planlarla ilgili çok yoğun çalışmalar yapılmıştır. Bir taraftan kamuda görev alan bürokratlar ve kamu görevlileri, diğer tarafta da özel sektörün birikimlerinden, deneyimlerinden ve katılımından yararlanmak suretiyle bu planlar Türkiye’nin geleceğini dokumaya çalışmıştır.

Son 3 plan Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde hazırlanmıştır ve önceki planlarda olduğu gibi bu planda da büyük çabalar harcanmıştır. Ama öyle zannediyorum ki -Sayın Paylan’a katılıyorum- özellikle şu anda görüşmekte olduğumuz On Birinci Plan nedeniyle bürokratlarımızın ve ilgililerin çalışmaları öncekilerden çok daha yoğun olmuştur diye düşünüyorum. “Neden?” diyecek olursanız, önceki plandaki çalışmalara ilave olarak, değerli bürokratlarımızın ve kamu görevlilerimizin bu plan üzerinde farklı bir ikinci mesai yaptıklarını düşünüyorum. “Nedir bu farklı ikinci mesai?” dersanız, yaşanan ekonomik sorunları hissettirecek tek bir kelime kullanılmaması için siyaset yani Hükümet, değerli bürokratlarımıza ve kamu görevlilerimize talimatlarını öylesine sıkı vermiş ki durum tespitiyle ilgili bölümü tekrar tekrar okudum ve gerçekten, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumu yansıtmamak için özel çaba harcadığı açık ve nettir.

Değerli arkadaşlar, “plan” dediğiniz şey samimi bir baza dayanır. Siz tespitlerinizi samimi yapmazsanız, politik çıkar mülahazalarıyla birtakım verileri gizlerseniz, olan durumu saklamaya çalışırsanız, negatif şeylere hep pozitif kılıflar icat ederseniz, daha bu planın dayanağı zayıftır, zayıf bir dayanak üzerinden gelecekle ilgili beş yılı planlayamazsınız. Ama böyle ikinci bir mesai harcatmak suretiyle değerli kamu görevlilerimizi çok fazla yormuş oldukları ve Sayın Paylan’ın belirttiği gibi, çok mesai harcamış oldukları da anlaşılmaktadır.

Hükûmet bir kere kendi getirdiği plana inanmamaktadır, işin en garip ve vahim tarafı da budur. Planın birinci yılı 2019. 2019-2023 arasındaki beş yılı kapsayan bir plan ve biz 2019'un ikinci yarısına girmiş vaziyeteyiz. Nasıl oluyor da 2019'u planlıyorsunuz yılın yarısından sonra? Plana saygısı olan, "Bu plan benim önümdeki beş yılı diğer mevzuatla birlikte belirleyecektir." diyen bir Hükûmetin, yılın ortasında bir plan getirmesi mümkün değildir arkadaşlar, olmaz böyle bir şey. Bütçe Meclisten geçti, hâlbuki bütçenin plana uyması lazım. Yıllık program yayınlandı, 2019 Yıllık Programı, onun da plana uygun olması lazım. Yani işleri tamamen tersine sararak ve plana uyması gereken metinleri plandan önce yayınlamak suretiyle, yürürlüğe sokmak suretiyle bu Hükûmet, kendi Meclise getirdiği On Birinci Plan'a inanmadığını açık, net bir şekilde ilan etmiştir. Olmaz böyle bir şey. Planın uygulanmasıyla ilgili kanun var, bu kanunun 3'üncü maddesi var, Anayasa'nın 166'ncı maddesi var. Tüm bunlar, hem Anayasa hem ilgili yürürlükteki kanun diyor ki: Komisyonlara gelen yasa teklifleri dahi plana uymadığı takdirde o komisyonun o yasa teklifini ele almaması gerekir. Onlarca yasa geçmiştir Meclisten, bunların hiçbirisi -ortada plan olmadığı için- önümüzdeki döneme uygun mu, değil mi tartışılmamıştır bile. O hâlde, bu niteliğiyle, bu özelliğiyle bu planın 2019 için ne değeri var? Anayasa'ya aykırı, planın uygulanmasıyla ilgili kanuna aykırı ve işi tersten sayan bir planlama anlayışıyla gelmişiz burada biz bunu tartışıyoruz. Buna aslında "beş yıllık plan" demek yerine artık "dört yıllık plan" demek lazım. Eskiden de buna benzer gecikmeler olurdu, zaman zaman olmuştur ve o yıl hep "geçiş dönemi" diye anılmıştır plan, sonraki yıldan itibaren hazırlanmıştır ama burada yılın ortasını tutuyorsunuz, plan yılı olarak kabul ediyorsunuz. Bu, planlama mantığına aykırıdır.

Bunun da ötesinde, durum tespitiyle ilgili samimiyet yok bu planda arkadaşlar yani bir kere samimi olması lazım. Durumu samimi, içten bir şekilde belirleyeceksiniz, onun üzerine planı inşa edeceksiniz. Geçmiş plan dönemi, 2014-2018 dönemi anlatılıyor ve ben satır satır okuyorum; aman, harika bir dönem yaşamışız, her şey güllük gülistanlık, Hükûmetimiz büyük çabalar harcamış, işsizler hâinden memnun, "Mutfakta yangın var." diye bağırانlar hâinden memnun, yatırımcı memnun, çiftçi memnun, emekli, memur, işçi, öğrenciler, hepsi hayatından memnun, Türkiye uçuyor. Böyle bir talimatı verirsiniz bürokrasiye... Bu metni yazmak için gerçekten çok çaba harcadıklarını zannediyorum. Böyle bir şey olmaz değerli arkadaşlar. "Kriz" kelimesi var mı diye baktım, inceledim, 3-4 yerde "kriz" geçiyor. Ne diye geçiyor biliyor musunuz? "2008'deki ulusal finans krizi" diye geçiyor. Yahu bir kere siz ülke ekonomisini 2009'da bir krize soktunuz, şimdi ikinci krizi yaşıyoruz. O günden bugüne kadar Türkiye'ye ikinci krizi yaşattınız. Şu anda dünyada kriz yok ki, kriz sadece Türkiye'de var. İki dönemdir ekonomi küçülüyor, iki çeyrektir ekonomi küçülüyor. Sanayi üretim endeksi on aydır bir önceki yılın aynı ayına göre eksi yazıyor. Tarihimizin en yüksek işsizlik oranlarından birini yaşıyoruz, yüzde 15'e vurmuş. Bunu görmemezlikten gelerek, işsiz derdini hissetmeyerek, ülkede işsizlik sorunu olmadığını varsayan bir planın plan olarak görülmesi, düşünülmesi, kabul edilmesi ve ona göre bir netice alınabileceğini düşünmek mümkün değildir. Enflasyon fırlamış. Enflasyon rakamlarıyla oynadığınız da açık. Aslında bütün ekonomik göstergelerle oynuyorsunuz, bütün. Ekonomik sorunları çözemeyen Hükûmet bir çözüm yolu bulmuş. Nedir o çözüm yolu? Ekonomik göstergeleri ayarlayacaksınız. Sizin göreviniz ekonomik göstergeleri ayarlamak değil, bırakacaksınız özgürce -o rakamları kimler hazırlıyorsa- görevlileri; sizin göreviniz planlarınızı düzgünce yapmak, programlarınızı düzgünce yapmak, ekonomi politikalarınızı da düzgünce uygulamak ve de ekonomik sorunları aşmak, Türkiye'yi dış risklere karşı dayanıklı hâle getirmek, sizin göreviniz bu. Hiçbirini yapmıyorsunuz, ekonomiyi rant ekonomisine çevirmişsiniz, her tarafa yağma, israf, lüks almış başını gidiyor, bu ekonomi yönetimiyle de çöküyor ekonomi. Ekonomi çökerken Hükûmet "Her taraf güllük gülistanlık, hiçbir sorunuz yok." diye bir plan getiriyor, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleriyle alay ediyor bu şekilde ve Genel Kurulda da tüm üyelerle ve

tüm milletle alay ediyor. Ülkeyle alay ederek plan hazırlanmaz değerli arkadaşlar. Allah aşkına, yani iktidardaki arkadaşlara söylüyorum, Hükümetin partisindeki milletvekili arkadaşlarıma söylüyorum; şu planın durum tespitiyle ilgili yani 2014-2018 arasındaki dönemi anlatan bölümünü bir okuyun, fazla değil, 5 sayfa. Ya biz başka bir dünyada yaşıyoruz ya bu Hükümet başka bir dünyada yaşıyor. Biz bu dünyada yaşadığınıza göre Hükümetin başka bir dünyada yaşadığı kesin ama hangi dünyada yaşadığınızı bize bir anlatın. Bana kalırsa bu planı çekeceksiniz, geri götüreceksiniz; bu Meclise doğru, düzgün, samimi hazırladığınız plana saygı duyduğunuzu gösterecek bir metinle tekrar getirin. Bunun görüşülecek tarafı yok değerli arkadaşlar.

Rakamlara bakıyorum, hayretler... Bilmem “Gayrisafi yurt içi hasıla 1 trilyon 80 milyar dolar olacak.” Hani “2 trilyon dolar olacak.” diyordunuz? Ne zaman söylediniz bunu? 2013 yılında Onuncu Plan’ı hazırlarken bunu söylediniz. Onuncu Plan’a baktığınızda 2023’te gayrisafi yurt içi hasılanın yani millî gelirin 2 trilyon dolar olacağını söylediniz, beş yıl önce. Şimdi beş yıl sonra diyorsunuz ki: “Hayır, bu 1 trilyon dolar olacak.” Ve bunu da Sayın Cumhurbaşkanı “2023 hedeflerimiz.” diye açıkladı. Ne oldu, Sayın Cumhurbaşkanının açıkladığı 2023 hedefleri ne oldu, çamura mı battı, bunu bir izah edin. Bakın, bu 1 trilyon 80 milyar dolar dediğiniz rakam 2013’teki gayrisafi yurt içi hasıla rakamına eşit neredeyse, o da 1 trilyon dolar civarında. Yani beş yıl önce gerçekleşmiş rakamı siz beş yıl sonrasının hedefi olarak buraya getiriyorsunuz, yazık değil mi bu ülkenin on yılına ya?

Yani bunu buraya getirirken insan bir bakar. Herhâlde Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız nasıl yazacaklarıyla ilgili talimatı verdi, siyaseten gözden geçirmemiş. Bir de mesai harcasanız da şunu okusanız olmaz mı? Hiçbir şeyi okumadığınızı, ciddiye almadığınızı biliyorum. Nereden biliyorum? Ne zaman bir yazılı soru önergesi verdiğem Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısından cevap geliyor: “Falan kitabın falan sayfasına bakınız.” Değerli arkadaşlar, bu, Meclise hakarettir, Hükümetin milletvekillerine hakarettir. Yazılı soru önergelerine öyle cevap verilmez Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Ne sorduysak oturacaksınız, iki memuru görevlendireceksiniz, düzgünce bir şey yazacak. Biz kitaptaki rakamları istemiyoruz, bakışınızı istiyoruz; niye, nasıl olduğunu istiyoruz. Yatırım cetvelindeki rakamların olduğu sayfayı gösteriyor. Aynı ciddiyetsizlik planda da var değerli arkadaşlar, böyle plan olmaz.

Bakın, bir başka şey var. 2013 yılında Onuncu Plan hazırlanırken ne denmiş biliyor musunuz? “2023 yılında gayrisafi yurt içi hasıla 1 trilyon 285,5 milyar dolar olacak.” denmiş. Yani bir önceki planda yer alan, 2018 yılına ait hedef gösterilen rakam neredeyse 220 milyar dolar daha düşük şimdi, 2018 hedefinin gerisinde kalıyorsunuz ya.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Bakanım, revize edildiyse bunun sıkıntısı ne?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Revize edildi. Sıkıntısı var, sıkıntısı var; nereden nereye geldiğinizi gösteriyor.

(Oturum Başkanlığına Kâtip Şirin Ünal geçti)

BAŞKAN – Sayın Çelebi, lütfen müdahale etmeyin.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sen de konuş, kesme sözümü!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – “Sen” deme, kendi önüne bak! Bak ben sana “siz” diyorum. Böyle bir şey olmaz!

BAŞKAN – Sayın Çelebi, lütfen...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Konuşma! Kesme!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Siz de talimat verir gibi yapmayın!

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Alışmışsın, alışmışsın!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ne yani böyle talimat verir gibi “Şunu yap, böyle yap.” Bu doğru bir şey değil!

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Doğru bir şey!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu doğru bir şey değil!

BAŞKAN – Sayın Çelebi, lütfen...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Meclisle dalga geçeceksin doğru bir şey olacak da kelimeleri mi ayıklamaya çalışıyorsun?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakın, siz bir Cumhurbaşkanı veya bir hükûmete “Bunu böyle yapın...” Bu doğru bir şey değil. Bakın, demin konuşmacılar da söyledi.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Doğru, biz de plan yaptık, biz de plan yaptık.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şunu yapabilirsiniz, şunu edebilirsiniz ama böyle talimat verir gibi, kendinizi başka bir yere sokup da... Bu doğru bir şey değil yani.

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Çok doğru bir şey! Asıl senin araya girmen doğru bir şey değil.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – “Sen” değil, “siz” diyeceksin!

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – “Siz” demiyorum, “sen” diyorum, araya girene “siz” denmez, “sen” denir. Biri araya girerse “sen” denir.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben de sana söylüyorum, o zaman sen talimat veremezsin!

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Veririm.

Verdim, düzelt bakayım o zaman.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu bizim On Birinci Kalkınma Planı’mız...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ben de size On Birinci Kalkınma Planı’ndaki encamınızı gösteriyorum, perişanlığınızı gösteriyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bunu daha nazik yapabilirsiniz ama bu cümleler...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Nasıl konuşacağımı senden öğrenmeyeceğim.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – O zaman benden öğrenmiyorsan, kendi öğrendiğine...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Başka bir daha var: Bakın “2023 yılında kişi başına millî gelir 12.484 dolar olacak.” diyor. 2023 yılında.

Değerli arkadaşlar, 2013 yılında zaten kişi başına millî gelir 12.480 dolar olmuş aynı sizin yazdığınız gibi. 2013 yılında gerçekleşen rakamı tutmuşsunuz 2023 hedefi yapmışsınız. On sene sonrayı, on sene öncenin gerçekleşen rakamıyla hedef hâline getiriyorsunuz. Türkiye’yi ne hâle getirdiğiniz belli buradan. Ne hâle gelmiş bu memleket sizin elinizde ya! Ciddiyet yok, samimiyet yok, araştırma yok, çalışma yok. Böyle bir şey olmaz!

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – DPT’yi darmadağın ettiniz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 2013 yılı kişi başına millî geliri söylüyorum.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – 2013’e de AK PARTİ getirdi.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Nasıl getirdiğini söyleyeyim.

Bakın, değerli arkadaşlar, nasıl getirdiğini söyleyeyim: Hep 2002’yle kıyaslanıyor değil mi? 3.500 dolardı kişi başına gelir. Hâlbuki 2000 yılına baktığınız zaman 4.500 dolara yakındır kişi başına gelir. Bir depremden, bir de 2001’den kriz vardır, özel olarak seçiliyor; o 3.500’ü değil, 4.500’ü baz almak lazım, madde bir.

İkincisi, 2008’de hesaplama yöntemini değiştirdiniz, geriye doğru işletmediniz. 2016 yılında millî gelir ve büyüme hesaplarını değiştirdiniz, 2010’dan geriye işletmediniz; sadece 2016’da hesaplama yöntemini değiştirmenizden dolayı 2010’a kadarki yıllık büyüme oranına yüzde 2.72 ilave yaptınız.

BAŞKAN – Sayın Şener, son iki dakikanız.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – O ilaveleri çıkardığınız zaman hâliniz perişandır. Bu ülkenin nasıl mahvolduğu, nasıl perişan olduğu rakamlardan bellidir, gelişmelerden bellidir, hedeflerinizden bellidir ve maalesef, bunları söylediğimiz zaman da rahatsız oluyorsunuz. Uyanmadığınız için, uyanasınız diye sert söylüyoruz, yoksa sevgimizde bir eksiklik yok yani hepiniz kardeşimizsiniz, bu ülkenin yurttaşısınız, bu ülkenin hükûmetisiniz, siz iyi yapacaksınız ki biz de rahat edelim, millet de rahat etsin, milletin rahatını kaçırdığınız için uyarmaya çalışıyorum.

Bakın, kişi başına millî gelir hani 25 bin dolar olacaktı, dediğim gibi 25 bin dolar olmasından vazgeçtiler ve sonunda 2013’ün rakamını hedef olarak koydular.

Yine, aynı şekilde işsizlik oranı arkadaşlar. İşsizlik ya, işsizlik! Daha önce hedef olarak yüzde 7,2 olacak demişsiniz 2018’de, 2013 yılındaki yüzde 18 hedefinin de gerisine düşerek 9,9 hâline getirmişsiniz, şimdi 2023’ün 5 olacağını söylüyorsunuz.

“İhracat 500 milyar dolar olacak.” diyorsunuz, 2013 yılında Onuncu Kalkınma Planı’nda, şimdi “2023 yılında 226 milyar dolar olacak.” diyorsunuz.

Bir şey söyleyeyim mi? Onuncu Kalkınma Planı’nda “2018 yılında 277 milyar dolar olacak.” yazıyor ihracat. Yani 2018 için öngördüğünüz ihracat miktarından daha düşük bir ihracat miktarını, hatta 50 milyar dolar daha düşük bir ihracat miktarını 2023 hedefi olarak koyuyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şener, tamamlayın lütfen, süre bitti.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu bir plan değil Sayın Başkan. Bu plan müzakere edilecek bir metin de değil.

Onun için, önerim şudur: Bu planı Hükûmet geri çöksün, tekrar çalışıp gelsin, nasıl olsa 2019 gitti. Teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın Katırcıoğlu, buyurun.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın hazırun, ben de hepinize saygılarımı sunuyorum.

Korkarım benim de bu planla ilgili olarak söyleyeceklerim çok sevimli olmayacak çünkü açıkçası bu plan kötü yazılmış bir plan. Yani her ne kadar Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımız birtakım rakamlar verdi -zaten burada da var- çok sayıda insanın, akademisyenin katkıda bulunduğunu söylüyor ama doğrusunu isterseniz katkıda bulunulmuş bir metin değil bu metin. Gerçekten bir yerden baktığımızda

tek tek önemli fikirler var belki ama metnin bütünü itibarıyla baktığımızda iyi hazırlanmamış, iyi tartışılmamış ve asıl önemlisi, Türkiye'nin sorunlarını tam realize etmemiş, tam anlamamış bir zihniyetle yazılmış.

Ben bu metni okuyunca arkadaşlar, çok açık söylüyorum “Neden Türkiye ekonomisi kötü yönetiliyor”la ilgili olarak da bir fikir elde ediyorum çünkü bu kadar kafası karışık, bu kadar dünyadaki trendlerle Türkiye'deki olaylar arasında bir bağ kuramayan bir anlayışla yazılmış bir plan, doğrusunu isterseniz herhangi bir iktisadi aktörün takip etmesini bekleyeceğimiz bir plan olamaz. Dolayısıyla, bence de bu plan anlamı olmayan bir plan.

Bir örnek vereyim sadece size: Mesela sayfa 4'te diyor ki: “Küresel finansal kriz, serbest piyasa ekonomilerinin işleyişine yönelik inancı da zedelemiştir.” Yani “2008'de yaşadığımız kriz, serbest piyasa ekonomilerinin sorunları çözme konusundaki yeteneğinden şüphe edilmesini gerektiren gelişmelere sebep oldu.” diyor fakat, öte yandan sayfa 7'de de diyor ki: “Kurallı tam rekabetçi serbest piyasanın gelişimi desteklenecektir.”

Şimdi, dünyadaki gelişmeleri okumaya çalışan bir akılla baktığınızda eğer bu sonuca varıyorsanız yani serbest piyasa ekonomisinin sorunları çözme kabiliyetinin olmadığına ilişkin bir şüphenin giderek yaygınlaştığı kanaatine sahipseniz, o zaman, şimdi, durup dururken nereden geliyor Allah aşkına “Tam rekabet sistemine sahip çıkacağız.” cümlesini söylemeniz? Yani, siz, dünyanın bu gelişen trendine neden ve hangi sebeple karşı bir pozisyon alıyorsunuz?

Açıkçası görülen şudur arkadaşlar, bütün iktisatçılar bu konuda hemfikirdir: 2008 krizinden sonra, bir kere iktisat politikalarıyla ilgili olarak bildiklerimizin gerçekten yeniden düşünülmesi gerektiği bir dönemi yaşıyoruz, bu bir.

İkincisi de serbest piyasa ekonomisinin bize vazedildiği biçimiyle, özellikle bizim gibi kalkınma sorunları olan bir ekonomide etkisinin sınırlı olacağını kabul ediyor.

Şimdi, bütün bunlar varken, bir bakıma bütün bunlar ortak akılken, şimdi siz bu planda diyorsunuz ki: “Biz tam rekabet sistemini getireceğiz, tam kurallı rekabetçi bir sistemi getireceğiz.”

Bu doğru değil arkadaşlar, zaten öyle de değil. Yani, bakın, ben size şöyle söyleyeyim, birazdan daha ayrıntısıyla da konuşacağız fakat emin olun bu metni yazan arkadaşlar şöyle bir yerden bakmışlar; bence makro iktisatla uğraşan arkadaşlar yazmış bunu. Yani toplumda ekonominin dip akıntılarında ne oluyor, firmalar düzeyinde ne oluyor gibi bir meselesi olmayan bir bakış açısıyla yazılmış bu metin. Fakat arkadaşlar, Mehmet Şimşek sizin arkadaşınızdı, Mehmet Şimşek geldiğinde beri dilinde tüy bitti adamcağızın, “Mikro reformlar, mikro reformlar.” dedi. Peki neydi bu mikro reformlar? İşte esasında şimdi konuşmamız gereken reformlar ve bu metinde olmayan reformlar. “Mikro reformlar” dediğimiz şöyle bir şey, belki şöyle bir çerçevede ifade edebiliriz serbest piyasa ekonomisi veya buna benzer sistemlerle ilgili konuşurken. Yani eğer bir toplumda bireyler demokrat olamıyorsa o toplumda sandığın olması, o toplumda demokrasinin olması anlamına gelmiyor. Tıpkı bunun gibi piyasada firmalar var ama eğer o firmalar o piyasa kurallarına uymadan çalışıyorsa o piyasaya biz serbest piyasa ekonomisi diyemeyiz. Türkiye'nin esasında varmış gibi gözükken ama olmayan bir gerçeğidir bu. Yani hatta daha açık söyleyeyim, 1980'de 24 Ocak Kararlarıyla biliyorsunuz bu anlayış -neoliberal politikalar anlayışı diyelim veya Washington konsensüsü dediği Durmuş Bey'in- bize de yansıdı, biz de serbest piyasa ekonomisine geçmeye çalıştık. Ama arkadaşlar, çalıştık, geçemedik, şu anda da geçemedik ve dolayısıyla da Türkiye ekonomisinin sorunlarını konuşurken bu ekonominin dip akıntılarındaki firmalar dünyasının ilişkilerini ve orada fiyatların nasıl oluştuğu, üretim kararının nasıl alındığı gibi meselelere bakmadan bunu yapamazsınız. Mesela bu metinde sürekli “verimlilik” diyor, zaten en önemli meselesi verimlilik bu planın. Burada verimliliği teknoloji olarak anlıyor, halbuki verimlilik sadece teknoloji

değildir arkadaşlar, verimlilik aynı zamanda rekabettir, eğer bir ekonomide rekabet yoksa verimlilik de olgun bir düzeyde değildir demektir. Neden öyledir? Çünkü büyük firmalar çok yüksek kâr marjlarıyla çalışabildiği için aksak rekabet koşullarında herhangi bir şekilde teknoloji iyileştirmeye de yönelmezler ve dolayısıyla da verimlilik artışı onlar için bir dert değildir. Şimdi böyle baktığımızda demin de söylediğim gibi bu metni yazan arkadaşlar makro ekonomiyle daha çok iştigal etmiş olan arkadaşlar ve Türkiye ekonomisinin mikro temelleriyle ilgili olarak çok da büyük fikirleri yok anlaşılan. Tabii bu, metni çok kabul edilmesi zor bir metin hâline getirmiş oldu benim gözümde çünkü Türkiye'nin bu sorunları konuşulmadan herhangi bir planın yapılması mümkün değildir. Dolayısıyla da hani bir görevi yerine getirmişler, hani bir plan sürecimiz var ya bizim, sürekli olarak bir plan hazırlıyoruz, hani artık bunun bir kıymetiharbiyesi kaldı mı çok emin değilim ama, hani diyoruz bu plan hiç olmazsa özel sektördeki aktörlerin uzun vadede devleti nasıl düşündüğünü anlamaları ve bir yol gösterici olmaları için gerekir diye düşündüğümüz için yazıyoruz ama benim anladığım kadarıyla bu metin öyle bir metin değil. Bu metin olması gerekenleri anlatan bir metin. “Böyle olsa iyi olur.” “Ama öyle mi olmuş? dersanız, buna bir cevap vermemiz mümkün değil.

Bir mesele daha söyleyeceğim -sayfa numarasını geçeyim, bulursunuz- gelir dağılımı meselesi. Şimdi gelir dağılımıyla ilgili şöyle diyor: Bu özellikle küresel krizden sonra ülkelerde gelir dağılımı problemleri oldu. Hem ülkeler arasında hem ülkeler içinde gelir dağılımı problemlerinin arttığını söylüyor, ki bu genel olarak bütün Batı dünyasında kabul edilmiş olan bir gerçek. En azından meşhur Thomas Piketty'nin kitabından sonra bütün dünyada gelir dağılımının çok önemli bir konu olduğunu tekrardan keşfediyoruz. Fakat bir tek cümle yok. Yani bu küresel gelişmelerin Türkiye ekonomisine olan etkileri sayfasına baktığımda, sanki bizi hiç etkilemiyor bu süreçler, dolayısıyla da gelir dağılımıyla ilgili herhangi bir önlem bile önerilmemiş gibi gözüküyor.

Şimdi arkadaşlar, bir şey daha söyleyeyim size, yani ben konuları o arkadaşlarla karşılaştım konuşmayı çok isterdim ama yani bu gelir dağılımı problemi özellikle son yıllarda küresel krizlerin veya genel olarak krizlerin ana sebeplerinden olduğuna dair önemli yazılar çıkıyor iktisat literatüründe. Aşağı yukarı şöyle bir şey söyleniyor: Eğer gelir dağılımı bozuluyorsa zenginler daha fazla tasarruf ederek bankalar aracılığıyla yüksek gelir elde etmeye çalışıyorlar. Yoksullar da yoksul oldukları için bankalardan kredi talep ediyorlar ama her bir kredi talep edenin artan riskliliği sonuçta bir balonun şişmesine sebep oluyor ve “2008 krizi de büyük ölçüde buralardan kaynaklandı.” diyorlar. Şimdi, dolayısıyla bu kadar önemli bir konu bizi sanki hiç etkilememiş gibi konuşulmuş. Bir sonraki sayfalarda –daha sonra konuşacağız- şöyle bir cümlesi var planın: “Gelir dağılımı problemini istihdam artırarak çözeceğiz.” diyor.

Arkadaşlar, istihdam artırmak zaten görev yani o, ekonomide üretimin artması için gereken bir şey ama gelir dağılımı başka bir şey, paylaşım ile ilgili bir mesele. Dolayısıyla da gelir dağılımıyla ilgili olarak bir vizyonunuzun olması lazım. Bunu da ben şahsen göremiyorum.

Bunun da ötesinde bir başka şey daha söyleyeyim: Türkiye ekonomisine gerçekten yakından baktığımızda şöyle bir durumla karşı karşıya kalıyoruz: Türkiye ekonomisinde iki tane sorun var, iki düalizm var diyorum ben ona, çözülmemiş problemler olarak söylüyorum. Bunlardan bir tanesi, tarım ve sanayi arasındaki düalizmdir, sanayi ve tarım arasında tam anlamıyla bir entegrasyon olmamıştır. Dolayısıyla da bunun bir sürü “implication”ları vardır cari açıkla, ithalatla vesaireyle. Bir problem yumağı burada. İkinci yumak da sanayinin kendi içinde büyük firmalar ile küçük firmalar arasındadır. Bu da hiç konuşulmuyor. KOBİ’ler konuşuluyor ama ülkedeki tekeller konuşulmuyor. Şimdi, böyle bir yaklaşım da olamaz çünkü sonuç olarak biliyoruz ki biz bu ülkede, bu ülke ekonomisinde bazı holdingler var, çok yüksek üretim düzeylerine sahipler, çok yüksek sermayeye sahipler, ihracat pazarlarına üretim

yapıyorlar, ileri geri bağlantıları yapılmış, zincirlerle kendi mallarını satabiliyorlar vesaire vesaire böyle bir yumak var ve bunların üstelik de bir çoğu bankalara daha kolay access edebilir nitelikte. Eskiden, en azından 2001 krizinden önce bunların kendi bankaları vardı ama 2001 krizinden sonraki uygulamalarda bu bankaların sahipli ve en azından kredi paylaşımıyla ilgili olarak bazı önlemler getirilmişti. Ama sonuç olarak şu an itibarıyla baktığımızda krediye ulaşım gibi bir mesele var ki bu da yine bu çerçevede baktığımızda serbest piyasa ekonomisi dediğimiz ekonominin nasıl çalıştığıyla ilgili olarak dikkate almamız gereken meselelerden bir tanesi.

Bugün KOBİ'ler... Dün daha şeydi, dün yüzde 3 civarında yatırılabılır fonlardan pay alabiliyorlardı, onun için KOBİ'ler siyasallaştılar, Refah Partisi, hatta AK PARTİ arkasında güç olarak bulundular. Şu anda yüzde 20-25 civarında pay alabiliyorlar benim bildiğim kadarıyla ama yine de arkadaşlar, Kredi Garanti Fonu'na muhtaç hâlde üretim yapmaya çalışıyorlar ki çoğu da bildiğiniz gibi Kredi Garanti Fonu özellikle 2018'in son çeyreğinde çok büyük, 7,5'luk büyümeyi sağlamak üzere kullanıldı ama bunun sonucunda -geçen gün Durmuş Bey söylemişti haklı olarak, ben de öyle düşünüyorum- o itme inanılmaz bir sorun yarattı bankacılık sektörüyle ilgili olarak. Dolayısıyla ben bu tartışmaları değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum.

Bir başka konu, sanıyorum Avrupa Birliği konusu hiç yok neredeyse. Arkadaşlar, yine son anketlerin, benim hatırladığım kadarıyla bulduğu bir bulgu olarak söyleyeyim, Türkiye halkının yüzde 60'ından biraz daha fazla, yüzde 62'si galiba, Avrupa Birliği üyeliğini talep eder durumda ve doğrusunu isterseniz Avrupa Birliğiyle ilgili olarak tabii ki ayrıca tartışılabilir olumlu olumsuz yanları ama bir gerçek var ki Avrupa Birliği bize bir çıpa gibi etki yaratıyordu. Onların kurallarını benimsemek durumunda kalmış olmaktan gelen, en azından kendi ülkemizdeki sorunların çözümüyle ilgili olarak bazı kolaylıklar sağlıyordu ama benim anladığım kadarıyla bu metinde yani bu planda bu konu da atlanmış gibi gözüyor.

Şimdi, yine konuşacağız daha sonraki aşamalarında bu planı konuşurken, inşaat sektörü ki bundan önce büyük yatırımların yapıldığı, diyebilirim ki sabit sermaye yatırımları içinde yüzde 56'ya varmış inşaat harcamaları. Anlaşılan, benim gördüğüm kadarıyla, bu metinde bu daha geri plana çekilmiş vaziyette yani "Artık, inşaat üzerinden gitmeyeceğiz." diyorlar. Bu, olumlu bir gelişmedir. İnşaat üzerinden gitmenin hep sakıncaları vardır ve çok söylendi bu yani yıllardan beri söylüyoruz bunu "İnşaatla kalkınma modeli, doğru bir model değildir dolayısıyla da bu modelden vazgeçmek gerekir." diye. Yine, benim anladığım kadarıyla, planda sanayiye bir yöneliş var ve sanayinin verimli bir şekilde işletilmesini sağlamak vesaire gibi amaçlar benimsenmiş durumda. Ama yine bu konuda da söyleyeceğim aynı şey bir bakıma, sanayinin gerçekten verimliliği artırabilmesi sadece teknoloji transferi, teknoloji iyileştirme veya bulma ve de uygulama cinsinden faaliyetlerle değil, aynı zamanda o firmanın içinde bulunduğu piyasadaki rekabet durumunun büyük ölçüde etkisi vardır.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, yine, şunu da görmedim: Şimdi, madem "Serbest piyasa ekonomisine tam kurallarıyla uyacağız." deniyor burada, o zaman ben hemen şunu söyleyeceğim size: Tam kurallarıyla uyulması demek, kuralları serdeden "enforce" eden kurumların da serbest çalışmasıdır ama öyle değil. 2011'den bu yana hepiniz biliyorsunuz ki Türkiye'de kurulmuş olan bütün üst kurullar doğrudan doğruya bakanlıklara ve bakanın denetimine açık hâle getirdi dolayısıyla bağımsızlıkları yok edildi. Burada bütçeyi konuşurken mesela, efendim, bu kurullardan bazılarının başkanlarını burada gördük ama nerede gördük? Yürütmenin arkasında gördük. Hâlbuki bunların bağımsız kurumlar olması lazım, orada oturmaları lazım.

Tam kurallı serbest piyasa ekonomisini getireceksek eğer o zaman hemen şunu yapalım bence: Bu kuralların neler olduğunu ve bu kuralları uygulayan kurumların serbest çalışmasının koşullarını yeniden gündeme getirelim ve böylelikle en azından piyasa ilişkileri içinde kurallı bir ekonominin... Ki serbest piyasa ekonomisi kurlsız bir ekonomi değildir hepinizin bildiği gibi ama şu anda Türkiye’de bence hiçbir şey kurallı değil. Mesela, TÜİK’in rakamlarına bakın, imalat sanayisinin hemen hemen yüzde 60’ında, Batı’da olsa derhâl dava açılması, soruşturma açılması gereken düzeyde yoğunlaşma oranları görüyoruz. Bu, şaka değil; üstelik de bu, bugünün meselesi de değil. Ben yıllardan beri bu işlerle uğraşan bir insanım, yıllardan beri yaptığım ampirik çalışmalardan da gördüğüm kadarıyla bu yüzde 60 oranı her zaman karşıma çıkıyor, bazen sektörler değişiyor olabilir ama.

Bu, ne demektir arkadaşlar? Bu, şu demektir: Türk imalat sanayisinin yüzde 60’ı piyasa gücü yüksek olan şirketlerin verdiği kararlarla yürüyor. Şimdi, enflasyonu niye yüzde 10’un altına bir türlü düşüremedik sanıyorsunuz? Düşüremezsiniz. Bu, sadece alacağınız makropolitikalarla olacak bir şey değil ki çünkü sonuç olarak fiyatları piyasalar yapıyor yani firmalar yapıyor. Eğer firmalar rekabet içinde değillerse, firmalar kendi aralarında anlaşma yapabiliyorlarsa, firmalar kendi aralarında uyumlu eylem içinde davranabiliyorlarsa... Ki bu rakamlardan kabaca benim anladığım kadarıyla, Türk imalat sanayisinin çoğunluğu böyledir arkadaşlar. O zaman buradan Avrupa’da veya Batı’da olduğu gibi yüzde 2-3 civarında bir enflasyon oranı beklemeniz tamamen hayal. Çünkü bu kadar kurlsız bir ekonomide, rekabetin bu kadar önemsenmediği bir ekonomide, böyle bir bünyede fiyatların da düşme olasılığı çok fazla yoktur ne kadar makroekonomik politikalarda iyileştirme yaparsanız yapın.

Özetle, son bir cümleyle bitirmiş olayım, tabii ki bir emek harcanmış ama bence bu metin, gerçekten kötü bir metin. Bu metni yazan arkadaşlar tamamen makro bir perspektifle yazmaya kalkmışlar ama bence Türk ekonomisinin önemli sorunları, Mehmet Şimşek’in de söylediği gibi, mikrodadır; mikro ve yapısal reformların yapılması gerekir; bunların hiçbiri yoktur burada. Dolayısıyla bu plan, sadece yerine getirilmesi gereken bir görev gibi yazılmış bir plan gibi geliyor bana.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Tatlıoğlu.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Teşekkür ederim.

Efendim, ben iktisat fakültesinin duayen hocalarından Memduh Yaşa’nın bir hikâyesiyle, fıkrasıyla havayı biraz değiştirmek istiyorum.

1990’lı yıllarda komünizmin bittiği, sosyalizmin çöktüğü konuşulurken bir panelde o zaman sosyalist arkadaşlar “Çökmedi, piyasa sosyalizmi oldu.” falan derken bir hikâye anlattı. Ağanın bir atı varmış, çok sevdiği bir at; kâhyayı çağırmış, demiş ki: “Buna iyi bak. Ne istiyorsa serbestsin. ‘Öldü.’ dersen öldürürüm seni.” Birkaç gün, bir hafta, iki hafta sonra ağa gelmiş, kâhya demiş ki: “Beyim...” “Ne var?” “Atla ilgili...” “Ne oldu?” “At ayakta değil.” “Yiyor mu?” “Yemiyor.” “İçiyor mu?” “İçmiyor.” “Oğlum, nefes alıyor mu?” “Almıyor.” “E, ‘öldü’ desene.” “Ben demedim.” demiş. Siri’ye sormuşlar -son zamanlarda sosyal medyada bir şey var- “Türkiye’de kriz var mı?” “Bu kavram yabancı.” diye cevap vermiş.

Değerli arkadaşlar -Sayın Oktay’ın CV’sini de ben daha önce okudum- ben şuna inanıyorum: Türkiye, gerçekten birinci sınıf plan yapabilecek çok insan sermayesine sahip; Türkiye, içinde bulunduğu durumu değerlendirip buradan bir çıkış planı üretecek çok nitelikli insan sermayesine, geleneğe ve devlete sahip. Ben kafadan şunu söylüyorum: Bakın, bu plan, bir kere, bir şeyi kaldırıyor. Sayın Cumhurbaşkanının imzaladığı -bunu çok söylediler, ben fazla tekrar etmek istemiyorum-

Onuncu Plan'ın 1'inci maddesi -Sayın Oktay, 2023 planı- yani 2013'te yaptığınız planın 1'inci maddesi diyor ki: "Biz ülkeyi 2023 hedeflerine çıkaracağız." 2018 seçiminde, AK PARTİ'nin beyannamesinde -360 sayfa- 102 defa "2023 hedefleri" denmiş. Gelelim bütçe konuşmalarına. Sayın Oktay, siz konuşmanızda 3 defa demişsiniz; Ulaştırma Bakanı 9 defa, Gençlik Bakanı 7 defa, Ziya Selçuk, Zümrüt Selçuk 7 defa, Ticaret Bakanı 5 defa... Demeyen yok ve bu arkadaşların hepsi Erzurum'da, Giresun'da, Samsun'da millete böyle dediler, on yıldır da böyle diyorlar "Biz 2023'te 25 bin dolar..." Şimdi, birden -insanı bu üzüyor, beni bu üzüyor- bir kalkınma planı geliyor ve hiçbir şey eleştirmeden bunlar çöpe gitmiş. O zaman ben çok üzülüyorum, arkadaşların yerinde, sizin yerinizde olmak istemem. Ne diyeceğim ben yani arkadaşlar, ben size on yıldır... Bunun bir siyasal sorumluluğu olmalı. İlaveten şunu dersiniz çok üzülürüm: "Efendim, siyasal sorumluluğu var, biz önümüzdeki seçimlere gideceğiz." Bu, çok yanlış; biliyorsunuz, bu, demokratik teamüllere uymuyor yani. Biz şimdi bunları atlamayalım. Bunun için özellikle söylüyorum. Bakın "Kural tanımayanlar, plan yapamazlar." diyor kitap; "Usule uymayanlar, esasta isabet edemezler." diyor kitap. Ben bu nedenle özellikle bunu söylemek istiyorum. Planların ben çok üzerinde durmayacağım, 2006 yılında dünyada 60 ülke plan yapıyormuş, 2018'de 134 ülkeye çıkmış ama planın da içeriği değişmiş. Artık bu kalkınma planları stratejik planlar oluyor.

Bakın, bu planların başarısı için 4 madde var, ben 2'sini okumak istiyorum: Planın, madde anlamında ortaya koyduğu hedeflere ulaşmak için kanıtlanabilir bir temeli var mı? Bu madde, bu millî gelir şu kadar olacak, ihracat bu kadar olacak diyoruz ya... İkincisi -4'ten 2'sini sayıyorum- plan hazırlandığı ülkedeki sosyal problemlere cevap verebiliyor mu?

Efendim, bakın, Dokuzuncu Kalkınma Planı sizin zamanınızda yapıldı, büyüme hedefi yüzde 100 sapmış. Onuncu Kalkınma Planı'nın sapmayan bir şeyi yok, Onuncu Kalkınma Planı'nda sapmayan bir şey yok. Merkez Bankasının bütün raporlarında sapma var. Ya, şimdi, Türkiye'de özel sektör olsanız neye göre, neyi rehber alıp gideceksiniz? Benim üzüldüğüm nokta... Ben bunu sizi eleştirmek için söylemiyorum. Hâlbuki aynı sizden, aynı bizden doğru yapabilecek şeyler çıkar.

Bakın, ben Sayın Şener'in de düşüncesine, Erol Bey'in de düşüncesine katılıyorum. Bir plan yapıyoruz. Normalde nedir bu planın... Bu sıralar plan geliyorsa 2020 yılında uygulanacak bir plan gelmeli. Sayın Durmuş Yılmaz söyledi, tabii olarak planın bütçeyle bir alakası kalmamış durumda.

Şimdi, bakın, Sayın Oktay, bir tane örnek vermek istiyorum: Bu planda, beş yılda, ortalama kalkınma, büyüme hedefimiz 4,3 diyoruz. Şimdi, bu sene için tahminler eksi 1,3. Sizin tahmininiz değil tabii, sizin tahmininize göre 2,3'tü bütçe. Dolayısıyla, birleştirdiğimizde, bu yılı saymazsak önümüzdeki dört yılda 5,6 büyümemiz lazım. E, ama bunun kanıtlanabilir bir temeli yok. İnanın, Mercedes 500 SL'ler toplanmış, hepiniz o kalitedesiniz ama kum taşıyacağız. Ya, kumu taşıyacak araba var, bununla daha güzel işler yapalım; mesele bu.

Bakın, ben kısa konuşacağım dedim, Genel Kurulda da muhtemelen yirmi dakika konuşmam var. Benim önerim şu efendim: Gelin, şu elimizdeki 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nı bu sene için geçiş planı yapalım ve 2020-2023 arası güzel bir çıkış planı yapalım. Bakın, inanın, 2017'de biz parti kurarken AK PARTİ 2007'nin gerisine düşüyor dedik ve düştü. Şimdi de 2002'nin gerisine düşüyorsunuz. Siz düşmüyorsunuz, hepimiz düşüyoruz ve buradan düşmeyecek, tutunacak güç hepimizde var. Lütfen, bu bilgilere, bu önerilere biraz kredi verin çünkü acı hepimizin acısı.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN – Sayın Tatlıoğlu, teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, saat 20.00'ye kadar yemek arası veriyorum.

Kapanma Saati: 19.24

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 20.05****BAŞKAN: Lütfi ELVAN (Mersin)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)****(Oturum, Sözcü Abdullah Nejat Koçer tarafından açıldı)**

BAŞKAN – Değerli Komisyon üyeleri, 35'inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Sındır, sözü size veriyorum.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, değerli bürokratlar, basımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün önümüzde Anayasa'nın 166'ncı maddesine ve buna dayalı olarak hazırlanmış olan, 3067 sayılı Kanun uyarınca Hükümet tarafından hazırlanmış bulunan, 2019-2023 dönemini kapsayan On Birinci Kalkınma Planı üzerine görüşmelerimizi sürdürüyoruz.

Bundan beş gün önce -geriye dönük altıncı gün- Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız tarafından bir sunuş gerçekleştirildi. İnceleme, değerlendirme ve plan üzerinde kapsamlı bir çalışma yapmak üzere kanun gereği bir beş gün ara verildi ve arkasından görüşüyoruz. Beş gün ara içerisinde bir de gelir vergisiyle ilgili bir torba kanun da Komisyonumuzda görüşüldü, önümüzdeki günlerde Meclis gündemine gelecek.

Değerli arkadaşlar, şimdi ben önce geneli üzerinde bir değerlendirme yapmayı daha sonra da bu bölüm üzerindeki bazı detayları, düşüncelerimi ifade etmek isterim.

Şimdi, tabii, bu 2019-2023 dönemini kapsayan plan, 2019 yılı biterken, Meclis tatile girerken ve eylül ayı sonu, ekim ayına kadar yasama organının faaliyetleri de donmuşken, düşüncecek olursak aslında 2019 yılı sonuna doğru gelmiş bir plan olarak değerlendirilebilir çünkü planın hazırlanmış olması ve geçmiş olmasından ziyade gene 3067 sayılı Kanun uyarınca, bu Kanun'un

-hepiniz gayet iyi biliyorsunuz ki- 3'üncü maddesi Mecliste gündeme gelen konuların, Plan ve Bütçe Komisyonunda gündeme gelen konuların mutlaka plana uygunluğunun da araştırılması, incelenmesi ve plana uygun olmayan konuların Meclis gündeminde bile görüşülmemesi gerekiyor. Oysaki, biz plan görüşme sürecinde dahi bir kanun görüşebildik ki çok ciddi maddeler içeren, içerisinde bütçeyi ciddi anlamda etkileyecek olan, Hükümetin bütçesini ciddi anlamda etkileyecek olan maddeler içeren bir torba kanundu.

Şimdi, dolayısıyla, geride bıraktığımız, bırakacağımız -bu yıl sonuna kadar da düşüncecek olursak- plansız, belli bir amacı olmadan, bir hedefi olmadan ve Anayasa'nın öngördüğü planlama zorunluluğuna rağmen plansız bir dönemi geride bırakıyoruz.

Tabii, bu kapsamda örneğin bu şehir hastaneleri torba yasada öyle bir konu olarak da gündeme geldi ki kimsenin elinde veri yok, herhangi bir bilgi yok, sözleşmeleri bilmiyoruz, içeriğinin ne olduğunu bilmiyoruz, denetlenebilir değil sözleşmeler. Ekrana bir yansı üzerinde bir grafik konuldu,

ben dâhil, AK PARTİ’li bazı milletvekili arkadaşlarımız da dâhil, basılı olarak da bize verilmedi, “Ekran görüntüsünden fotoğraf çekip acaba o görüntüyü kendimize alabilir miyiz?”ın derdiğine düştük. Yani bir yanda plan yok, bir yanda da böyle bir süreci bu Meclis, bu Komisyon, üzülererek söylüyorum, yaşadı. İnşallah bir daha yaşamayız böyle şeyleri.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii ki Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bazı arkadaşlarımız, özel ihtisas komisyonu toplantılarının olduğunu, bunların uzun soluklu çalışmalar olduğunu, raporlar üretildiğini... Ben de üç ayrı planda yani Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında raportör olarak görev yapmış bir arkadaşınız olarak, ne kadar zahmetli, ne kadar uzun uğraşlar... Aslında bir nevi bir bellek ve bir veri deposu gibi değerlendirilerek çok kıymetli raporlar üretiliyor ama kalkınma planı karar verici organa yani yasama organına geliyor; bir buçuk gün görüşülecek, Meclis Genel Kurulunda iki gün görüşülecek, onaylanacak, geçecek. O kadar zahmetli hazırlanmış bir rapor üç, üç buçuk gün içerisinde yasama organından çıkacak; yani, açıkçası, çok sağlıklı bir süreç olduğunu düşünmüyorum.

Tabii, “kalkınma” deyince ne anladığımızdan hareketle, “kalkınma” salt üretimin ve kişi başına gelirin artırılması anlamına gelmeyen, aynı zamanda eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel alanda da olumlu yönde bir değişim ve gelişim olarak ifade edebileceğimiz bir kavramdır. Bu planda bu değerlere ait, ölçülebilir, verilere dayalı çok fazla hedef göremediğimi belirtmek isterim. Planlama ise, hepimizin gayet iyi bildiği gibi, sınırlı kaynakların belirli bir amaca yönelik, hedefe yönelik, en uygun, optimum dağılımını öngören bir model çalışmasıdır ancak aynı zamanda, kaynak iyileştirilmesi, kaynakların artırılabilmesi öngörülleri de mutlaka bunun içerisinde yer almalıdır.

Kalkınma planlarının Anayasa’mıza göre hazırlanıyor olmasını az önce belirttim ama özel sektör için yol gösterici, kamu için emredici, zorlayıcı olması gerekirken uygulama için değil, prosedür gereği yerine getirildiği için her iki sektör için de yol gösterici olmaktan öte gidemiyor; hatta, eminim, hazırlandıktan sonra sayfaları pek fazla da karıştırılmıyor.

Değerli arkadaşlar, unutmayalım ki planlamanın başarısı sağlıklı, doğru ve yeterli verilere sahip olunmasına bağlı; bu verilerin doğru yöntemlerle işlenerek analiz edilmesine bağlı; tabii, kararlı, tutarlı ve belirgin stratejilere sahip olunmasıyla doğru orantılı; tüm paydaşların katılımıyla hazırlanması esas olmalı; geleceğe dair sağlıklı projeksiyonlar ve gerçekçi, uygulanabilir hedefler ortaya konmasına bağlı; geçmişten ders alınarak, geçmişteki yanlışlar ve hatalar dikkate alınarak uygulamaların gerçekleştirilmesiyle doğru orantılı; plana uygun programların doğru uygulanmasına, uygulanacak programların gününbirlik siyasal çıkarlardan uzak tutulmasına, disipline ve taviz verilmeden uygulanmasına bağlı; son olarak, planın uygulama sürecinde sağlıklı bir değerlendirme gerekirse, revizyonun ve geri bildirimin mutlaka olmasına bağlı; hepsinden önemlisi, uygulayıcı siyasi iradenin kararlı, tutarlı ve taviz vermez tutumuna bağlı. Yeter ki siz hazırladığınız bu plana gereken önemi, değeri verin ve hedeflerinize doğru, planda öngörülen... Onca paydaşın, onca yetkin, etkin uzmanın, akademisyenin, sivil toplum kuruluşlarının, meslek kuruluşlarının, toplumun bütün dinamiklerinin görüşlerine dayalı olan bir planın, bir milletin geleceğini belirleyecek olan planın ciddiyetle ele alınması gerekir.

Evet, ülkemizde kalkınma planları ilk dönemlerde ithal ikameci, sanayileşme stratejisi esas alınarak hazırlanmış; ithal ürünler karşısında rekabet gücü düşük, yerli ürünler ise ithal kotaları ve gümrük duvarlarıyla korunmaya çalışılmış. 1980’li yılların ortalarında başlatılan ihracata yönelik seferberlik, ihracata yönelik strateji, daha doğrusu ihracatı temel alan modelle dışa açılım dönemine girilmiş; daha doğrusu, bu yeni liberal politikalarla gümrük duvarları kaldırıldığı, piyasaya giriş serbestisi ve dış ticarete yönelik kotaların kaldırıldığı ve ihracatı teşvik politikalarının da sınırlandırıldığı bir döneme geçildi.

Şunu unutmayalım ki Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında üç kalkınma planını geride bırakmış durumdayız, bu da siyasal iktidarın dördüncü kalkınma planı. Yani, sizin iktidarınız döneminde ilk beş yıllık plan sizden önce hazırlanmış bir plan olsa da sizin döneminizde bu ülke üç ayrı beş yıllık kalkınma planı hazırladı.

Bu ihracata yönelik strateji ve tabii, bu yeni liberal politikaların ülkemizi Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidarında getirdiği noktada dış borç ilk üç aylık dönemde 8,6 milyar dolar artarak 453 milyar dolara ulaşmış durumda. Dış borcun millî gelire oranı yüzde 60'ları aşmış durumda. Hazırlayıp da geride bıraktığınız üç ama toplamda dört plan dönemindeki siyasal iktidarınızda dış borcun sadece son on yedi yıl içindeki faizi 160,5 milyar dolara ulaşmış; dış ticaret açığı son on altı yılda, iktidarınız döneminde 1 trilyon doları geçmiş. Hatta dış ticaret açığını, haftada ortalama 1,2 milyar dolar büyüterek, bugüne kadar getirdiniz. Tabii, gelir dağılımı bozulmuş; cari açık büyümüş; kamu borçları tarihimizde görülmemiş bir şekilde büyümüş; devletin borcu 1 trilyon TL'yi aşmış, 1,2 trilyon liraya ulaşmış; gerçek anlamda işsizlik yüzde 20'lerin üzerinde çıkmış; yoksulluk sınırı 6.733 TL'ye, açlık sınırı 2.067 TL'ye yükselmiş. Bunların hepsi bu plan döneminizde.

Değerli arkadaşlar, 2014-2018 hedeflerine ne kadar ulaşıldığı, sapmalar olup olmadığı belirtilmemiş ve önceki Onuncu Plan sonuçlarına, hedeflerine nasıl gelindiği, ne noktada bulunduğu değerlendirilmeden On Birinci Plan çalışması önümüze sunulmuş durumda.

Değerli arkadaşlar, bu plana baktığımda ben gerçekten birçok hedef görüyorum; biraz bol keseden, biraz bonkörce ortaya konmuş hedefler olduğunu söyleyebilirim.

Tabii, bu söz konusu, önümüzdeki kalkınma planı, “Memleketi kurtarayım.” derken işçiye, emekçiye, yoksula, işsize, gençlere, çiftçiye, esnafa daha da karanlık bir gelecek vadediyor. “Kemerleri sıkın.” diyor değerli arkadaşlar bu plan.

Tabii, büyüme ve istihdam hedeflerine baktığımızda, benden önceki konuşmacılar da değişik kereler bahsettiler: Gayrisafi yurt içi hasıla 2018 yılında 784 milyar dolar civarında, oysaki Onuncu Plan'da 2018 hedefi 1 trilyon 285 milyar dolar iken ancak 784 milyar dolara ulaşmış. En azından bu hedeften sapmalar değerlendirilerek, bu hataların, bu sapmaların nedenleri araştırılarak plan çalışmasının ön sözü olarak ortaya konmalı ki hedeflere bir daha aynı sapmayla varılmasın.

Tabii, kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla Onuncu Plan hedefi 15.996 iken bugün 9.632 dolara düşmüş, hedef de 12.484 dolar olarak görünüyor ki 2013 yılının gerçekleşen, belirlenen, Türkiye İstatistik Kurumunun verilene göre 12.480 dolar. Evet, Sayın Abdüllatif Şener'in de belirttiği gibi, 2013 yılındaki kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla değeri 2023 yılına hedef olarak konmuş.

Tabii, tarımda, sanayide, hizmetler sektöründeki katma değerın sektörel dağılımına baktığımızda da çok büyük bir değişikliğin olmadığını görüyoruz. İşsizlik oranının yüzde 7,2'ye düşürülmesi öngörölmüş Onuncu Plan döneminde, 2018 yılı itibarıyla yüzde 11 olarak görünüyor TÜİK verilerinde ama gerçek işsizlik oranı yüzde 20, geniş anlamda işsizlik oranının ise yüzde 23'ün bile üzerinde olduğunu dikkate alırsak 2023 yılında Onuncu Plan'ın bile üzerinde bir hedef konmuş, yüzde 9,9. Burada genç işsizleri, kadınların istihdama katılım oranlarını bir kenara koyarak bu düşüncelerimi paylaşıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu planın özelinde, örneğin planla emeğin güvencesizleşeceği, emekçilerin ise kölelik koşullarında yaşamaya ve çalışmaya devam edeceği anlaşılıyor. Emek, iş gücü, istihdam açısından bakıldığında “esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılması” ifadesi kamu çalışanlarının güvencelerini de tehdit eder bir durum olarak karşımızda. “Sosyal tarafların mutabakatı ile” diye başlayan ifadede, kıdem tazminatının BES'le entegre bir şekilde fona devredileceğinden bahsediliyor.

Değerli arkadaşlar, bu planda tarıma dair çok şey söylenebilir ve bunları yarınki konuşmamda daha detaylı ifade edeceğim ama bu planın esas önemli olan vurgusu, bir planın uygulanabilir olması gerekir ve uygulanmasıdır. On Birinci Plan'da tarım ve kırsal kalkınmaya ilişkin çok önemli hedefler var fakat yazılanlarla uygulamaların örtüşmediğini, ithalata dayalı politika ve uygulamalarla belirlenen hedeflere ulaşılmasının mümkün olmayacağını söyleyebiliriz.

BAŞKAN – Sayın Sındır, iki dakikadan biraz daha fazla zamanınız var.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Takip ediyorum. Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kalkınma planında, tarım konusunda ortaya konmuş pek çok hedef ve politika tedbiri varken bunların büyük bölümünün aslında bugüne kadar yapılmış olması gereken ve her seferinde de ertelenen genel tanımla yapılmış ifadeler, hedefler. Bakın, en somut örneği: Tarım sayımı. Planda “Tarım sayımı yapılacaktır.” deniyor. En son tarım sayımı ne zaman yapıldı arkadaşlar, biliyor musunuz? 2001 yılında yani iktidarın, bugünkü AK PARTİ Hükümetinin iktidarının öncesinde yapılmış ve on yedi yıldır bu ülkede genel tarım sayımı yapılmamış durumda. Yani aradan geçen on sekiz yıl, şimdi de kalkınma planında “Tarım sayımı yapılacaktır.” deniliyor ki, teknolojinin bu kadar geliştiği bir dönemde tarım sayımı neden yapılmadı, neden yapılmadı? Bir düşüncesizlik mi yoksa beceriksizlik mi; bunu belirtmek gerekir.

Kalkınma Planı'na baktığımızda, gerçekten gülümsetecek hedefler var. Örneğin “Bitkisel üretim artırılabilecektir.” Hedef yani bir planda hedef ölçülebilir, karşılaştırılabilir, veriye dayalı bir hedef olması gerekirken “Bitkisel üretim artırılabilecektir.” Gerçekten gülümsetiyor. “Hayvancılık geliştirilecektir.”, “Tarım arazilerinin korunması, etkin kullanımı ve yönetimi sağlanacaktır.” Bunların hepsi hedef değerli arkadaşlar. Bitkisel üretimi artıracaksınız, evet, nereye kadar artıracaksınız? Hangi üründe, ne kadar artıracaksınız? Bunun miktarı nedir? Bunun değeri nedir? “Hayvancılık geliştirilecektir.” Burada “Hayvan varlığımız artırılabilecektir.” demiyor, “Hayvancılık geliştirilecektir.” diyor. Buradan çıkan sonuç: Aslında, biz, canlı hayvan ithalatına devam edeceğiz demektir, hayvan varlığımızı artırma düşüncemiz bu anlamda yok demektir. Bu planın en trajikomik hedefleri, gerçekten bunlar. Sanki bunlar ilk kez ifade ediliyormuş gibi plana yazılmış, çok gülümseten ama genelgeçer bazı hedefler olduğunu söylemek gerekir. Bu planda yeni bir şey yok, çok şey var, çok vaat var...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Ama süre bitti.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Son cümle... Bitiriyordum.

BAŞKAN – Hemen bağlayın lütfen, çok bekleyen arkadaşımız var.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Çok şey var, çok bonkörce her şey hedef konmuş, her şey belirlenmiş, “Yapılacaktır, edilecektir.” ifadeleriyle ortaya konmuş. Pek kalkınmayı göremiyoruz. “Plan” yerine de “dilek ve temenniler” gibi tanımlar ve ifadeler görüyoruz.

Diliyorum, Kalkınma Planı, benim dediğimin dışında gerçek, sayılabilir, ölçülebilir hedeflere ulaşacak bir plan hâlini alır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Erim, süreyi en verimli bir şekilde kullanacağınızdan eminim.

Buyurun.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri ve milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan, 15 Temmuz hain darbe girişiminin 3'üncü yıl dönümünde darbe girişimi nedeniyle canlarını veren şehitlerimizi rahmetle ve minnetle anıyor, gazilerimize de şükranlarımı sunuyorum.

Ülkemizin temel politika hedeflerini belirlemek ve bu hedeflere ulaşmak için 1961 yılında çıkarılan bir kanunla Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuş ve kalkınma planlarını hazırlamak ve yürütmekle görevlendirilmiştir. Böylece, ülkemizde planlı kalkınma dönemi başlamış ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963 yılında yürürlüğe girmiştir. 24 Haziran 2018 genel seçimleriyle başlayan Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ilk kalkınma planı On Birinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yürütülmekte olup bakanlıklarımız başta olmak üzere 3.500'ü aşkın kamu çalışanı, özel kesim ve sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve akademisyenin bir araya gelerek katkı verdiği 75 adet özel ihtisas komisyonu ve çalışma grubuyla 81 ilde toplam 267 adet toplantı ve çalıştay düzenlenerek, yerel düzeyde yaklaşık 12 bin kişinin katkısı alınmıştır.

On Birinci Kalkınma Planı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca üyesi olduğumuz Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiş, görüşülmeye başlanmıştır.

Kalkınma Planı'ndaki gelişmelerin izlenmesi ve değerlendirilmesi Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda etkin bir izleme ve değerlendirme mekanizması aracılığıyla gerçekleştirilecek ve her yıl bir rapor şeklinde Cumhurbaşkanımıza sunulacaktır.

Hedefimiz uzun vadeli bir perspektifle ülkemizin kalkınma vizyonunu ortaya koyarak milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini karşılamak, ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak olacaktır. On beş yıllık bir bakış açısının ilk beş yıllık dilimi olarak tasarlanan Kalkınma Planı, her alanda baştan bir değişim ve atılımın uzun vadeli, kesintisiz ve kararlılıkla uygulanmasını, eğitim hamlesiyle beşerî sermayenin, milli teknoloji hamlesiyle teknoloji ve yenilik kabiliyetinin artırılmasını öngörmektedir. Bunun yanı sıra hukukun üstünlüğü, güçlü demokrasi ile korunan ve geliştirilen temel hak ve hürriyetler, kalkınma çabasının taşıyıcı sütunları olarak benimsenmekte, ekonomide istikrar ve sürdürülebilirlik ve refahın artışı öncelikli bir amaç olarak ortaya konulmaktadır. Temel gayemiz "Daha fazla değer üreten, daha adil paylaştan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye."dir.

Jeopolitik ve ekonomik belirsizliklerin arttığı, küresel güç dengelerinin yeniden şekillenmeye başladığı bir dönemde, ülkemizin sahip olduğu tüm kaynakları ortak bir anlayış çerçevesinde bu planla belirlenmiş hedeflere yöneltmek suretiyle, riskleri ve tehditleri karşılayabilen, fırsatları ise milletimizin kazancına dönüştüren, refahı ve adil bölüşümü her şeyin üzerinde tutan bir yönetim anlayışının hâkim kılınması ve ülkemizin muasır medeniyetler seviyesine çıkarılması temel hedefimiz olmaya devam edecektir.

2023 yılında gayrisafi yurt içi hasıla 1 trilyon 80 milyar dolara, kişi başına gelirin 12.484 dolara yükseltilmesi, ihracatın 226,6 milyar dolara çıkarılması öngörülmektedir. İşsizliğin yüzde 9,9'a düşürülmesinin hedeflendiği planda, para politikasında fiyat ve finansal istikrar esas alınarak enflasyon yüzde 5'e indirilecektir. Uygulamaya konulacak politika ve tedbirlerle ihracatın 227 milyar dolara, ithalatın ise 294 milyar dolara ulaşması, turizmde hedeflenen gelir artışı ile cari işlemler açığının millî gelire oranının yüzde 0,9'a indirilmesi de hedefler arasındadır. Plan dönemi sonunda gayrisafi yurt içi hasılaya oranla kamu kesimi borçlanmasında yüzde 1,7; genel devlet açığında yüzde 1,8; merkezî yönetim bütçe açığında ise yüzde 2 oranı bu hedefler kapsamındadır.

Planı 5 ana başlıkta kısaca özetlemek istiyorum.

1) Rekabetçi Üretim ve Verimlilik: On Birinci Kalkınma Planı döneminde istikrarlı ve güçlü büyüme, sürdürülebilir cari işlemler dengesi, artan istihdam ve birey, firma, sektör ve devlet olmak üzere tüm düzeylerde rekabetçiliğin geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması hedeflenmektedir. Sanayi ve teknoloji bölgelerinde sunulan hizmetler geliştirilecek, bu bölgelerin, sanayinin rekabetçiliğine ve verimliliğine daha etkin katkı vermesi sağlanacaktır.

Yatırımlar, ekonomik büyüme ve enflasyon üzerinde yüksek faiz olumsuz bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, faizin düşürülmesine yönelik atılacak adımlar, enflasyonun düşmesine ve yatırımların artmasına neden olacak ve böylece daha fazla büyüme ve üretime imkân sağlanacak, artan üretim, enflasyonu aşağıya çekecektir.

2) İstikrarlı ve Güçlü Ekonomi: On Birinci Kalkınma Planı hedefleri verimliliği odağına alan, sanayi sektörünün baş rol üstlendiği, ihracata dayalı istikrarlı bir büyüme modeli çerçevesinde belirlenmiştir. Plan döneminde yurt içi tasarrufların artırılması ve artan tasarrufların imalat sanayisindeki öncelikli sektörler ve üretken alanlardaki yatırımların finansmanına yönlendirilmesi temel amaçtır.

İthalat bağımlılığının azaltılmasına yönelik yerli üretimin rekabet gücü artırılacak, ihracatçı firmalar için mal ve hizmet üretimi yapan yerli firmalara destek sağlanacaktır. Ülkemize ait firma ve markaların tanıtımı ve bilinirliğinin sürdürülebilirliği, rekabetçi olduğumuz alanlarda tasarımı ve markalaşmayı güçlendirerek daha rekabetçi hâle gelmek; iç ticarette, dış ticarette ve gümrüklerde dijitalleşmeyi ve e-ticareti ön plana çıkarmak; üretimde ise yeni teknolojilerle çağı yakalamak; bu üç temel gayeyi gerçekleştirdiğimiz takdirde Türkiye'nin orta gelir seviyesindeki bir ülkeden yüksek gelirli ülkeler seviyesine yükselmesi öngörülmektedir.

3) Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum: On Birinci Kalkınma Planı çerçevesinde çocuklarımızın insani ve ahlaki değerlere sahip, bilinçli, iyi eğitilmiş, saygılı ve kendine güvenen fertler olarak yetiştirilmeleri hedeflenmektedir. Tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlamaları amaçlanmaktadır. Bu dönemde üretken ve mutlu bireyler yetiştirmek için eğitim, kültür, sanat ve spor alanlarında tüm süreçlerde politikalar hayata geçirilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Sağlık hizmeti sunumunda bölgeler arası dağılımın iyileştirilmesi, fiziki altyapının ve insan kaynağının niteliğinin artırılması sağlanacaktır.

Tüm eğitim kademeleri itibarıyla plan döneminde tekli eğitime geçilecek, bu amaçla ilave derslikler yapılacaktır. Erken çocukluk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacak, özel yetenekli çocuklar için eğitim, bilim ve değerlendirme kurulu oluşturulacaktır. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin motivasyonları ve mesleki gelişimleri artırılacak ve öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü güçlendirilecek, öğretmenlik meslek kanunu çıkarılacaktır. Ehliyet ve liyakat temelli kariyer sistemi hayata geçirilecektir. Üniversitelerin dijital çağa ayak uydurması ve bilgiye ulaşımında açık erişim ve açık bilim uygulamalarının hayata geçirilmesi amacıyla açık erişim altyapılarıyla uyumu sağlanacaktır. Özel üniversite mevzuatı hazırlanacaktır.

Yükseköğretim kurumlarının eğitim, araştırma ve yenilik çıktılarına ilişkin verileri düzenli olarak takip edilecek ve raporlanacaktır. Dünya akademik başarı sıralamalarında 2023 yılı itibarıyla en az 2 üniversitemizin ilk 100'e ve en az 5 üniversitemizin de ilk 500'e girmesi sağlanacaktır.

4) Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre: Hızla artan nüfus, şehirleşme, ekonomik faaliyetler ve çeşitlenen tüketim alışkanlıkları çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmakta; çevre kirliliği, iklim değişikliği, çölleşme, ormansızlaşma, biyolojik çeşitlilik kaybı, kuraklık gibi çevre problemleri,

her geçen gün insan yaşamını ve kalkınma sürecini daha belirgin bir şekilde etkilemektedir. Yüksek sera gazı emisyonlarının da etkisiyle hızlanan iklim değişikliğinin doğal afetlerin artmasına neden olduğu ve insanlık için ciddi bir tehdit oluşturduğu görülmektedir.

Şehirlerimizde sağlıklı yaşam alanları oluşturmak, kentsel yeşil alan standartlarını ve yaşam kalitesini yükseltmek için millet bahçeleri 81 ile yaygınlaştırılacak, 2023 yılına kadar 81 milyon metrekaare alanda millet bahçesi çalışmaları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TOKİ, İLBANK ve belediyelerin finansmanı ile yürütülecektir.

Dar gelirli başta olmak üzere, herkesin yeterli, yaşanabilir, dayanıklı, güvenli, kapsayıcı, ekonomik olarak karşılanabilir, sürdürülebilir, iklim değişikliğine dirençli, temel altyapı hizmetlerine sahip konuta erişimi sağlanacaktır.

5) Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim: Hukukun üstünlüğüne dayanan, toplumsal düzene ve bireysel haklara saygıyı ilke kabul eden, Anayasa’da güvence altına alınan temel hak ve özgürlükleri koruyan ve güçlendiren, hak ihlallerine karşı etkin ve etkili bir şekilde mücadele yürüten yönetim anlayışı pekiştirilecektir. Yeni bir insan hakları eylem planı hazırlanarak, etkin bir şekilde uygulanacaktır. Yürütmenin hukuka bağlılığı, nesnelliği, şeffaflığı ve hesap verebilirliği güçlendirilecektir.

Güvenlik hizmetlerinde kalite ve etkinlik artırılacak ve suçla mücadele bilinci geliştirilerek vatandaş katılımı sağlanacaktır. Güvenlik hizmetlerinin sunumunda kalite ve etkinlik artırılacak, güvenlik birimlerinin kapasitesi güçlendirilecektir. Terörle etkin bir şekilde mücadeleye çok boyutlu ve bütüncül bir bakış açısıyla devam edilecektir. Her türlü uyuşturucu ve uyarıcı madde ile bunların üretiminde kullanılan ara kimyasalların ulusal ve uluslararası boyutta üretimi, ticareti, kullanımı ve taşınması engellenecektir.

STK'lere yönelik politika, program, faaliyet ve hizmetlerin bütünsellik içinde yürütülmesini sağlamak üzere Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün kurumsal kapasitesi görev alanıyla uyumlu olacak şekilde güçlendirilecektir.

Anayasa tarafından güvence altına alınmış dilekçe ve bilgi edinme hakkının Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla etkin ve hızlı bir şekilde kullanılması sağlanacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı yeni iletişim kanalları geliştirilecektir.

Bu başlıklar üzerinden açıkladığım On Birinci Kalkınma Planı'mızın memleketimize hayırlar getirmesini diliyorum, hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Girgin, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi elimde bir gazete haberi var, 20 Şubat 2018 tarihli. Diyor ki burada: “On Birinci Kalkınma Planı çarşamba günü tanıtılacak.” Tarih: 20 Şubat 2018. Ertesi gün, 21 Şubat 2018’de diyor ki: “On Birinci Kalkınma Planı 2019’da uygulanmaya başlayacak.” Aradan ne kadar zaman geçti? Aradan bir yıl zaman geçti. Bir yıl önce ilan edildi, açıklandı, haberleri yapıldı, ortada plan yok; bir yıl sonra karşımızda ve önümüzde buluyoruz planı. Bu plana göre hazırlanması gereken belgelerin, programların bu plan olmadan yasal dayanağı bulunmakta mıdır? Diğer yandan, kalkınma planı olmaksızın bütçenin Meclisten geçmesi uygun mudur?

Değerli Komisyon üyeleri, bazı tespitler yaptıktan sonra, çalışma hayatıyla ilgili değerlendirmelerimi aktaracağım. Birincisi: Planın 15 ve 25'inci sayfalarında, plan öncesi dönemde Türkiye'de ekonomik ve sosyal gelişmeler başlığı altında bir bölüm yer alıyor. İlginçtir bu tür bir bölümden beklenen plan hedeflerinden sapmaların ayrıntılı bir analizi olmasına rağmen bu tür bir değerlendirmeye yer verilmemiş olmasıdır. Bu, planın en önemli eksikliklerinden birisidir.

İki: Bu planın işsizlere yönelik hedefi koskoca bir hiçtir. 2018 yılında yüzde 11 olan işsizlik oranının 2023 yılında yüzde 9,9'a düşürülmesi öngörülmektedir. Oysa Onuncu Kalkınma Planı'nın 2014 ve 2018 dönem ortalaması olarak öngördüğü işsizlik oranı yüzde 8,2'di. Keza Onuncu Plan öncesinde 2013 yılında gerçekleşen işsizlik oranı ise yüzde 9,2'di. Aradan geçecek on yıl sonra gelebileceğimiz yer yüzde 9,9'dur yani bu plan işsizlik oranında 2013 yılındaki gerçekleşme oranının ötesine geçememektedir. Yani bu plan işsizliğe çare bulamayan bir plandır.

Üç: Onuncu Kalkınma Planı'nın 3'üncü bölümünde 25 adet öncelikli dönüşüm programları görülmektedir. Bu programların gerçekleşmesiyle ilgili olarak On Birinci Plan'da hiçbir bilgi verilmemektedir. Hani bir ara şarkısı bile yapılmıştı, şimdi biz soralım: "Nereden nereye geldi Türkiye?" Hedefler neydi ve hedefler ne olmuş? Yarı yarıya düşmüş hedefler. Hayallerden bahsediyorsunuz ama rakamlara baktığımızda bu hayallerin nasıl çıktığını görüyoruz. Planın tercümesi şudur, vatandaşa diyorsunuz ki: "Bizden size hayır yok."

Değerli Komisyon üyeleri, değerli arkadaşlar; önce AKP'nin kalkınma anlayışına dair birkaç çift söz edip nasıl bir kalkınma anlayışı peşinde olmamız gerektiğini size ifade etmek istiyorum. Sonrasında elimizdeki plan işçilere, emekçilere, memurlara, doktorlara, mühendislere, kısacası ülkemizin gerçek sahiplerine yani bütün değerleri yaratan, kendileri de başlı başına bir değer olan emekçi kardeşlerimize ne vad ediyor veya aslında vadetmiyor ona bakacağım.

Başlarken şunu vurgulamak en doğrusu: Aslında elimizde bir kalkınma planı yok, elimizde bir itirafname var, elimizde bir çöküş belgesi var. Peki, bu neyin çöküşü? Merak etmeyin, bu çöküş öyle sıkışınca beka diyenlerin kurduğu korku rejiminin söylediği gibi ülkemizin çöküşü değil, AKP'nin bir gelecek vadetme kabiliyetinin çöküşüdür, "Bizden size hayır yok." itirafıdır. Hiç kuşkunuz olmasın, birazdan durumlarına dair bir tablo sunacağım. Bu ülkenin emekçileri olduğu müddetçe bu ülke beka tehlikesi yaşamaz, çökmez. Ancak kalkınma planında itiraf ettiğiniz gibi sizin iktidarınız çöker. Sonrası mı? Sonrası tabii ki bahar olur.

Temelde kalkınma anlayışımızı değiştirmemiz gerekiyor. Kalkınma deyince "Yol yaptık." diyenlerin bize vadettiği şey Van depreminden sonra ortaya saçılmıştı, hatırlayalım: 2011 Van depremi sonrası "Deprem vergilerini nereye harcadınız?" sorusuna dönemin Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ne demişti? "Duble yollara harcadık." İşte karşı çıktığımız şey budur. Bizce kalkınma demek bütçemizin temel direğinin eğitime, sağlığa, doğaya, kültüre yani insana, yani bu ülkenin güzel yurttaşlarının hayatına yapılan yatırımdır. Onlarca havaalanı da yapsanız, kilometrelerce yol da yapsanız Van depreminde kaybettiğimiz çocukların bir saç teline değmez, bunu böylece bilin.

Ne dedik? İtirafname belgesi dedik. Açalım biraz, diğer konuşmacılar da söyledi: İlan edildiği tarihe göre 2023 hedefleri... Ne demiş siyasi iktidar 2013 yılında? "Ben 2023'te kişi başına düşen geliri 25 bin dolara getireceğim, ihracatı 500 milyar yapacağım, işsizlik yüzde 5 olacak, enflasyon yüzde 4,8 olacak." demiş. Ama geldiğimizde, 2023 hedeflerine baktığımızda kişi başı gelir 12.484 dolar, ihracat 226 milyar dolar, işsizlik yüzde 9,9, enflasyon yüzde 5.

Onuncu Kalkınma Planı'na göre, gayrisafi yurt içi hasıla hedefi düşmüş, kişi başı gelir hedefi düşmüş, ihracat hedefi düşmüş, işsizlik ve enflasyon hedefi yükselmiş durumda. Bu ne demek? "Olmuyor arkadaş, biz yapamıyoruz." demek. Bir yandan da şu demek: Kriz içindeyiz, kriz demeden krize girmiş bir ekonomi tarif etmiş elimizdeki plan. Tekrar ediyorum, adına kriz demeden krize girmiş bir ekonomi tarif edilmiş, bu krizin yükünü de emekçilere yıkmış, şimdi de o noktaya gelmek istiyorum.

Bizim kalkınma anlayışımız eğitime, sağlığa, doğaya, kültüre yani insana yatırım dedik. Bunu sadece biz demiyoruz. Kalkınmayı yol yapmakla, inşaatla sınırlayan zihniyete sahip iktidarı sadece Türkiye'de değil, başka yerlerde de buluyoruz. Hemen hemen bütün ülkelere musallat olan böyle bir anlayış var.

İşte Birleşmiş Milletlerin bu talancı zihniyete karşı yayınladığı İnsani Gelişme Endeksi'nden bahsetmek istiyorum. 189 ülke için hesaplanan bu endeks sağlık, eğitim ve gelir olmak üzere insani gelişmenin temel boyutlarında ilerlemeyi ölçüyor. Neyi baz alıyor bu endeks? Bir, insani gelişme kalitesi. İki, yaşam boyu toplumsal cinsiyet farkı. Üç, kadının güçlenmesi. Dört, çevresel sürdürülebilirlik. Beş; sosyoekonomik sürdürülebilirlik. Bu endekse göre, Türkiye 189 ülke içerisinde 64'üncü sırada bulunuyor arkadaşlar. Bizden daha iyi durumda olan ülkelere bazıları şunlar: İran 60'ıncı sırada, Kazakistan 58, Malezya 57, Kuveyt 56, Macaristan 45. Ne diyor bu plan? "Burada hedef ilk önce 25, sonrasında ilk 10." diyor mu? "Sağlıkta, eğitimde, kadın erkek eşitliğinde, çevresel sürdürülebilirlikte mesafe alacağız." diyor mu? Hayır. Planın özü "Daha çok duble yapacağız."

Çalışma hayatı ve istihdamla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. On Birinci Kalkınma Planı'nın çalışma hayatıyla ilgili maddelerine gelirsek, önce mevcut durumun tespiti için şunu hatırlatalım: Uluslararası Sendikalar Konfederasyonunun 2019 Küresel Haklar Endeksi'ne göre, Türkiye işçiler için dünyanın en kötü 10 ülkesinden biri. Diğer ülkeler şunlar: Cezayir, Bangladeş, Brezilya, Kamboçya, Guatemala, Kazakistan, Filipinler, Suudi Arabistan ve Zimbabve. Raporda Türkiye için şu değerlendirme yapılıyor: "Darbe girişiminden ve Hükümet tarafından sivil özgürlüklere getirilen katı kısıtlamalardan bu yana işçilerin özgürlükleri ve hakları protestolara yönelik polis baskısı ve örgütlenmek isteyen işçilerin sistematik şekilde işten atılmasıyla inatla reddediliyor." Ayrıca Türkiye en çok işçinin tutuklandığı ve gözaltına alındığı 4 ülkeden biri. Diğer ülkeler: Çin, Hindistan, Vietnam. Burada sormak lazım: Başka söze gerek var mı?

"İleri demokrasi" dediniz, "yeni Türkiye" dediniz, geldiğimiz yere bakalım. Adımız Bangladeş ve Kamboçya'yla birlikte anılıyor. İşçilerin bu duruma gelmesinden sorumlu kim varsa tarih önünde hesap verecek ve o günler çok uzak değil.

Planda temel sorunların çözümüne dair en ufak, elle tutulur bir önerme yok. Planın çalışma hayatına ilişkin tespitleri taşradaki reklam ajanslarının ucuz reklam numaralarını andırıyor. Onuncu Kalkınma Planı'nda gelir adaletsizliğini gösteren Gini katsayısı için 2018 hedefi 0,36'ydı. Kaç oldu gerçekte? 0,40. Plan değil, itirafname dedik, çuvalladığınız ortada.

Şimdi, On Birinci Plan'da "Olsa olsa Gini katsayısı olarak 0,38'e ulaşırız." diyorsunuz; Allah kolaylık versin, bu anlayışla çok zor. Bakın, bu Gini katsayısı gelir adaletsizliğini gösterir. AKP'nin yarattığı güvencesizlik ve adaletsizlik cehenneminde gelir adaletsizliği o boyutlara gelmiştir ki Türkiye Avrupa'da gelir adaletsizliği açısından 1'incidir, bizden sonra Bulgaristan geliyor.

Gelir adaletsizliğinin yok edilmesine karşı somut bir öneri var mı? Yok. Beylik laflar, boş sahada top çevirmeler... Ne diyor On Birinci Kalkınma Planı? "Toplumsal tüm kesimlerine insana yaraşır iş fırsatlarının sunulması ile başta kadın ve gençler olmak üzere özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması temel amaçtır." diyor. Güzel, hedefimiz bu olmalı; insana yaraşır iş. Ama hemen ardından ne diyor rapor: "İş gücü piyasasının ihtiyaçlarına yönelik esnek çalışma biçimleri

etkinleştirilecek.” Elimizdeki planın tutarsızlığı burada. Hem insana yaraşır işten bahsedeceksiniz hem de “Esnek çalışmayı yaygınlaştıracam.” diyeceksiniz; bu olmaz ve olmamalı. Neden mi? Nedir esnek çalışma? Esnek çalışma uzun çalışma saatleridir, esnek çalışma taşeron çalışmadır, esnek çalışma denetimsizliktir, esnek çalışma iş cinayetleridir, esnek çalışma meslek hastalıklarıdır. İşçinin kendi hayatı üzerindeki kontrolünü kaybetmesidir esnek çalışma. Bunun neresi insana yaraşır? Bu şartlara bu planı hazırlayanlar bile mahkûm olmasın, dileğim odur.

Gelelim kıdem tazminatı meselesine. Plan diyor ki: “Kıdem tazminatı reformu gerçekleştirilecektir.” Sonra da diyor ki: “Ama bu, sosyal tarafların mutabakatıyla olacaktır.” Kim bu sosyal taraflar? Bu ülkenin işçileri değil mi? Onların sendikaları olan DİSK ve TÜRK-İŞ ne diyor? “Kıdem tazminatı bizim kırmızı çizgimiz” demiyor mu? HAK-İŞ de kıdem tazminatında mevcut hakların korunması gerektiğini söylüyor. İşverenler de fona karşı çıkıyor çünkü fon, işverenlerin aylık yüzde 8 civarında ek prim ödemesi demek. Hangi mutabakat? Dedik ya, plan, taşradaki reklam ajanslarının ucuz reklam numaralarını andırıyor diye. Plan, herhangi bir sorunu veya çözümü tanımlamadan yeni laf cambazlıklarıyla sorunlara çözüm üretiyormuş gibi yapıyor. Ne diyor çözüm olarak? “İşveren danışmanlığı” diyor, “iş kulüpleri” diyor, “kariyer merkezleri” diyor. Bunların içeriği, hedefi, işleyişi nedir? Bu ülkenin işçilerine, emekçilerine getirisi nedir? Bunlara dair bir yanıt yok, olması da mümkün değil çünkü mantık şu: İçeriği belirtmeden bir öneri getir, sonra bu öneriyi yandaşlara kaynak transferi yapacak şekilde kullan. Plan diyor ki: “Kadınların istihdamı artırılabilecek.” Güzel, destekliyoruz. Bugün, Türkiye’de, TÜİK verilerine göre, kadınlar nüfusun yüzde 49,48’ini oluştururken kadınların istihdamı erkeklerin istihdam oranının yarısından az. Peki, neymiş kadın istihdamını artırmanın yolu? İş ve aile yaşamını uyumlaştıran uygulamalar. Böyle yuvarlak, boş laflarla olmaz. Kadınlara kreş hakkı veriyor musunuz? Yaşlılara bakım hizmeti sunuyor musunuz? Ev işlerinde sosyal güvence hakkını sağlıyor musunuz? Kız çocuklarının okula gitmesinin önündeki engelleri kaldırıyor musunuz? Yok. Ne diyorsunuz? Aslında hiçbir şey demiyorsunuz çünkü diyecek bir şeyiniz yok, tükendiniz, bu plan da onun belgesi.

Aynı şey gençler için de geçerli. DİSK’in 2019 İşsizlik Raporu’na göre genç işsizlik oranı yüzde 27. Tekrar ediyorum: Genç işsizlik oranı yüzde 27. Ben şahsen bundan utanıyorum. Planı hazırlayanlar utanmamış olacak ki bize somut bir şey söylemekten imtina etmişler. Çok üzücü, yazık bu ülkenin gençlerine. Staj, girişimcilik ve işbaşı eğitim programları vesaire, geçelim bunları. “Staj” dediğiniz, şirketlerin ucuz işçi çalıştırma taktiğidir. “Girişimcilik” parası olanın, parasına para katma yoludur. “İşbaşı eğitim programı” -aynı minvalde- ucuz iş gücü temin mekanizmasıdır. Kendi gerçeğimizle yüzleşelim bu laflar yerine. Diyor ki plan: “Beyin göçünü durduracağız.” Genç işsizlik bu boyutlardayken nasıl durduracaksınız? Bu ülkenin en nitelikli akademisyenlerini FETÖ bahanesiyle, kanun hükmünde kararnameyle üniversitelerden atmadınız mı? Nasıl duracak bu durumda beyin göçü? Bu insanları sivil ölüme mahkûm eden siz değil misiniz?

Gelelim ülkemizin kanayan yarası işçi sağlığı ve iş güvenliğine. Bir kere, plan “işçi sağlığı” demiyor, “iş sağlığı” diyor yani kâr etme mekanizmasının sağlığı; kanlı canlı emekçi kardeşlerimizin bedeni değil söz konusu olan. Plan diyor ki: “Eğer eğitim verirsek, iş ekipmanlarını iyileştirirsek, birkaç seminer de düzenlersek bu işten yırtarım.” Yırtamazsınız arkadaşlar. Türkiye’de bugün günde ortalama en az 6 işçi ölüyor. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi verilerine göre, 2018’de en az 1.923 işçi öldü, haziran ayında en az 124 işçi öldü; bu, kanayan bir yaradır. Bunun tek çözümü de işçinin kendi sağlığına sahip çıkacağı ortamı hazırlamaktır yani örgütlenmesine izin vermektir. “Sendikalı işçi kazalanmaz.” der eskiler. Bilir ki canı tehlikedeyse işini durdurur, arkadaşı da yanındadır. Tek

çözüm var: Örgütlenmek. Eğitim, iş ekipmanları vesaire hep sonra gelir, o kısımlar kolaydır. Siz, üçüncü havalımanı işçileri kendi haysiyetleri için eyleme çıktı diye onları tutuklayanlarınsınız. Nasıl örgütlenmenin önünü açabilirsiniz ki? Ama artık tükendiniz, bahar gelecek kuşkunuz olmasın.

BAŞKAN – Sayın Girgin, iki dakikanız var.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Bitiriyorum.

Değerli arkadaşlar, çalışma hayatının onlarca temel sorunu var. Bu sorunları çözmek ciddiye ister. Ekonomiye “PowerPoint” sunumlarıyla yönetmeye çalışanlar bu ciddiyeti gösteremez.

“Sosyal yardım” deyince seçim meydanlarında çay fırlatmak anlayanlar, işsizlik söz konusu olunca üniversite öğrencilerinden para tırtıklamaya çalışan kariyer merkezleri gibi konuşanlar, kadının erkeğin eline bakan köle olarak kalmasını isteyenler, çocukları ucuz işçi sayanlar, göçmen ve mültecilerden kayıtsız işçi olarak yararlananlar, yaşlılarımızın tedavilerini, bakımlarını piyasaya terk edenler, eğitimi ve sağlığı yandaşlara transfer edecek şekilde sektör olarak görenler, tarım alanlarını imara açarak çiftçimizi perişan edenler bu ciddiyeti gösteremez. Bu ciddiyeti bilimsel yöntemlerle küresel gelişmeleri dikkate alarak çözüm önerisi getirenler gösterir. İnsan onuruna yaraşır bir yaşamın ancak hak ve özgürlüklerle gerçekleşeceğine inananlar gösterir. Bu anlayışın çalışma hayatındaki yansıması sendikal hak ve özgürlüklerin bir an önce tanınmasıdır.

Sizlere inat, örgütlü bir çalışma yaşamını emekçiler var edecektir diyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Girgin.

Sayın Arı, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokrat arkadaşlar; kalkınma planı, öncelikle, Anayasa’ımızda yer almakta ve Anayasa’ımızın 166’ncı maddesinin ikinci fıkrasında “Planda millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.” denmektedir. Dolayısıyla kalkınma planı kabul edildiği takdirde, Anayasa hükmü gereğince, bundan sonraki yapılacak olan tüm yatırımların bu yatırım programına uygun olarak gerçekleştirilmesi bir anayasal yükümlülüktür.

2014-2018 döneminde yürürlükte olan Onuncu Kalkınma Planı’nda enflasyon tek haneli olarak hedeflenmiş ancak maalesef, çok çok üzerinde bir enflasyon seyretmiştir. 2013 yılında işsizlik yüzde 9 iken izleyen yıllarda, çalışma çağı nüfusunun yanı sıra, özellikle kadınlar olmak üzere, iş gücüne katılma oranlarındaki güçlü artışlar sebebiyle, 2018 yılında resmî verilere göre yüzde 11 enflasyon yaşanmıştır. Biraz önce de dikkat çekildi, ben de bu cümleye dikkat çekmek istiyorum raporda yer aldığı için: İşsizliğin hedeflenenin üzerinde yer alması başka bir şey ancak buna bahane olarak “özellikle kadınlar olmak üzere iş gücüne katılma oranlarındaki güçlü artış” cümlesinin çok manidar bir cümle olduğunu ifade etmek istiyorum. Yani burada kadınların iş gücüne dâhil olma isteğinin olmayacağı mı planlanmış ki böyle bir cümle olmuş veya gençler iş gücü olarak değerlendirilmemiş de mi yine böyle bir değerlendirmede yer almış ve işsizlik oranının resmî verilere göre yüzde 11 ama gerçekte çok daha üzerinde yer almasına bir bahane olarak ileri sürülmüş.

İhracatımız, yine bu süreçte yavaşlamış, hedeflenenin altında. Gerekçe ise yine çok enteresan, bölgemizdeki siyasi gelişmeler. AB ekonomisinin dalgalı bir seyir izlemesi ve plan döneminde ekonomik aktiviteyi olumsuz etkileyen yurt içindeki gelişmeler, önceki yıllara göre yavaşlama sebebi

sayılmıştır. Yani burada da iktidar, çok şükür ki üzerine hiçbir şey almamış! Yani ülkede ihracatın yavaşlamasının sebebi olarak yurt dışındaki gelişmeler ve diğer etkenler sayılmış, iktidarın ekonomik süreçle ilgili yaşadığı olumsuzluklara hiç değinilmemiş.

Onuncu Kalkınma Planı döneminde iş ortamının iyileştirilmesi konusunda reform niteliğinde çeşitli düzenlemeler yapıldığı belirtilmiş. Bu nedenle 2014'te 189 ülke arasında 51'inci sıradan 2018 yılında çok şükür ki 43'üncü sıraya yükselmişiz yani alkışlanacak bir durum! 189 ülke arasında 43'üncü olmakla övünen bir iktidar.

AR-GE ve yenilik faaliyetlerinin artırılması konusunda desteklemeler devam etmektedir denilse de AR-GE harcamalarının gayrisafi yurt içi harcamalar içindeki payının 2013'te yüzde 0,82; 2017'de yüzde 0,96 olduğu ve ihtiyacın devam ettiği ifade edilmiştir. Zaten bu oranlara bakıldığında AR-GE çalışmalarına gerektiği şekilde önem verilmediği de açıkça ortadadır. Ama şunu söylemek lazım: Eğer biz gelişen teknolojiye ayak uyduracak AR-GE çalışmalarına bütçeden hak ettiği şekilde payın ayrılması gerekmektedir.

Türkiye ekonomisi, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler yani KOBİ ağırlıklı yapısını devam ettirmekte. İstihdamın yüzde 74,2'sini katma değerın yüzde 54,1'ini KOBİ'ler oluşturmakta. KOBİ'lerin verimlilik artışı, büyüme ve kurumsallaşma ihtiyacının da yine aynı şekilde devam ettiği ifade edilmekte.

Onuncu Kalkınma Planı döneminde gayrisafi yurt içi harcamanın yüzde 4,2 seviyesinde toplam kamu sabit sermaye yatırımı yapılmış, 2013 yılı sonunda 2019 yılı fiyatlarıyla toplam yatırım tutarı 51 milyar dolar. Peki, soruyorum: Birçok değerlendirmeyi yaparken 2002 kıstasını hep alıp da günümüze göre uyarlayan iktidar olarak sizler, 2013 yılında yapmış olduğunuz yatırımların fiyatlandırmasını yaparken 2019 yılı fiyatlarıyla değerlendirme ihtiyacını neye göre hissettiniz? 2013 yılındaki verileri niye veremediniz, sormak istiyorum.

Yine, 120 milyar dolar olan 190 kamu-özel iş birliği projesi 2018'de 242'ye çıkmakta planlarınıza göre. Yine soruyorum: Bu kamu-özel iş birliği projeleri özellikle verilen garantilerle her ne kadar hizmet olarak getirilmiş gibi gözüksün de maalesef sonuçta vatandaşımızın o hizmetten yararlanırken ciddi şekilde ödemeler yaptığı, fazla paralar ödendiği ve yararlanılmadığı takdirde de garanti kapsamında olan sorumluluk çerçevesinde devletimize ve sonuç itibarıyla da milletimize ciddi yükler getirildiği ortadadır. Özellikle üçüncü boğaz köprüsü dâhil, şehir hastanelerindeki garantiler ve diğer garantilerle bugüne kadar genel anlamda ekonomiye ve millete ciddi yüklerin bindiği açıkça ortada iken bakın burada kamu-özel iş birliği projesi hızlı bir şekilde artırılmış, 190'dan 242'ye çıkarıldığıyla övünülmekte.

Değerli arkadaşlar, On Birinci Kalkınma Planı'nın istikrarlı ve güçlü ekonomi, rekabetçi üretim ve verimlilik, nitelikli insan ve güçlü toplum, yaşanılabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre, hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim olmak üzere 5 temel eksenden oluştuğu ifade edilmekte. Şimdi, kalkınma planında ekonominin yapısının uzun vadede istikrarı ve sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde dönüşüme tabi tutularak eğitim hamlesiyle beşerî sermayenin, millî teknoloji hamlesiyle teknoloji ve yenilik kabiliyetinin artırılmasının hedeflendiği ifade edildi. Küresel güç odağı ülkeler kalkınma ve ekonomik büyüme süreçlerini daha çok stratejik bir yaklaşımla yönetmeye çalışmakta, kritik teknolojilerdeki yeniliklerini artırmakta ve ekonomik tercihlerinde daha çok planlı bir yaklaşım benimsemekte. Yani demek ki gelişmiş büyük ülkelerde daha çok yeni teknolojiye dayalı yatırımlar öncelenmekte ve buralar desteklenmekte.

On Birinci Kalkınma Planı'nın ülkemizde her alanda verimliliği artırarak millî teknoloji hamlesiyle uluslararası düzeyde rekabet gücünü kazanmasına yönelik daha fazla değer üreten bir ekonomik ve sosyal kalkınma süreci öngördüğünü ifade ettiğini gördük. Ancak burada şöyle değerlendirdiğimizde, bakın, nitelikli insan ve güçlü toplum olarak ifade edilen bölümde eğitim kalitesinden bahsedildiğinde dendi ki: "Önümüzdeki süreçte Türkiye'nin en az 2 üniversitesinin ilk 100 üniversite içerisinde, en az 5 üniversitesinin de ilk 500 üniversite içerisinde yer alacağı hedeflenmekte." Değerli arkadaşlar, bugünkü üniversitelerin başta yönetim yönünü ele aldığımızda, özerkliğini kaybetmiş, daha çok iktidarın bir anlamda denetim ve kontrolünde yer alan, özgür eğitim ve bilim yuvaları olmaktan çıkarılmış üniversitelerle bu başarıyı sağlama şansınızın olmadığını sizler de gayet iyi bilmektesiniz. Kaldı ki on yedi yıllık iktidarınız süreci içerisinde üniversitelerin eğitim kalitesini şöyle gözden geçirdiğinizde, eğitim kalitesinin nereden nereye indiğini sizler de gayet iyi bileceksiniz. Bakın, son dönemlerde üniversiteye alınan öğrencilerin ve özellikle de özel üniversitelerin eğitim kalitesini şöyle gözden geçirdiğimizde, üniversitelerin kalitesini maalesef sorgular hâle geldiğimizi ifade etmek istiyorum.

Yine, yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre noktasında da söylenebilecek çok şey var değerli arkadaşlar. Bakın, bugün kentlerimiz artık o kent kimliğini kaybeden ve dolayısıyla yeşil dokusunu kaybeden, tarihî dokusunu kaybeden ciddi tahribatlar yaşamakta. Başta İstanbul dâhil olmak üzere, tarihî geçmişiyle İstanbul silüeti olarak bilinen bir silüete dahi sahip çıkamayan bir iktidarı maalesef yaşamaktayız. Bugün birçok ilimizde tarihten bugüne yani en az iki bin, üç bin yıllık veya Osmanlı Dönemi'nden kalma birçok tarihî eserimize yeteri derecede sahip çıkılmadığını ve hatta "restorasyon" adı altında orijinalliğinin kaybettirildiğini yakinen yaşamaktayız değerli arkadaşlar. Yani adına "tarihe saygı" olarak bakarsak, restorasyonla o tarihî eserin gerçek değerini ve kimliğini koruyacak şekilde daha da ileriye doğru gitmesini sağlamak gerekirken, maalesef orijinal yapısını değiştiren restorasyonlar yapılmakta. Çünkü o işi bilen, o işin uzmanı kişilere değil, belki de en ucuz fiyatı veren, klasik herhangi bir inşaat ustasına yaptırılan restorasyonları yaşamakta bugün Türkiye. Eğer tarihe biraz saygımız varsa o tarihî eserlerin dokusuna zarar gelmeyecek şekilde restorasyonların sağlanması gerekmektedir.

Yine, ilim Antalya'da da olmak üzere, birçok ilimizde bugün taş ocaklarının ve HES'lerin ciddi tehdidiyle karşı karşıya bulunmaktayız. E, şimdi "yaşanabilir şehir ve sürdürülebilir bir çevre" diyoruz. Şimdi, taş ocaklarıyla, HES'lerle doğanın tahrip edildiği, sulama suyu ve içme suyu kaynaklarının tahrip edildiği yani doğanın bir anlamda bozulduğu, katledildiği bölgelerde yaşanabilir şehirler statüsünün bulunmadığını düşünmekteyim. Bu konuda, özellikle taş ocakları, mermer ocakları ve HES'ler konusunda gerekli önlemlerin acilen alınması gerekir.

Bir gün Antalya'ya havadan şöyle bir göz atma imkânınız olursa her tarafının -delik deşik- taş ocağı ve mermer ocağı olduğunu görebilirsiniz. Kaldı ki Antalya ve Muğla'nın pilot bölge olduğu ve bu ruhsatların verilme koşullarının daha da zorlaştırıldığı iddia edildiği hâlde böyle. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu konuda sizlerden özel bir destek talep ediyoruz.

Yine, hukukla ilgili, hukuk devleti ve demokratikleşmeyle ilgili söylenebilecek çok şey var bu yatırım programında, daha doğrusu hiçbir şey yok, onu söylemek istiyorum. Yatırım programı, On Birinci Kalkınma Planı...

Önce şunu söyleyeyim: Bakın, belki daha önce hazırlanmış bulunan ve defalarca uygulamaya konulmuş olan planların sanki bir kopyalama yöntemiyle bugün sunulduğunu tahmin ediyoruz. Öyle ki burada hedeflenen birçok proje veya taahhüdün yani hedefin, Türkiye'nin bundan en az on sene on beş sene öncesinde gündeminde olan konular olduğunu söyleyebilirim. Özellikle tarımla ilgili zaten... Her ne kadar tarım konusuna çok detay değinilmemiş ise de tarımın bugün geldiği nokta malum, ortada.

Şimdi, hukukla ilgili bölüm çok yüzeysel ve soyut ifadelerle geçirilmiş ama şunu ifade etmek gerekir ki: Planlamada yatırımların tek tek sayılmasından veya nelere öncelik verileceğinden çok daha önemli olan bir konudur hukuk ve adalet. Bir ülkede, yargının bağımsız olmadığı ve yargıya güvenin olmadığı bir ülkede siz ne kadar “Ekonomiyi düzeltelim.” dersiniz deyin ne ekonomi düzelir ne toplumsal huzur düzelir ne de Türkiye’nin veya ülkenin itibarı düzelir. O nedenle, öncelikle, burada birinci hedef, yargının hak ettiği düzeyde güvenilir hâle gelmesi ve yargının siyasetin etkisinden çıkarılması olmalıdır. Sizin On Birinci Kalkınma Planı’nda yargının bugün içinde bulunduğu ve siyasetin etkisinde -maalesef, üzülererek söylüyorum- kaldığı ve bu nedenle de tarafsızlığını kaybettiği bu süreçten hangi yöntemle çıkılacağına dair hiçbir ibare yok. Bakın, daha önce de ben burada söyledim, yargı maalesef siyasetin etkisinde, kontrolünde. Bugün birçok hâkim kararını verirken “Acaba ilk tayin döneminde soluğu nerede alırım?” korkusu içerisinde. Böyle bir yargı ne tarafsız olabilir ne bağımsız olabilir. Biz yargıya güvenemeyeceksek, yargıya ihtiyaç hâlinde sığınamayacaksak nereye gideceğiz? Eğer bir ülkede yargıya güven kalmamışsa o toplumda huzur kalmamış demektir.

BAŞKAN – Sayın Arı, iki dakikanız var.

CAVİT ARI (Antalya) – Dolayısıyla, bir ülkede yatırımlar kadar, projeler kadar hukukun ve yargının bağımsızlığını gerçekleştirmek de gerekir. Bu konu çok önemli olduğu için özellikle dile getiriyorum ama kalkınma programında yargının bağımsızlığının ne şekilde geliştirileceğine dair esaslı hiçbir şey yok.

Yine, tarım demiştik. Tarım konusunda da değerli arkadaşlar, esaslı bir ifadede bulunulmadığını görüyoruz. Bugün her ne kadar On Birinci Kalkınma Planı’nda daha çok sanayileşme önceliğinin ele alındığı anlaşılmakta ve ifade edilmekte ise de Türkiye sonuçta yine de bir tarım ülkesidir ve Türkiye hep “kendi öz üretimiyle kendi kendine yetebilen bir ülke” olarak ifade edilen bir ülkeydi. Ancak tarımda uygulanan yanlış politikalar nedeniyle bugün Türkiye, maalesef, yurt dışından ithal edilecek birçok şeye muhtaç hâle getirildi. O nedenle, tarımın doğru programlanması ve doğru teşvik edilmesi çok zaruridir. Bugün, üreticimiz ürettiğinin karşılığını alamamakta. Örneğin, mevsim itibarıyla yaz sezonunda, doğru bir programlama yapılmadığı için, üretici ürettiği üründen hak ettiği parayı kazanamamakta ve bu nedenle zarar etmekte. Ürünün birazcık para ettiği dönemde de seçim yatırımı olarak tanzim satışlar gündeme getirildi ve çiftçimizi, köylümüzü rakip olarak gören bir anlayışı yaşadık. Eğer o gün tanzim satışlarla desteklenmiş tüketici varsa, bugün de yine benzer yöntemlerle desteklenen üretici olmalı. Çünkü o üretici de bizim çiftçimiz ve köylümüz. Üreticilerimizin doğru programlarla ve doğru desteklemelerle güçlendirilmesi ve ayakta kalması sağlanmalı. Aksi hâlde tarımımız zarar görecektir ve zarar gören bir tarım olması hâlinde de maalesef ki samanı dahi yurt dışından ithal eder hâle geleceğiz. O nedenle, tarım konusunda da dikkatli olmamız gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Arı.

Sayın Kaboğlu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın üyeler, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

On dakika olduğuna göre hızlıca giriş yapayım ve hızlı devam edeyim.

Tabii, bugün 15 Temmuz, hain darbe girişimi vesilesiyle lanetleme söylemlerine ben de katılıyorum. Katılıyorum ve 15 Temmuz darbe girişimi ile şu anda görüştüğümüz plan arasında ve yine Yargı Reformu Strateji Belgesi arasında bir bağlantı kurmak suretiyle giriş yapacağım.

15 Temmuz darbe girişiminin nedeni Anayasa değildi, Anayasa hükümlerinin ihlaliydi, ilk olarak, Anayasa'yla bağlantı kurar isek eğer. Fakat 15 Temmuzdan sonra darbecilere karşı mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl ilan edildi ve olağanüstü hâl sürecinde suçlulara karşı bile adil yargılanma hakkı süreci işletilmesi gerekirken “Kurunun yanında yaş da yanıyor.” söylemiyle birçok suçsuz yargısız infaza tabi tutuldu ve olağanüstü hâl, esas itibarıyla darbecilere karşı mücadele yerine -adil yargılanma hakkı çerçevesinde- Anayasa değişikliğine yönlendirildi. Devletin hemen hemen bütün güçleri Anayasa değişikliği yolunda seferber edildi, OHAL ortam ve koşullarında Anayasa değişikliği yapıldı. Anayasa değişikliği yapıldı, OHAL ortam ve koşullarında Anayasa uygulamaya geçirildi ama uyum yasaları bile çıkarılmadan Anayasa uygulamaya geçirildi ve şimdi, bugünlerde sistem tartışması yapılmaya çalışılıyor.

Hemen belirteyim, “12 Mart Anayasa değişikliği meşru değil.” demiştik çünkü olağanüstü koşullarda, sıkıyönetimde; “1982 Anayasası meşru değildi.” diyorduk çünkü olağanüstü hâl, sıkıyönetim ortamında yapılmıştı. Bu da aynı şekilde, aynı ortam ve koşullarda yapıldı. Ama işin daha acı ve düşündürücü tarafı, esasen bir tartışma mekânı olan yüce Mecliste “Bunu biz tartıştırmayız, sistemi tartıştırmayız.” biçimindeki söylemlere ve tepkilere dikkat çekmek istiyorum. Sistem olsaydı eğer o zaman bu tartışılır mı, tartışılmaz mı, bunu ele alabilirdik fakat bir anayasacı olarak, bir siyaset bilimci olarak bence sistemden söz etmemiz çok zor. Çünkü sistem, uyum hâlinde bulunan kurallar birlikteliğini, kuralların uyumlu bir biçimde işleyişini ifade eder. Oysa burada Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız tek kişi ama pekâlâ yarın iki kişi olabilir, Sayın Erdoğan daha sonra “11 Cumhurbaşkanı yardımcısı atadım.” diyebilir, hiçbir engel yok veya CİK, yeni kurulan Cumhurbaşkanlığı İstişare Kurulu kaç kişiden oluşuyor belli değil. Bu örnekleri artırabilirim, 2 ama 12 olabilir, zamanım olmadığı için... Söylemek istediğim şu: Sistem yok ortada çünkü ancak önceden bilinebiliyorsa kurumlar ve kurallar sistemden söz edilebilir. Ama burada sistemden çok “monokrasi” adını verebileceğimiz, hukuk kurallarından öncelikle bir kişinin tercihlerini öne çıkaran bir düzenleme, tarzı karşımıza çıkıyor. O nedenle “gericilik” dedi bu tartışmayı yapan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da hazır huzurumuzda iken “Yeni sistemde revizyon çalışmaları başladı Cumhurbaşkanı Yardımcısı Başkanlığında...” İki gün önceki haber ve bu çerçevede, sistemi revize ediyorsunuz -turnak içerisinde- sizi de Meclisimiz “gericilik”le itham etmiş oldu. “Meclis güçlenmeli.” diyorsunuz burada; evet, Meclisin güçlenmesi bir yana biz yetkilerimize sahip çıkarken burada tartıştık, yoğun bir biçimde tartıştık “Hayır, Gaziantep Bilim ve Teknoloji Üniversitesine ‘İslam’ başlığı getirilmesin.” dedik, uzlaşma doğdu, Meclise gittiğimiz zaman, Genel Kurula, “Emir yukarıdan.” denildi ve nitekim, ertesi gün rektörü de atandı. Şimdi, burada tabii ki çok ciddi bir vesayet söz konusu, Meclis üzerinde bir vesayet söz konusu. Bu nedenle, sistem tartışması -sistemin yokluğu bir yana- biraz lüks gibi geliyor. Böyle bir ortamda “dignitas” sözcüğünü hatırlamamak mümkün değil, Latince kökenli, “haysiyet” “görevini yapmak” demektir “dignitas.” Bu Meclisin haysiyeti söz konusu, aslında özerkliği filan bir yana bırakarak.

Bu bakımdan, benim bu vesileyle esasen değinmek istediğim husus, yakın geçmişte ilan edilen Yargı Reformu Strateji Belgesi -evet, ne yazık ki çok ağaca kıyılmış, üzücü o ama- en azından bu, belki bir olağanüstü hâl içerisinde, sırasında neden olunan katliamlara bir çözüm yolu olabilir diye bir teselli kaynağı idi. Ama bu belgenin iki ay geçtiği hâlde asgari biçimde de olsa neden bir yasa önerisiyle uygulamaya geçirilmediğini anlayabilmiş değiliz, CHP olarak hemen hemen bu belge kadar bir karşı öneri yazdığımız hâlde, öneri getirdiğimiz hâlde. Şimdi, burada ön saptama olarak şöyle bitiriyorum bu giriş kısmını: Hem bu belgede yani Yargı Reformu Strateji Belgesi’nde hem de sizlerin

hazırladığı On Birinci Kalkınma Planı'nda 15 Temmuz sürecinden sonra yürürlüğe konulan ve bir tür Türkiye'nin sadece cumhuriyet rejiminde değil hukuk rejiminde de parantez açılan olağanüstü hâl bu topraklarda yaşanmamış gibi ona yabancı bir yaklaşım söz konusu. Şimdi, buna yabancı bir yaklaşım söz konusu olduğu sürece -ben bugün hukuk kısmına girmiyorum çünkü o yarıklı konu- hukuktan söz etmemiz veyahut da kalkınmadan, gelişmeden söz etmemiz mümkün değildir. Çünkü o bizim birer gerçeğimizdir. Hepimiz biliyoruz ki ilan ettiğimiz olağanüstü hâlde toptan bir biçimde, bırakın insanları yargılayarak onlardan hesap sormayı, mahkeme kapılarını bile sonuna kadar suçsuzlara kapattık ve bu Yargı Reformu Strateji Belgesi onlara tamamen yabancı durmaktadır, durduğu sürece ne yargı reformundan söz edebiliriz ne de kalkınma planından.

BAŞKAN – Sayın Kaboğlu, iki dakikanız var.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sadece o kadar mı kaldı?

Şimdi, burada, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi öngörüsünde esasen Anayasa fakiri diyebiliriz bu plana, kalkınma planı Anayasa 166'ya dayandığı hâlde. Fakat Anayasa'dan iki yerde söz ediliyor. Bir: “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi yönetimi hızlandırdı.” diyor. İki: “CİMER yoluyla bilgi edinme hakkı sağlandı.” deniliyor. İyi de mademki hızlandırdı yönetimi, neden planı bu kadar geciktirdi, neden bir buçuk yıl gecikti? Öyle ya, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi çok hızlı çalışıyordu, neden hemen yapmadı? Veyahut da hemen soruyorum: CİMER mademki yurttaşların bilgi edinme hakkını sağlıyor, neden bu belgeye dayalı olarak hazırlanması gereken kanun teklifi gündeme getirilmeden Meclis tatile giriyor, biz muhalefet partileri olarak neden böyle bir bilgilenme hakkına sahip değiliz 82 milyon adına? Şimdi, bu tür çelişkileri uzatmamız mümkün. Ben politika yapmayacaktım burada, eğer Başkan bir dakika bana hoşgörü tanırsa bir iki çelişkiye değinmek istiyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Siz siyasetçisiniz, politika yapabilirsiniz Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yok, hayır çünkü teknik açıdan çok sorun var, o nedenle...

BAŞKAN – Sayın Kaboğlu, buradasınız, izliyorsunuz; kimseye böyle bir hak tanımadım, sadece cümlemenizi tamamlayabilirsiniz süreniz bittikten sonra.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İzin verin de duyalım, her zaman duyamıyoruz, önemli.

BAŞKAN – Süreniz bittikten sonra cümlemenizi tamamlamanız için size söz veririm.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

Tabii, metne, metnin içeriğine yarın girme şansım olacak diye umuyorum çünkü bu metinde esasen çok önemli konular var. Mesela, afet konusuyla ilgili düzenleme...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, tamamlıyorum, toparlıyorum, uzatmayacağım.

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

Ama mesela, afet konusunun insan haklarıyla ilişkilendirilmemesi -öncesi, esnası ve sonrası- bu kadar önemli bir konunun sistematik bir biçimde ele alınmaması bir eksiklik. Veyahut da hızlı şehirleşmeden bahsediliyor ama hızlı şehirleşmeden bahsederken Anayasa madde 23 ve 57 bağlamında plansız kentleşmeden söz edilmemesi başka çok önemli bir eksiklik. Veyahut da dil bakımından, nitelikten, kaliteden bahsediliyor ama birkaç yerde nitelik var. Bu çerçevede, sürdürülebilir gelişme hakkından söz ediyoruz, kalkınma olmamalı; Anayasa madde 66 iktisadi, sosyal ve kültürel plandan

söz ediyor, o zaman bu bir gelişmedir. Biz sistematığı Anayasa'nın bu bağlamına göre yerleştirseydik -yarın bunlara devam etme şansım olacak umarım- o zaman şöyle bir yanlışlığa düşmezdik: Mesela, kayıt dışı ekonomi acaba bu şekilde mi ele alınmalıydı? Eğer bu şekilde ele alınırsa o zaman on ikinci planda bile bunu gideremeyiz. Yani iktisat ve hukuk arasındaki ilişkiler açısından -ben fırsat olursa yarın özellikle bu açıdan konuyu açmak istiyorum- çok önemli hususlar var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Kaboğlu.

Sayın Hamzaçebi, buyurun lütfen.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bürokrasinin değerli temsilcileri; önce Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcıma teşekkür etmek istiyorum. Hem 2019 yılı bütçesini Genel Kurulda sunarken hem de kalkınma planına ilişkin olarak burada sunumunu yaparken teknik sunumlar yaptı, günlük siyasi tartışmalara, polemiklere yaslanmayan, sunumunda oralara yer vermeyen bir sunum yaptı. Esasen, bütçe, kalkınma planı gibi konular, kavramlar böyle konuşulmalı, böyle sunulmalı. Kendisine bu çerçevede bir sunum yaptığı için, güzel üslubu için çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, önce bir konuyu açıklığa kavuşturmak istiyorum: 3067 sayılı Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konulması Hakkındaki Kanun hepinizin malumu olduğu üzere kalkınma planının görüşülmesi için özel süreler öngörmüştür. Amaç, bunun herhangi bir kanun gibi görüşülmesini önleyerek hak ettiği süreyi bu kanun görüşmelerine vermek ve olabildiğince bu kanunların iyi çıkmasını sağlamaktır. Bizim hukukumuzda bir, bütçe kanunu, iki, kalkınma planına ilişkin kanun özel bir şekilde görüşülür, başka hiçbir kanunun ayrıcalığı yoktur. Ne diyor 3067 sayılı Kanun: “Hem Plan ve Bütçe Komisyonunda hem Genel Kurulda aralıksız görüşülür.” Bundan amaç, süreyi mümkün olduğunca uzun tutmaktır.

Bugün konuşmaya başlarken usul konusunda söz alan arkadaşlarım oldu. Ben usul konusunda söz talep etmedim. Sayın Başkanın tutumuna doğrusu üzüldüm. İki yıl Meclis Başkan Vekilliği yapmış, kuralları uygulamış bir milletvekili olarak benim o kuralları esnetme yönünde bir hareketim, girişimim asla olamaz. Ayrıca, verdiği örnek doğru değil. “Uygulama hep böyledir.” Hayır, ben burada sekiz sene Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak görev yaptım, Sayın Mustafa Açıkalin, Sayın Sait Açıba Komisyon Başkanlarımızdı. Onların usul tartışmasında Komisyon üyesi olmayanlara söz verdiğini hatırlıyorum. Ancak Komisyon Başkanının takdirdir bu, Komisyon üyesi olmayanlara usul konusunda söz vermemesini herhangi bir eleştiri konusu yapmam. Benim de kanaatim, doğru olan, Komisyon üyelerinin konuşmasıdır. Ama “Hep böyle olmuştur Komisyonda.” diye örnek verirsiniz ben tarihten örnek veririm, hayır, hep öyle değildir. Her neyse, benim hatırlatacağım konu buydu. Sonuçta usulle ilgili, görüşülmeyle ilgili alınmış olan karar Komisyon üyesi olmayanları da etkiliyor, konuşma sürem kısıtlanıyor çünkü. Ayrıca önceki planlarda bölüm sayısı çok fazla olduğu için konuşma süreleri çok uzundu. Şimdi hiçbir kalkınma planında olmadığı şekilde bu kalkınma planında bölüm sayısı hazırlayanlar tarafından ikiye indirilmek suretiyle Parlamentonun konuşma süreleri bürokrasi tarafından otomatik olarak kısıtlanmıştır. Yapılması gereken nedir? O zaman, konuşma süresini artırmaktır. Önceki görüşmelerle paralellik sağlamak isterse Komisyon ve Genel Kurul bu konuşma sürelerini artırır.

Bunları söyledikten sonra –süreler çok çabuk geçiyor- hemen çok kısaca görüşlerimi ifade edeceğim. 2023 hedefleri, biliyorsunuz, AK PARTİ tarafından 2011'den önce ifade edilmişti. Sayın Başbakan Erdoğan o zaman 2023 hedefleri diye çok iddialı hedefler ortaya koymuştu. Bir kısmı söylendi, belki tekrar olacak ama söyleyeceğim tekrar: 2023 hedefi AK PARTİ'nin 2011 seçim bildirgesinde

gayrisafı yurt içi hasıladı 2 trilyon dolardı. Şimdi 2023 hedefi 1 trilyon dolar. 2018 gerçekleşmesi 784 milyar dolardır. Hemen sleyeyim, 2023 hedefinin bu kalkınma planıyla, btyle, programla gerçekleşme imkânı yoktur. Kişi başına düşen gelir 2011’de 2023 için 25 bin dolar ifade edilmişti, 2018 gerçekleşmesi 9.632 dolardır. 2023 hedefi 12.484 dolardır, bu rakamın da hayal olduğunu ifade edeyim. 2018 rakamı olan 9.632 dolarlık kişi başına gelir bizim 2017 yılı kişi başına gelirimizdir. Yani on bir yıl geriye gitmiŐiz. Şu an 2007 hedefinin, 2007 yıl sonu gerçekleşme rakamının gerisindeyiz. İhracat aynıdır, ithalat aynıdır, AR-GE harcamalarına girsek aynıdır, turizm gelirleri aynıdır. Uluslararası doğrudan yatırımlarda 2018 yılı hedefi 28 milyar dolardı, gerçekleşme 12 milyar dolar olmuştur, bunun da aşağı yukarı yarısı gayrimenkul satın almadır.

Değerli arkadaşlar, 2023 hedefleri yok yani 2011’de telaffuz edilen 2023 hedeflerinin hiçbirini göremiyoruz. Devlet Planlama Teşkilatı yok edildi, yerine Kalkınma Bakanlığı kuruldu, o da lağvedildi Şimdi Cumhurbaşkanlığı Bt ve Strateji Başkanlığı olarak bir birim oluŐturuldu. Eski planların kalitesini göremiyoruz. Bizim hukukumuzda Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 13’üncü maddesine bakılırsa, kalkınma planı, yıllık program, bt sıralaması vardır. Yani beş yıllık kalkınma planını Bakanlar Kurulu ya da Şimdi Cumhurbaşkanı yıllık programlar yayınlarak uygulamayı belirler. O yıllık programlar da her yılın btleriyle hayata geçirilir. Bu sıra, 5018 sayılı Kanun’da da aynen korunmuŐtur.

Şimdi garip bir durum, ortada kalkınma planı yok ama yıllık program var, Şimdi de kalkınma planını grŐyoruz yani dostlar alıŐveriŐte görsün anlayışıyla hazırlanmış olan bir plan tasarısını grŐyoruz. 2023 hedefleri yok başlangıçta ilan edilen. “Ne var 2023 için bu planda?” diye baktığımda, “Millet bahçeleri kurulacak.” deniliyor. Kişi başına 25 bin dolar geliri bir kenara bırakmıŐız, millet bahçeleri yaygınlaŐacak. Bir de Akkuyu Nükleer Santrali bitirilecek, onu gördüm. Bir arkadaşımız ifade etti, planda da baktım. Dünyadaki ilk 100 niversite içerisine 2 niversitemiz girecek. Hangi Türkiye girecek? PISA sınavlarında fen bilimlerinde, okuduğunu anlama ve matematikte 50’nci sıralarda olan Türkiye girecek. Uluslararası araŐtırmalarda, kendisine yapılan atıf sayısı olarak bakıldığında, bilimsel makale açısından İran’ın gerisine dŐm olan bir Türkiye. Elbette o hedefler gerekleŐe mutlu oluruz ama bu, 2011’de ilan edilen o 2 trilyon dolarlık millı gelir hedefi gibi bir hedefe benziyor.

Değerli arkadaşlar, çok kısaca maliye politikasıyla ilgili bölüme ilişkin görüşlerimi açıklayarak konuŐmamı sonlandıracağım. nceki planda olduğu gibi bir durum analizi yok, öyle tercih etmişler, bunun üzerinde durmuyorum, bilginize sunuyorum.

Maliye politikası, amaç, 253 no.lu paragraf: “Mali disiplinin kararlılıkla devam ettirilmesi suretiyle kamu maliyesinin güçlü ve sürdürülebilir yapısının korunması temel amaçtır.” Gördüğünüz gibi, maliye politikasında gayet iyiyiz, mali disiplin var, bunu kararlılıkla devam ettireceğiz, bu tartıŐmasız, bu suretle kamu maliyesinin güçlü ve sürdürülebilir yapısını koruyacağız. Şu an güçlü, sürdürülebilir bir yapıya sahip, bunu koruyacağız, hiçbir Şey yapmaya gerek yok. O zaman bu “Politika ve Tedbirler” başlığı altında niye o kadar Şey saydınız? Bakın, ne kadar kopuk.

Bazı baŐlıklarla ilgili görüşlerimi söyleyeyim: “deme gücüne göre artan oranda vergilendirmeye yönelik mekanizmalar artırılacaktır.” Vergi hukukunda ve Anayasa’mızda mali güç ilkesi vardır, buraya “deme gücü” yazmıŐınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Yani kusura bakmayın, bu işi bilmeyen birisi yazmış buraya bunu. Mali gücü olan birisinin o an için ödeme gücü olmayabilir, bankada vadeli parası vardır, işte, bonoya bağlamıştır, “Şu an ödeyemem ama altı ay sonra öderim.” der. Mali güçle ödeme gücü farklıdır, bunu bilmeyen insanlar maliye politikasını belirliyor burada.

“Artan oranda vergilendirmeye yönelik mekanizmalar artırılacaktır.” Daha birkaç gün önce burada götürü vergileme usulüyle ilgili bir maddeyi Gelir Vergisi Kanunu’na Komisyon yerleştirdi.

“Lüks ve ithal yoğunluğu yüksek ürünlerden ÖTV’ye tabi olmayanlar gözden geçirilerek vergi düzenlemesi yapılacaktır.” Yeni vergiler geliyor. “Gayrimenkul sahipliği üzerinden, gayrimenkul üzerinden alınan vergiler artırılacaktır.” anlamında cümleler. “Gayrimenkul fiyatları dibe düşmüş, gayrimenkuldeki vergileri artıracamız.” diyen bir anlayış.

Yine, özel tüketim vergisinde “Özel tüketim vergisinin kapsamı genişletilecektir.” diyor. Vergiler buraya gizlenmiş. “Lüks tüketim mallarına ilişkin olarak kapsam genişlemesi yapılacaktır.” diyor.

Değerli arkadaşlar, özel tüketim vergisi Avrupa Birliği vergisidir, Türkiye de başarılı bir şekilde özel tüketim vergisinde AB’ye uyum sağlamıştır 2002 yılında. Özel tüketim vergisi madenî yağlardan ve akaryakıt ürünlerinden, alkollü içeceklerden, tütün mamullerinden alınır. “Lüks mallar” olarak isimlendirilen malların özel tüketim vergisi kapsamına alınması ÖTV’ye geçilirken KDV’deki yüzde 25-40’lık oranların kaldırılmasından kaynaklanmıştır. KDV standart orana indirilmiş, yüzde 40 ile 25 standart oran arasındaki farklar ÖTV olarak şekillendirilmiştir ve Bakanlar Kurulunda da kanunda belirlenen yüzde 6,7’lik ÖTV oranının artırılması için yetki verilmemiştir. O zaman diğer bütün ürünlerde Bakanlar Kurulunun –o zaman-artırım yetkisi varken bu ürünlerde yoktu, buzdolabında, çamaşır makinesinde, diğerlerinde fakat maalesef, 2007 yılında burada AK PARTİ’li arkadaşlar bir değişiklik yaptılar, artırım yetkisi verdiler ve bugün hâlâ biz, buzdolabında, çamaşır makinesinde ÖTV ödüyoruz, kimi ürünlerde Cumhurbaşkanı –eskiden Bakanlar Kurulu- bu vergileri artırıyor. Bu ürünlerin tamamen ÖTV kapsamı dışına çıkarılması gerekirken “lüks ürünler” denilerek birtakım ürünlerin ÖTV kapsamına alınması düşüncesini doğru bulmuyorum.

Sayın Başkanın toleransını zorlamak istemiyorum. Daha sonra fırsat bulursam gene görüşlerimi ifade ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Hamzaçebi.

Sayın Çakırözer, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, kamu kurumlarının temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, planda –daha önce de vurgulandı- ben de “Hukukun üstünlüğü, güçlü demokrasiyle korunam ve geliştirilen temel hak ve hürriyetler kalkınma çabasının taşıyıcı sütunu olarak benimsenmekte” ifadesini ve beş temel eksenden birinin bu olarak kabul edilmesini önemsiyorum ama yazıda böyle olan şey gerçekte nasıl karşımıza çıkıyor diye sizlere sormak istiyorum. Örneğin, bir Yargı Reformu Strateji Belgesi açıklandı Sayın Cumhurbaşkanı tarafından ama bu belge açıklanmadan önce Adalet Bakanının değişik açıklamaları oldu yargı reformuna ilişkin. Özellikle ifade özgürlüğü alanında sorun yaşandığını kabul eden açıklamaları hem Cumhurbaşkanının hem Adalet Bakanının açıklamaları ama biz Mecliste şu anda -hem Komisyonların hem Genel Kurulun gündemine bakarsanız- insanların ifade özgürlüğünü rahatlatıcı, genişletici bir reformu maalesef ele alamıyoruz. Bir belge var ama bir türlü bir taslak, tasarı hâline gelip bu Meclise gelmiyor. Ama biz bu arada neyle uğraşıyoruz? Turizm Ajansı

kuruyoruz, “Sporda şiddeti önleyeceğiz.” diye tribünleri, taraftarları cezalandırıyoruz, bu hafta torba yasa var biliyorsunuz, yine parayla ilgili mali hükümler var ama bu Meclisten maalesef, işte burada “temel sütun” dediğiniz hukukun üstünlüğü, güçlü demokrasi konusunda hiçbir şey yapmıyoruz. Peki, neler yaşanıyor o sırada ülkemizde? Gazeteciler cezaevinde –önceki gün açıklandı istatistikler- Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde yine ihlal rekortmeni, benzer şekilde, maalesef, Avrupa Konseyinde hâlâ denetim altında bulunmaktayız. Hak savunucuları, siyasetçiler, gazeteciler, akademisyenler, doktorlar, öğrenciler bazen iddianamesiz bir şekilde aylarca, yıllarca tutuklu kalabilmekte. OHAL kalktı belki ama temel hak ve özgürlüklere yönelik kısıtlamalar devam etmekte. Biz yargıda bağımsızlığı, tarafsızlığı sağlayabilmiş değiliz. Seçilmiş belediye başkanları görevlerini sürdürememekte. Seçim sürecinin dürüstlüğü, yasalara uygunluğu konusu sıkıntılı, millet iradesinin egemen olması hedefine aykırı uygulamalar yaşanmakta. Bakın, Aralık 2018’e ilişkin Adalet Bakanlığı verileri: Cezaevlerinde henüz iddianameleri olmayan 57 bin kişinin bulunduğu yani cezaevlerinde kalanların yüzde 20’sinin iddianamesiz bir şekilde bulundurulduğu, 700 çocuğun şu anda Türkiye’de anneleriyle birlikte ceza çekmekte olduğu, Cumhurbaşkanına hakaret suçu ya da düzenlemesi nedeniyle binlerce yurttaşın sosyal medya paylaşımları nedeniyle soruşturmaya, kovuşturmaya maruz kaldığı ve sonrasında tutuklandığı bir ülke durumundayız. O yüzden, bu “temel eksen” dediğimiz konuda biraz pratikte de adımlar atılması gerekmekte. Adalet ve Kalkınma Partisinin on yedi yıllık iktidarının günümüze geldiğimiz aşamasında adalet noktasında yaşadıklarımızın sadece bir bölümü bunlar. Yani adaletten, haktan, hukuktan uzak bir noktadayız.

“İşin kalkınma boyutuna geldiğimizde daha iyi bir manzara var mı?” diye baktığımızda maalesef yok. Burada söylendi, ben de bir kez daha vurgulayacağım. Bu metne baktığımızda aslında bir kriz var, bunun tanımı var, cümleleri var, ifadesi var ama adı yok. Adı olmayan bir kriz var ama biz baktığımızda, rakamlara, hedeflere, tanımlamalara bakıldığında bir kriz olduğu açıkça ortada. 2023 yılı için Onuncu Kalkınma Planı’nda konulmuş hedefler var, gayrisafi yurt içi hasıla 2 trilyon dolar olsun, kişi başına düşen millî gelir 25 bin dolar olsun, ihracat 500 milyar dolar olsun, işsizlik yüzde 5’e düşsün diye, sonra da işte geçtiğimiz hafta Meclise sunulan, şimdi de tartışmakta olduğumuz On Birinci Kalkınma Planı’nda işsizlik dışında neredeyse tüm hedefler yarıya indiriliyor, işsizlik ise 2 katına çıkartılıyor. 2023 hedefi, gayrisafi yurt içi hasıla 1 trilyon 80 milyar dolar, kişi başına düşen millî gelir 12.484 dolar, ihracat 226,6 milyar dolar, işsizlik ise yüzde 9,9. Yani On Birinci Kalkınma Planı’nda 2023’te kişi başına gelirin 12.480 dolara ulaşması hedefleniyor ama 2013’te zaten bu gelir 12.480 dolardı. Yani biz beş yıl daha çalışıp on yıl önceki gelire ulaşacağız, bu kalkınma planında ortaya konulan vizyon bundan ibaret değerli arkadaşlarım.

Aynı şekilde, işte işsizlik tanımı yapılıyor -az önce de bir değerli Komisyon üyesi vurgu yaptı- on yedi yıllık hükümetin ya da son dönemdeki uygulamaların beceriksizliğine, iş bilmezliğine hiçbir vurgu yok ama sadece artan nüfustan dem vuruluyor ve sanki sadece nüfus artışının sonucuymuş gibi bu işsizlik belası vurgulanıyor.

Benzer şekilde, bu programda -belki de yarın ya da önümüzdeki günlerde çok tartışılacak- hep Sayın Cumhurbaşkanının vurgu yaptığı “Yüksek faiz yüksek enflasyona neden olur.” söylemi tam olarak bir ekonomi programına giriyor, girdiğini gözlemliyoruz. İşte, özerk kuruluşlardan bahsediliyor, tam da Merkez Bankası Başkanının görevden alınmasından sonra özerkliğe vurgu yapılıyor. Uluslararası doğrudan yatırımların özellikle sanayi sektörüne çekileceği vurgulanıyor ama bunun yol haritası yok. Az önce bahsettiğim, demokrasi ve kuralların işlemediği bir zeminde bu nasıl olacak, bunun yanıtı bu programda yok. Mesela İş Yapma Kolaylığı Endeksi’nin yüksekliğiyle övünüyoruz ama hep bahsedildi, işte, basın özgürlüğünde, işte, hukukun üstünlüğünde geldiğimiz, maalesef, o endekslerde

dünyanın en gerisinde olma noktasındaki durumumuzu nasıl düzeltereğimiz yok. Benzer şekilde, yine, eğitim alanında yaşadığımız sıkıntıların, eğitimin tüm aşamaları ama özellikle yükseköğretimde, üniversitelerde yaşadığımız sıkıntıların nasıl aşılabacağı konusunda çareler yine bu programda yok.

Adalet sistemine bir kere daha değinmek istiyorum. “Adil yargılanma hakkı ve cezanın caydırıcılığı dikkate alınarak suç ve yaptırım dengesiyle infaz sistemi gözden geçirilecek, yeniden düzenlenecek.” deniyor ama işte, yargı reformunda olması beklenen af, infaz düzenlemesinden bahsediliyor belki ama Meclise gelen bir şey yok.

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, iki dakikanız var.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – “İfade özgürlüğüne ilişkin mevzuat ve uygulama gözden geçirilecek, bireylerin hak ve özgürlük alanlarının geliştirilmesi yönünde düzenlemeler yapılacak.” deniyor.

Benzer şekilde “Gözaltı, tutuklama ve diğer koruma tedbirlerine ilişkin mevzuat ve uygulama gözden geçirilecek, bu tedbirlerin ölçülü bir şekilde uygulanması sağlanacak.” deniyor. “Yeni insan hakları eylem planı hazırlanacak.” deniyor. Biliyorsunuz, 200 Günlük Eylem Planı oldu, İnsan Hakları Eylem Planı oldu, şimdi 2023 hedefi oldu bunlar ama pratikte uygulamaya geçen, hak ve özgürlükleri geliştirecek bir şey maalesef ortaya konmamakta.

Plana göre, kıdem tazminatı reformu gerçekleştirilecek. Reformda sosyal tarafların mutabakatı dikkate alınacak, bireysel hesaplara dayalı kurulacak kıdem tazminatı fonu sistemde kalış süresi yeniden ele alınarak bireysel emeklilik sistemiyle entegre edilecek ama buna çalışan emekçi sınıfı karşı çıkmakta. Bu planda maalesef emekçilerin haklarını koruyan düzenlemeler bulunmamakta. Eğitim konusunda, özellikle, eğitimi nasıl daha ileri seviyeye çıkaracağımız konusunda da yine bizim önümüze somut bir program koymamakta. Hedeflerden bahsedilirken az önce değerli bir arkadaşımız vurguladı, Gini katsayısı 2018’de 0,36’ya düşmesi hedeflenmişti bir önceki programa göre, şu anda 0,40; beş yıl sonra 0,38 hedefleniyor. Yani “Yoksulluğu hafifleteceğiz, eşitsizliği azaltacağız.” vaadi hiçbir şekilde gerçekleşmemiş durumda; tam tersine, daha da geri hedefler konmuş durumda.

Ben tabii ki bu planın hayırlı olmasını diliyorum ama içindeki unsurlara baktığımızda ne adaleti ne kalkınmayı getiren bir plan ortada yok. Ben, yine de, bir kalkınma hedefliyorsak, gerçek anlamda ekonominin ilerlemesini düşünüyorsak bir an önce önceliğimizin demokrasimizi geliştirmek, hukuk devletimizi geliştirmek olması gerektiğini daha önce de defalarca vurgulamıştım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son sözüm Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ama gerçekten iş yapabilme güvencesinin ön koşulu demokrasidir, hukukun üstünlüğüdür, hukuk güvencesidir. Bunu bir an önce el birliğiyle bu Mecliste sağlamamız gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Karabıyık, buyurun lütfen.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Şimdi, önce, kalkınma planının vizyonunu eleştirmek istiyorum. Aslında vizyon ikinci bölümde ama yani genelini ifade ediyor bana göre. Şunu düşünüyorum: Hataları ve olumsuzlukları görebilmek, çözüm üretmek ve başarı sağlamak için en önemli adımdır diye düşünüyorum. Ancak vizyona

baktığınızda, daha fazla değer üreten, daha adil paylaştan, daha güçlü, daha fazla büyüme, daha fazla üretim, daha fazla ihracat yani her şeyde zaten çok başarılı ama şimdi daha fazla başarı sağlayacağız anlamında anlamsız bir beğeni var, oysa olumsuz hiçbir veri kabul edilmeden başlanıyor. Bana göre, bazı hataları, bazı başarısızlıkları kabul etsek ve ondan sonra bu plana ve hedeflere yürümeye çalışsak sizin için de, memleket için de hayırlısı olur diye düşünüyorum.

Yine, birkaç cümle de “2008 küresel finans krizinin sonrasında küresel ekonomide tam bir toparlanma olmadı.” diyorsunuz ve bazı yerlerde de, yine, her zaman olduğu gibi, küresel olumsuzluklara ve dış güçlerin etkisine bağlıyorsunuz bazı başarısızlıkları.

Şimdi, gerçeğine bakarsak, 2002-2007 yılları arasında dünyada bir büyüme vardı, büyüme ivmesinden Türkiye de nasibini aldı, küresel sermaye de gelişmekte olan ülkelere doğru zaten kaymıştı, bu büyümeden biz de nasibimizi aldık. 2008 küresel krizi sonrasındaki toparlanmadaysa Türkiye, Türkiye ekonomisi gerçekten gereken toparlanmayı sağlayamadı, rekabet edebilir olamadı. Sonrasında, 2014, 2015 sonrasında özellikle ideolojik şekillendirme ve siyasallaşma ön planda gitti, ideolojik şekillendirmeye öncelik verildiği için ekonomik birtakım reformlar ya yapılmadı ya düşünülmedi ya da öncelik verilmedi, askıya alındı. Son altı yıla baktığımızda da, sermaye hareketleri dünyada, evet, gelişmekte olan ülkelerin tersine döndü, son altı yıl gelişmekte olan ülkelerin aleyhine çalıştı ama burada Türkiye’nin de bir olumsuz ayrışmasını da gözden kaçırmayalım.

Bakın, gelişmekte olan ülkeler son altı yılda dolar karşısında yüzde 35 değer kaybetti gelişmekte olan ülkelerin para birimlerinin ortalamasında ama Türkiye’nin buradaki kaybı yüzde 70, önemli bir makas açıldı.

Yine, gelişen ülke borsalarına bu dönemde totalde baktığınızda yüzde 5 değer kaybetmiş ama Türkiye’de bu dönemde İMKB yüzde 74 değer kaybediyor ki bu da önemli bir makastır diye düşünüyorum.

Yine, sağlam temeller olsaydı gerçekten dış güçlerin etkisi bile olsa birtakım bozulmalar yaşanmazdı ama bu veriler hiç de teğet geçtiğini falan gerçekten göstermiyor.

Yine, bir başka nokta, Onuncu Kalkınma Planı’nda şunu biliniz ki -zaten biliyorsunuz diye düşünüyorum- hiçbir hedefiniz tutmadı. Az önce arkadaşlarımız da ifade etti, ne büyüme ne işsizlik ne kişi başına düşen gelir ne millî gelir tuttu ama bakıyorum ki cari açık küçülmesini bile bir başarı olarak görebiliyorsunuz, böyle bir anlayış söz konusu.

Diğer taraftan, az önce birkaç arkadaşım da ifade ettiler, 5018 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesinde “Kalkınma planı ve programlarda yer alan politika, hedef ve önceliklere uygun şekilde hazırlanır.” diyor bütçe için ama bütçe bunların hiçbiri yokken hazırlandı. Plan yokken bütçe yaptınız, bir ezberi bozmaya çalışsanız bile bu bir keyfiliktir; bu, kanunun ihlalidir. Aslına bakarsanız, bütün kalkınma planını incelediğimde On Birinci Kalkınma Planı önceki iki kalkınma planının başarısızlığının itirafı gibi görüntü veriyor. “İki kalkınma planı da başarısızdı.” diyorsunuz açıkça burada, ben böyle algılıyorum.

Yine, planda hukukun üstünlüğü, güçlü demokrasi ve sürekli gelişen temel hak ve hürriyetler kalkınma çabasının taşıyıcı unsurları olarak belirtiliyor. Sürekli geliştirilen temel hak ve hürriyetler taşıyıcı unsurlar olarak belirtiliyor. Bir kere “kalkınma çabasının taşıyıcı unsurları” dediğinizde bu taşıyıcı unsurların temeli bana göre zayıf, yok. Taşıyıcı görevini yapmıyor çünkü sizler de biliyorsunuz hukukun üstünlüğünün ne kadar yetersiz olduğunu veya ihlal edildiğini demokrasi ve sürekli gelişen temel hak ve hürriyetler değil, sürekli olumsuza giden bir görünüm olduğunu zaten ben söylemiyorum,

bunu uluslararası veriler de ifade ediyor. Eğer istikrar istiyorsak bundan sonraki hedeflerimizde yalnız ekonomi değil, aynı zamanda demokratik hedefleri de koymak ve bunları da aynı zamanda uygulamak zorundayız.

“Kalkınmanın hızlandırılmasında önemli rol oynayacak güçlü bir eğitim hamlesi...” diyorsunuz. 2020-2023 dönemi itibarıyla toplamda en büyük payı eğitime vereceğinizi, yatırım programlarınızda en büyük payı eğitime vereceğinizi söylüyorsunuz.

Şimdi, sizlere soruyorum: Eğitimle güçlü bir hamle yakalayacaksınız ama eğitimi vakıfların eline bırakarak mı bunu yapacaksınız? Ders programlarını, eğitim sistemini ve sınav sistemini yapboz tahtasına çevirerek mi yapacaksınız? Ki bu hâle geldi. Eğitime ayrılan payların ne düzeyde olduğunu size ifade ederim ama çok da az zamanım var ama yine de şöyle ifade edeyim: 2006 yılından bu yana giderek azalan ve şu anda önceki yıllara göre azalmış, sadece net bütçesinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2,55. Şimdi “Eğitim yatırımlarını artırıyoruz, yatırımlarda eğitimin payını artırıyoruz.” diyorsunuz ama bu personel bütçesinin artışı, personele yapılan ödemeler; yatırım kısmı, eğitim yatırımları kısmı yok, hâlâ Ankara’nın göbeğinde bile birleştirilmiş sınıflarda öğrenci okuyor, bunu ayrı bir maddede tekrar tartışabiliriz. Yine 7 bakan değişti, 7’nci Bakan, eğitim sistemi sürekli kötüleşiyor. En önemli sorun şurada, gelecek nesilleri ideolojik olarak şekillendirmek ilk hedefiniz oldukça eğitimde başarıyı yakalamak söz konusu olamayacaktır. Bugün üniversitelerde YÖK yeni hamleler yapmaya çalışsa da başarıyı artırmaya çalışsa da belli dünya sıralamalarına girmeye çalışsa da ortaöğretimden, liselerden nasıl bir düzeyde öğrenci geldiğini de unutmamak lazım bu laçka olan eğitim sistemi dâhilinde.

BAŞKAN – Sayın Karabıyık, iki dakikanız var.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Peki, teşekkür ederim.

Şimdi “Rekabetçi üretim ve verimlilik, istikrarlı ve güçlü ekonomi, nitelikli insan ve güçlü toplum, yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre, hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim.” diyorsunuz. “Bu beş temel eksanımız” diyorsunuz. Şimdi, bunları daha önceden niye baz almadınız? “İyi yönetim” diyorsunuz, yönetim kararları katılmakla olur ama tek adam rejimiyle ve tek bir kişinin kararıyla nasıl “iyi yönetim” olacak? “Güçlü toplum” diyorsunuz, “güçlü toplum” nerede? Vatandaşın borcu 78 kat arttı sizin döneminizde. Ekonomik sorunlardan dolayı yani büyük bir kısmı ekonomik sorunlardan dolayı sosyal bozulmalar döneminizde de kat kat arttı. Yine özel kesim sabit sermaye yatırımlarının artacağını söylüyorsunuz, bunun için güven, istikrar ve hukukun üstünlüğü gerekli, tüketici güveni ve güven endeksi yerlerde. İstihdam teşviki olarak 15 teşvik yaptınız on yedi yılda, 5 ekonomi reform paketi ama sonuçlarına baktığımızda -yarınki konuşmamda değineceğim, şimdi zaman kalmadı- bütün veriler on yedi yılda da, son beş yılda da özellikle Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden bugüne kadar olan dönemde de baktığımızda -size 15 datayla yarın da bunu ifade etmek isterim- hepsi olumsuzda. Bir tek alkışladığınız, beğendiğiniz cari açığın küçülmesi var. O da zaten ekonominin küçülmesinden, yatırım olmamasından, ihracatın küçülmesinden dolayı, onu da alkışlamamak gerekiyor.

Yarın devam edeceğim, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Karabıyık.

Sayın Fikret Şahin, buyurun lütfen.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, sayın milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Konuşmama başlamadan önce 15 Temmuzla ilgili olarak vatanımızın birlik ve bütünlüğü için şehitlerimizi saygıyla anıyorum, gazilerimize sağlık ve esenlikler diliyorum.

Efendim, tabii şimdi On Birinci Kalkınma Planı'yla ilgili görüşmeleri yapıyoruz. Onuncu Kalkınma Planı da bu vesileyle tamamlamış olduk. Onuncu Kalkınma Planı'nın hedeflerine baktığımız zaman hiçbir hedefin tutturulmadığını görüyoruz. Büyümede, işsizlikte, kişi başı millî gelirden ve toplam millî gelirdeki hedeflerin hiçbirinin tutmadığını görüyoruz. On Birinci Kalkınma Planı'nın da şöyle bir özelliği var, cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yılı olan 2023 hedeflerini aslında burada konuşuyoruz. Tabii, üzücüdür ki On Birinci Kalkınma Planı'nda tüm hedefler küçülmüştür. Kişi başına millî gelirden, işsizlik oranında, yine millî gelir, ihracat hedeflerinde, dünya ekonomi sıralamasında ve enflasyon hedeflemesinde tüm hedeflerimiz maalesef geçtiğimiz yıllara oranla küçülmüştür. Bunlarla ilgili birkaç örnek vermek istiyorum. Mesela kişi başına millî gelirle ilgili olarak 2013 yılında millî gelirimiz 12.480 dolar iken bu kalkınma planında, 2023 yılı hedefinde 12.484 dolar yani 2013'te 2023 yılındaki on yıllık sürede kişi başı millî gelirden sadece 4 dolarlık bir artışı öngörüyorsunuz. Yani bunu sizlere sormak istiyorum, yeterli midir acaba bu? Oysa AK PARTİ'nin 2011 yılı seçim bildirgesinde 2023 hedeflerinde kişi başı millî gelir 25.076 dolar olarak belirtilmişti, ya öngöründe çok zayıflığımız var veyahut da vatandaşı böyle bir hayal âlemi içine sokuyorsunuz.

Efendim, diğer bir nokta ise işsizlik oranıyla ilgili, 2014 yılındaki işsizlik oranımız yüzde 9,9, 2023 yılındaki işsizlik hedefiniz yine bu kalkınma planında –tabii, en iyi iyimser tahmin- 9,9. Yani dokuz yıllık dönemde işsizlik oranında herhangi bir iyi yönde düzelmeye öngörmüyorsunuz. Yine Onuncu Kalkınma Planı'nda işsizlik oranı 2023 için söylüyorum yüzde 5 iken şimdi parlamenter sistemde -yani daha doğrusu Onuncu Kalkınma Planı parlamenter sistemde yapılmıştı- işsizlik oranı 2023'te yüzde 5 iken şimdi Cumhurbaşkanlığı yönetim sisteminde yaptığınız kalkınma planındaki işsizlik oranı yüzde 9,9 yani yönetim sistemlerinde işsizlik 2 kat artmış gözüküyor.

Yine millî gelir vaadiniz, 2023 yılı için 2011 yılı seçim bildirgesinde 2 trilyon 64 milyar iken bu yine bu kalkınma planında 1 trilyon 80 milyar dolar yani hedefi yüzde 50 küçültmüş durumdasınız. İhracat hedefinde yine seçim bildirgesinde 500 milyar dolar hedeflenirken 2023'te şimdi On Birinci Kalkınma Planı'nda 227 milyar yani yüzde 50'den daha çok bir küçülme öngörüyorsunuz yani bu aslında kalkınma değil, gerileme planı gibi bir plan olmuş. Dünya ekonomi sıralamasında ise yine 2011 yılı seçim bildirgesinde dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına gireceğinizi iddia ederken bu kalkınma planında 17'nci sırayı korumayı başarı olarak gösteriyorsunuz hatta büyük olasılıkla ilk 20'den de aşağı doğru ineceğiz, öyle gözüküyor. Enflasyon hedeflemesinde ise 2023'te bu plan çerçevesinde ben herhangi bir enflasyon hedefine ait bir rakam görmedim. Şöyle bir ifade var “tek haneli” diye geçirtiliyorsunuz, “tek haneli” nedir? Yüzde 1 midir, yüzde 9 mudur yani bakın öngörü oldukça zayıf.

Özetle, Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemiyle ekonomi olumsuz olarak etkilenmiş, Türkiye'nin gelecek hedefleri daralmıştır. Son bir yıllık Cumhurbaşkanlığı yönetim sisteminde enflasyon, işsizlik ve bütçe açığı artmış, tarımsal üretim, sanayi üretimi ve millî gelir azalmıştır. Devletin ekonomik görünümü -dışarıdan da görünümü bu elbette- aile şirketi görünümündedir ve bundan kurtulmak zorundadır Türkiye'miz. Bu bağlamda Merkez Bankası Başkanının değil, damat bakanın görevden alınmasının ekonomiye çok daha olumlu mesaj vereceği açıktır. Her şeyden önce kalkınmanın temeli mutlaka adaleti layık olduğu şekilde tesis etmekten geçmektedir. Eğer siz hukukun üstünlüğünü sağlamış olan, demokratik normları sağlamış bir ülkeyseniz yabancı yatırımcı kolaylıkla gelecektir ve ülkenin kalkınmasının yolu açılacaktır. Maalesef ülkemizin tüm güven endeksleri bu döneminde zayıflamıştır. Her şeyden önce adaleti tesis ederek hukukun üstünlüğünü tesis ederek kalkınmayı sağlayabiliriz.

Bu vesileyle bu kalkınma planının ülkemiz ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Şahin.

Sayın Öztrak, buyurun lütfen.

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, tabii şöyle 2013 yılını da bir hatırlarsak Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankası Başkanı “Artık parti bitti, evli evine, köylü köyüne.” Birtakım ülkeler bu çerçevede partinin bitmesiyle ilgili olarak tedbirleri aldılar ama bize benzeyen ekonomilerin bir kısmı da tedbir falan almadı. İşte o günden bugüne ekonomilerin performansına baktığımız zaman Türk ekonomisinin bize benzeyen ekonomilerden hızla negatif bir biçimde ayrıştığını görüyoruz yani bizim performansımız onlardan kötü. Hani deniyor ya “2018’de ne olduysa oldu.” aslında 2018’de olmadı. Önce 2013’ü okuyamadık, orada başladı. 2014’te Cumhurbaşkanı halk tarafından seçildikten sonra dedi ki “Ben diğer cumhurbaşkanları gibi olmayacağım.” o bir belirsizlik yarattı, arkadan üst üste yani bir yılda hiç Türk demokrasisinde görülmemiş bir biçimde birinci seçim kayboldu, ikinci defa bir daha seçim yapıldı, onun arkasından bugün yıl dönümünü yaşadığımız hain darbe girişimi geldi. Bütün bunlar üst üste geldi, Türkiye’nin genleri bozuldu. Bu, hem ekonomiyi etkiledi hem hukuk devletini etkiledi hem demokrasinin kalitesini etkiledi.

Şimdi, biraz daha ekonomi kısmına doğru gelmeden önce, kısaca neleri yok ettik bu süreçte? Bir kere, denge ve kontrol mekanizmalarını yok ettik, güçler ayrılığını bitirdik; her şey tek adam tarafından kararlaştırılır, tek adam tarafından uygulanır hâle geldi, karar alma süreçleri öngörülebilirliğini kaybetti, devlette kurumsal bürokratik birikimi ve liyakati hızla yok ettik. Ee, bütün bunlar ister istemez tabii, Türkiye’de insanların cebini de boşaltmaya başladı, ekonomik performansımızı da çok kötü etkilemeye başladı.

Nitekim şöyle bir baktığımız zaman, 2013 yılında Türkiye’nin toplam gayrisafi yurt içi hasılası yani bir yılda yarattığı gelir 950 milyar dolardı, 2018’de bu, 784 milyar dolara düştü. Yani yönetimdeki beceriksizlik nedeniyle milletin yıllık olarak kazancında yaklaşık 166 milyar dolar eksilme oldu.

Şimdi, yine dönüp baktığımız zaman bu plan, On Birinci Plan önümüze geldi. Aslında bu On Birinci Plana baktıkça bu tamamen hukuksuzluğun bir itirafı. Şimdi, 5018 sayılı Yasa var, Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu. Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu’nda açıkçası deniliyor ki: “Bütçeyi plana göre hazırlayacaksın, bütçeyi Orta Vadeli Program’a göre hazırlayacaksın, bütçeyi Orta Vadeli Mali Plan’a göre hazırlayacaksın.” Ee, mali planı hazırlamışsınız, Orta Vadeli Mali Planı, Orta Vadeli Programı hazırlamışsınız, bütçeyi geçirmişsiniz; uygulamasında altıncı aya gelmişsiniz, bir de bakıyorsunuz önünüze plan geliyor, On Birinci Plan. On Birinci Planın birinci yılı ne? 2019. Ee, ama 2019’un bütçesini uyguluyorsunuz. Yani yasa açıkça çiğnenmiş. Biraz daha ileri bir yorum yapabilirsiniz, aslında hep burada dile getirildi Anayasa’nın 166’ncı maddesi, 166’ncı maddesi... 166’ncı maddesinin ikinci fıkrasının sonunda bir cümle var: “Kalkınma faaliyetleri plana uygun olarak yürütülür.” diyor. Bakın, ben söyleyeyim, Orta Vadeli Ekonomik Program da kamunun mali planı da bütçe de aslında kalkınma faaliyetidir. Dolayısıyla burada Anayasa da çiğnenmiş oluyor.

İkincisi; peki, bu gecikme neden yaşandı diye baktığımız zaman; bir kere şunu açıkça kabul edelim, planın çeşitli yerlerinde çok ilginç laflar var yani şurada deniliyor ki: “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte yürütmede karar alma süreçlerindeki çok başlılık ortadan kaldırılmış, yeni hükümet sisteminin gereklerine uyum sağlayacak şekilde kamu yönetimi dönüştürülmüş, kararnameler bu çerçevede yayınlanmış ve vatandaş odaklı etkin ve etkili kamu hizmet sunumunun gerçekleşmesi...” Ee, bir tane planı getiremediniz ya! 11’inci planı zamanında getirmediniz. Yani özel ihtisas komisyonları toplanmış, metin yazılmış, her şey tamam niye gelmedi? Ben açık söyleyeyim...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Seçim...

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) – Ha, seçim nedeniyle gelmedi. Kim söyledi? Seçim nedeniyle gelmedi, doğru.

Ben şimdi bakıyorum, Cumhurbaşkanlığı Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı sıfatıyla seçim meydanlarında dolaşırken Bartın’da bir şey demiş. -Ne zaman demiş? Yanılmıyorsam, 4 Mart 2019.- “31 Mart seçimleri 2023 hedeflerimizin önündeki son engeldir.” Evet, son engelmış gördük, 2023 hedefleri diye bir şey kalmamış. Büyüme, gayrisafi yurt içi hasıla yarıya inmiş, kişi başına gelir yarıya inmiş. Ne oldu? 4 Mart günü 2023 hedeflerini tutturmaktan bahsederken bundan on beş gün önce bu planı bu Meclise getirdiğinizde nasıl bu hedefler bu kadar değişti? Neden değişti?

Sayın Başkan, sizin de mensup olduğunuz camianın her toplantısına gittiğimde karşımda bu hedefleri gördüm, 500 milyarlık ihracat hedefini gördüm. Biz de seçim beyannamesi yazdık, seçim beyannamemizde ihracatın 500 milyar dolardan da fazla olacağını söyledik. Bazı arkadaşlarım burada itiraf etti, bu hedefler... Hedefler hayali değildi, Türk ekonomisinin potansiyeli bu hedefleri tutturmaya müsaitti. Ülke çok kötü yönetildi, o kötü yönetimin sonucunda bu hedefleri tutturamadık. Yani bugün burada gelen plan, huzurumuza gelen, bugün burada tartışmakta olduğumuz plan aslında kötü yönetimin açık seçik itirafıdır. İş âlemi bu hedeflerin peşindeydi “olabilir” diyordu, İhracatçılar Meclisi, bu hedefleri bütün o böyle havai fişekler falan patlayan videoları vardı, oralarda anlatıyordu; herkes inanıyordu. Ne oldu? 500 milyar 250 milyara indi arkadaşlar. Yani bu, 4 Martta Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanının telaffuz ettiği, “tutturacağız” dediği “Önümüzdeki tek engel 31 Mart seçimleridir; bu bittikten sonra bunu tutturacağız.” dediği hedefleri tutturamayıp yarıya indiysek bunun nedeni acaba Adalet ve Kalkınma Partisinin İstanbul seçimlerinde mızıkçılık yapması mıdır? İki ayda, üç ayda nasıl bu kadar değişir her şey?

Arkadaşlar, değerli milletvekilleri, çok açık ifade edeyim, ayrıca bu planda son derece ciddi birtakım şeyler görüyorum. Yani uzmanlıkla tutarlı olmayan ya da uzman arkadaşların değil, siyasetçilerin müdahalesi sonucunda ortaya çıkmış olan bir tablo görüyorum.

Şimdi bakın, Enflasyon ve Para Politikası diye bir bölüm var, onun altında 242’nci paragraf var. “Merkez Bankası fiyat istikrarının sağlanması temel amacı doğrultusunda parasal aktarım mekanizmasının etkin işleyişi için tüm araçları kararlı ve bağımsız bir şekilde kullanmaya devam edecektir.” Türkçesi ne bunun arkadaşlar, uzman arkadaşlarınız söylesin. Diyor ki, gerektiği yerde faizleri artıracam enflasyonu tutmak için. Güzel. Ondan sonra son derece mahcup bir şekilde bir başka bölüme; hangi bölüme, para ve enflasyon dışındaki Rekabetçi Üretim ve Verimlilik bölümüne 288’inci paragraf yazılıyor. “Yüksek faiz doğrudan doğruya mal ve hizmetlerin üretim maliyetini artırarak enflasyona neden olmakta, dolayısıyla faizin düşürülmesine yönelik atılacak adımlar enflasyonun düşmesine ve yatırımların artmasına neden olacak ve böylece daha fazla üretime imkân sağlayacak, artan üretim de enflasyonu aşağıya çekecektir.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) – Sayın Başkan, daha fazla da zamanınızı almak istemiyorum.

Yani böyle baktığınız zaman, bir tarafta bir başka şey söylenmiş, bu tarafta bambaşka bir şey söylenmiş.

Hep ben söylüyorum yani bu rejim, hani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi diyoruz ya, aslında bu, tamamen ucube sistem, ucube bir sistem. Maalesef ucube bir sistem ucube bir planı da Meclise getirmiş vaziyette.

Bu planın hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Öztrak.

Sayın Böke, buyurun lütfen.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, sonda konuşmanın bir avantajı olacağı umudundayım. Söylenebilecek makro ekonomik istikrarsızlıklar ve uyumsuzlukların hepsi neredeyse söylendi ama şununla başlama ihtiyacı duyuyorum. Bir kalkınma planı tartışıyorsak önce kalkınmanın tarifini ortaya koymamız gerekiyor.

Kalkınma dediğimiz şey ekonomiyle sınırlı olmayan, içinde siyasi ve sosyal refahın gelişmesini de barındıran bir bütüncül programdır. Bu programın içerisinde bırakın siyasi ve sosyal refahın da artmasını gözetken bir yaklaşımı ekonomideki yaklaşımı da sadece büyümeyle sınırlı gören, dolayısıyla paylaşma dair bir endişe, kaygı ve paylaşımı düzenleyici unsurları tartışmayı gerekli gören bir anlayış da bu metinde yok yani esasında, tartıştığımız şey bir kalkınma planı değil, tartıştığımız şey “Nasıl olur da biz büyümeye devam ederiz, bu büyümeyi yeni dönemde nasıl tarif ederiz?” kaygısının ötesine geçmiyor. Bunun ötesinde, herhangi bir modelin kalkınmaya yol açabilmesi için olmazsa olmazın demokrasi olduğu gerçeği burada sıkça vurgulandı, tam da bugün vurgulanması çok kıymetli. “Ne darbe ne dikta” diyen bir anlayışla milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini güvence altına alan bir demokrasi kurulmadığı takdirde ekonomide ne yaparsak yapalım kalkınmanın mümkün olmayacağını esasında son yıllarda yaşanan gelişmelerle Türkiye bir örnek olarak ortaya koyuyor. Onun için, biraz detay konuşacağım ama bu detaylar bu büyük gerçeği gölgelesin istemem. Demokrasinin olmadığı yerde kalkınma olmaz. Bugün, Türkiye’de demokrasi yoktur. Bu planın içeriği de demokrasiyi sağlamak bir yana, demokrasiyi yıkmış olan anlayışı sürdürme iddiasını ve iradesini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu plandan kalkınma maalesef çıkmaz.

Şimdi, eğer planı bir kalkınma planı olarak değerlendireceksek esasında iki temel soruyu sorma ihtiyacı ortaya çıkıyor. Birinci soru: Onuncu Kalkınma Planı hedefleri nasıl tuttu, tutmayan hedefler niye tutmadı, ne eksik yapıldı, On Birinci Kalkınma Planı hazırlanırken bu eksikleri gidermek adına neler yapılmalı? Böyle bir ders çıkarma faaliyetinin yapılmadığı yerde, geçmiş plandan öğrenilmediği takdirde hakikaten ihtiyacı tarif eden bir plan yazılması da mümkün olmayacaktır. Bunu yapmak çok önemli. İkinci temel soru da: “On Birinci Kalkınma Planı” adı altında sunulan planda ülke adına hedeflenen şey ne, bu hedefleri gerçekleştirmeyi öngördüğümüz küresel koşullara dair öngörülerimiz ne? Bunlar ne derece gerçekçi?

Ben, izin verirseniz, önce Onuncu Kalkınma Planı’na dair bir kısa değerlendirme, ardından da yarın kalkınma planının kendisini tartışacağım için bugün On Birinci Kalkınma Planı’nı hangi küresel koşullarda tartıştığımıza dair öngörülerini biraz masaya yatırmak istiyorum. Şimdi, Onuncu Kalkınma Planı’na baktığınız zaman esasında ne yapıp yapılmadığına dair tartışmayı bizim yapmıyor olmamız gerekir. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı sayfasında aradım doğrusu “Onuncu Kalkınma Planı’nın hedefleri bunlardı, hedeflerin bu kadarı tuttu, tutmasının sebebi...” veya “...tutmamasının sebebi şudur.” diyen bir anlayış aradım ama maalesef böyle bir anlayış hiçbir yerde yok.

Şimdi, baktığınız zaman 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı’nı esasında bir yerde değerlendiriyor rapor ama bu değerlendirmeyi yaparken çeşitli tarihlerin önemli olduğunu vurguluyor fakat 2014 yılının önemli bir tarih olduğu gerçeğini yok sayıyor. 2014 yılı, bugün resmîleşmiş olan başkanlık rejiminin Türkiye’de fiilen başladığı tarihtir ve millî gelirin istikrarlı bir biçimde düşmeye başladığı tarihtir esasında. Dolayısıyla bir kalkınma planıyla çözmemiz gereken sorunun ta kendisini tarif eder

2014 yılı. Oysa Onuncu Kalkınma Planı'nı anlatırken 2014 yılına bir milat koyulmadığı gibi, bu krizi çıkarmış olan, ekonomik, siyasi, hukuki, demokratik krizi çıkarmış olan başkanlık rejimini olumlayan bir 154'üncü maddeyle karşı karşıya kalıyoruz. Yani bu plan, Onuncu Kalkınma Planı dönemini değerlendirirken esasında yaşananları ortaya koymayan, gerçeklikten kopmuş bir plan.

Hedeflere baktığınız zaman bu tablo daha da net ortaya çıkıyor. Mesela, işsizlik 2018 için Onuncu Kalkınma Planı'nda yüzde 7,2 hedeflenmişken gerçekleşme yüzde 11 olmuş, kadınlar sorumlu tutulmuş. Oysaki aynı plan kadınların iş gücüne katılımını öngörürken yüzde 34,9 oranında katılacaklarını öngörmüş. Kadınlar, bu oranda katılmamışlar bile iş gücüne. Sorumlu kadınlar değil, sorumlu yeterince iş yaratılmasına imkân verecek ortam, başkanlık rejimiyle hukuksuzluk ve ranttan yana bir tavırla yıkacağınızı öngörmüyor olmanız sorunu yani öngörülememiş olan şey iş gücüne katılım oranı değil, öngörülememiş olan şey yeterince iş imkânı yaratmak için ihtiyaç duyulan hukuk, ihtiyaç duyulan verimli ve etkin yatırım alanlarını böyle bir anlayışla kuramayacağımız gerçeği. Bu öngöründen yoksun olduğumuz her koşulda işsizlik artmaya devam edecektir Türkiye'de ve sorumlusu kadınlar olmayacaktır.

Benzer şekilde eşitsizliklere vurgu yaparken bunun çözüldüğü ve esasında bir sorun olmadığına dair bir izlenim ortaya konuyor oysa baktığınızda Onuncu Kalkınma Planı'nda Gini katsayısı 0,36 öngörülürken en güncel veriye göre gerçekleşme 0,40 olarak gerçekleşmiş. Benzer biçimde kadın-erkek fırsat eşitliğinin arttığına vurgu yapılmış. Oysa bakıyoruz küresel cinsiyet eşitliği verilerine, bırakın bir düzelmeyi, ağır bir kötüleşmeyle karşı karşıya bu ülkede kadınlar. 149 ülke arasında kadın-erkek eşitliğinde 130'uncu sıradayız. Herhangi bir başarıdan ve fırsat eşitliğinden bahsetmek mümkün değil veya enflasyona bakalım: Enflasyon için Onuncu Kalkınma Planı'nda 2018 için hedef yüzde 4,5 iken gerçekleşme yüzde 20,30 olmuş. Olağan şüpheliler hemen yazılmış: "Kurlar attı, gıda fiyatları değişti, davranışlar bozuldu." Kim bozdu, neden bozuldu, niçin kurlar arttı? Bu gerçek ortaya konulmadan şöyle bir ibare konulmuş: Merkez Bankasının bu bozulmaya karşı para politikasını sıkılaştırmış olması bir olumluluk olarak vurgulanmış. Aman ha, bunu Cumhurbaşkanı duymasın, tam da bu nedenle Merkez Bankası Başkanını görevden aldı daha birkaç hafta önce. Bu kalkınma planı, bu Cumhurbaşkanlığı rejimiyle ve bu yönetim anlayışıyla Türkiye'ye düşük enflasyonu getirmez.

Benzer sıkıntılar maliye politikasında da belirgin ama izin verirsiniz ben sağlamamış olan bu hedefleri daha fazla tartışmayıp On Birinci Kalkınma Planı'nın yazıldığı küresel koşullara dair yapılmış değerlendirmeleri eleştirmek istiyorum çünkü bu değerlendirmeler Türkiye'yi tarif edilen küresel koşullarda yaşamayacak, bundan izole edecek, içe kapatacak bir anlayışı ortaya koyuyor. "Neden?" dersiniz, çok açık, mesela "Küresel Eğilimler ve Türkiye'de Etkileşim" bölümüne baktığınızda madde 23 ile 27 büyük bir dijital dönüşümden bahsediyor, "Ulaşım ve konaklama gibi alanlarda yaygınlaşan paylaşım ekonomisi iş modelleri dünyada gelişecek." deniliyor. Peki, Türkiye'de ne olacak? Mesela uber geldiğinde piyasayı düzenlemek yerine uberi yasaklamayı tercih eden bir anlayışla ekonominin küresel gelişmelerin doğurduğu yeniliklere açık olmayacağı içe kapalı bir gerçeği Türkiye'ye dayatan bir anlayış çıkıyor.

Benzer zihniyet madde 29'da, diyor ki: "Dünyada sosyal medya ve e-ticaret alanlarındaki bilgi platformlarının yayılarak etki göstermesi bekleniyor." Peki, Türkiye'de ne olacak? En büyük ve en yaygın böyle bilgi platformu olan "Vikipedi" Türkiye'de yasak. Dolayısıyla dünyadaki gelişmeleri mi gibi okuyan, başka raporlardan tercüme eden ama Türkiye'yi bu gelişmelere kapatan, içe kapalı, dünyadan kopmuş ve var olması gittikçe zorlanan bir zihniyeti dayadığı açıkça ortaya çıkıyor.

Benzer bir konu da madde 51’de, deniliyor ki: “İş gücü piyasasına ilişkin kurumların zayıflamasının etkisiyle dünyada reel ücretlerdeki artış verimlilik artışının altında kalmıştır.” O zaman soru şu: Acaba iş gücü piyasasına ilişkin hangi kurumlar zayıfladı, sendikalar mı zayıfladı? O zaman, Türkiye’de yeniden sendikalaşmanın önünün açılacağını mı varsaymalıyız? Yani mış gibi yaparak, başka raporları tercüme ederek kalkınma planı yazılmaz. Hakkaniyetli ve Türkiye’nin ihtiyaçlarıyla örtüşen bir kalkınma planı yazılacaksa küresel gelişmelerle uyumlu, bu gelişmeleri dış saldırıya dönüştürecek zafiyetler oluşturan değil, bunlara karşı ülkeyi hazırlayan işler yapılmalı.

BAŞKAN – Sayın Böke, lütfen tamamlayabilir misiniz.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) - Benzer bir örnek madde 68’de. Çevre duyarlı kentleşme yaklaşımının önemini koruduğunu söylediğiniz kalkınma planının elimize geçtiği gün ODTÜ’de öğrenciler gazlandılar ağaçlarına sahip çıktıkları için. Söylenen söz eğer eylemle uyumsuz olursa o zaman hakikaten göze hoş görünen kalkınma planları yazılır, bunu da AKP sıralarından milletvekilleri dile getirirler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Son sözümü söylüyorum.

BAŞKAN – Evet, lütfen...

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Gerçek bir kalkınmanın olabilmesi için söz ile eylemin uyumlu olduğu, demokrasinin var olduğu bir düzeni kurmamız gerekiyor.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Yüksel Kılınç, buyurun lütfen.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar ve medyamızın değerli emekçileri; saygılarımı sunuyorum.

Söz edildiği gibi, kalkınma, salt ekonomik bir gelişme değil, büyümeyi tarif eden bir gelişme değil, bunun yanında, sosyal, siyasal ve kültürel alanın da gelişmesini tarif eden bir gelişme. Bu çerçevede, özellikle sosyal ve kültürel alandaki gelişmelere etkisi açısından kalkınmanın medya ilişkilerini değerlendirmek istiyorum.

Bu çerçevede bakıldığında, kalkınma ile medyanın karşılıklı ilişki içinde olduğunu görürüz. Ekonomik ve toplumsal kalkınma güçlü bir medya için olumlu bir ortam demektir. Toplumun doğru şekilde bilgilendirilmesi, siyasal ve ekonomik süreçlerin toplum adına denetlenmesi için de güçlü bir medyaya ihtiyaç vardır. Medya, kalkınma planındaki hedefleri doğru şekilde tüm topluma ulaştırırsa ve toplum adına bu hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini denetlerse bu aynı zamanda planın gerçekleşmesine katkı sunar. Bu çerçevede, özellikle 1960’lardan itibaren Türkiye’deki idari değişimlerin halka anlatılmasında ve dönüşümün özümsemesinde, özellikle de o günkü adıyla kalkınma gazeteciliğinin önemi büyüktür. Bugün kalkınma planları ve medya arasındaki rolü değerlendirdiğimizde, 1960 ile 1970 yılları arasında basın alanındaki yeni gelişmeler, yeni düzenlemeler, basın kanunuyla medyanın, yani o günkü basın dünyasının özellikle siyasi iktidardan ve sermayeye karşı güçlendirilmesi, TRT’nin kamu yayıncılığı yapması ve oluşan yasal ve toplumsal ortam, TRT’nin özerk bir yapıda yayın yapması, beraberinde kalkınmayı tartışan gazeteler, dergiler, bu dergilerde düşünceye ve yoruma yer veren geniş bilgiler ve bunların kitlelerle, okuyucu kitleleriyle buluşması, 60’lı, 70’li yıllar arasındaki kalkınma planlarında büyük hamlelerin gerçekleştirilmesini

beraberinde getirmiş ekonomik büyüme, ortalama olarak bugünlerden ve o günlerde diğer ülkelere göre daha da artmış. Sonrasında kalkınma planları ve kalkınma planlarında gerçekleştirmeye medyanın rolüne baktığımızda, 80'li yıllardan sonra borçlanma ve tüketimin pompalanması ve medyanın bu alanda kullanılmasını görüyoruz ve bunda aynı zamanda gerek holding basınının öne çıkmasını, diğer taraftan gazeteciliğin temel amacı olan kamuoyunu bilgilendirme kapsamının dışına çıkarak Hükümet ilişkilerinin yoğunlaşması ve tekelsel eğilimlerle birlikte bankacılık, sigortacılık, turizm alanındaki iç ve dış sermayenin medyaya hâkim olduğunu görüyoruz.

Peki, bugüne baktığımızda ne görüyoruz? Kalkınma ile bugünkü medyamızın arasında nasıl bir bağ kurabiliriz? Ve bu kalkınma planında, On Birinci Kalkınma Planı'nda medyaya ayrılan rol nedir?

Sayın milletvekilleri, bu açıdan bakıldığında, On Birinci Kalkınma Planı'nda toplumun üzerinde olumlu etkilere sahip olabilecek bir medya planlamasının ve amacının olmadığını görüyoruz. Toplumu geleceği hazırlamak, kalkınma planı konusunda gerekli tartışmaları yaratma konusunda güçlü bir medya amacının ve planının olmadığını görüyoruz. Dolayısıyla bir anlamda çağımızda aslında olması gereken sürdürülebilir gelişmeyle birlikte dolaşıma giren kavramlardan medyada sürdürülebilir kavramı artık kamu yayıncılığı yerine çoğulculuk, şeffaflık, düşünce özgürlüğü, farkındalık gibi çeşitli kavramların medya kurumları tarafından değerlendirilmede devre dışı bırakılmış olması, bir anlamda kalkınmanın da, On Birinci Kalkınma Programı'nın da hangi sonuçları doğuracağını göstermesi açısından önemli.

Bugün 15 Temmuz. Bir taraftan kalkınmayı konuşuyoruz, bir taraftan 15 Temmuz darbe girişimini konuşuyoruz. Medyamız ve bu açıdan, darbe girişimini hazırlayan koşulları değerlendirdiğinizde, Onuncu Kalkınma Planı dönemine denk gelen zaman diliminde medyadaki şu değişimleri görüyoruz: Tek merkezden yayın yapma, radyo, televizyon, geleneksel medya kuruluşları ve yeni medya kuruluşlarının tümüyle tek merkeze bağlı, bağımsız medya kuruluşlarının ise, ekonomik, teknolojik, hukuki ve yönetsel, yani siyasal baskılar nedeniyle sınırlandırıldığı bir dönem.

Peki, darbe sürecinde medya nasıl evrilmiştir? Bir de buna baktığımızda, tam da bu ortam içerisinde, özellikle radyo televizyon kuruluşlarının güçsüzleştirildiğini, dayanıksızlaştırıldığını, baskıyla yayın yapamaz hâle gelmelerini ve ardından Fetullahçı terör örgütünün o günkü medya kuruluşları vasıtasıyla toplumu yönlendirmeye çalıştığını görüyoruz. Yani şunları söyleyebiliriz: 1994'lü yıllarda binin üzerinde radyo kuruluşu tam da darbe öncesinde 600-700 civarında yayın kuruluşuna dönüşmüş, birçoğu kapanmış, kapanmayanlar da Fetullahçı terör örgütünün medya organlarının doğrudan aktarıcısı durumuna gelmiştir. Radyolar böyledir, televizyonlar böyledir. Yerel televizyonlar tam da basın yayın kuruluşlarıyla, yani medya kuruluşlarıyla ilişkili kuruluşlar dedikimiz, o günün Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, Radyo Televizyon Üst Kurulu gibi kuruluşlar vasıtasıyla ve bunların eliyle tümüyle kontrol edilebilecek noktaya gelmiştir ve demokrasinin güçlendirilmesi özgür ve bağımsız bir medyaya gerçekleşebilir fikri yerine, tam tersine, buranın kontrol edilebilmesini sağlayıcı bir ortam doğmuştur. Tüm bunların, aynı zamanda...

BAŞKAN – Sayın Kılınc, son iki dakikanız.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) - ...öngörülmediğini, bunlarla ilgili önlemlerin alınmadığını, hatta bu kaygıların hiç hesaba katılmadığını, bırakın kaygıları, aynı anlayışın devam ettiğini görüyoruz. Bir taraftan TÜRKSAT'la, diğer taraftan da karasal vericilerle ilgili öngörülen maddelere baktığımızda, medyanın gelişimi ve altyapısıyla ilgili geleceğe yönelik umut veren değil, tam tersine, yerel medyanın gücünü zayıflatan, bağımsız medyayı tümüyle ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemeler görüyoruz. Bunlardan biri, TÜRKSAT'ın özellikle yerel medya kuruluşlarına yönelik, uydudan yayın yapan kuruluşlara yönelik uygulamaları ki, bu uygulamalar içerisinde TÜRKSAT'ta yenilemeleri, ama medya alanına yönelik bir düzenlemenin medyayı yaygınlaştırıcı ve altyapısından

doğru yararlanmaya yönelik bir düzenlemenin olmadığını görüyoruz. Hatta diğer taraftan, yine “Bilgi ve İletişim Teknolojileri” başlıklı bölümde sayısal yayıncılıkla ilgili atıflara baktığımızda ise, burada tamamen bir bilgi eksikliğini, yani şu anda var olan radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili bilgi eksikliğini görüyoruz, bu bilgi eksikliğini de affedilir olmadığını düşünüyoruz.

BAŞKAN – Sayın Kılınç, lütfen tamamlayınız.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Tabii ki.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kalkınma planları aynı zamanda stratejik planlar. Bir stratejik bakış açısıyla değerlendirildiğinde, Türkiye bölgesel güç olma iddiasında olan ve bu potansiyelleri olan bir ülke. Kalkınma planının unsurlarını ve bugünkü yönetimin geleceğe ilişkin sonuçlarını öngördüğümüzde, bölgesel güç olma konusunda yeterli bir çaba ve çalışmanın olmadığını ancak risk ve tehditlerin büyüyerek gelişmekte olduğunu, dolayısıyla 2023 yılını esas alan On Birinci Kalkınma Planı’nda risk ve tehditlerin daha da büyüyeceğini şimdiden söyleyebilmek mümkün.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Çelebi, buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, saygıdeğer Cumhurbaşkan Yardımcımız, değerli bürokratlar ve saygıdeğer basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, üç yıl önce Türkiye Cumhuriyeti devletinin toprak bütünlüğüne, Anayasa’sına, ezanına ve bayrağına kast eden, millî iradeyi alt edebilmek için akla hayale gelmeyen şeytani yöntemler geliştiren FETÖ’yü huzurlarınızla lanetliyorum. Bu vesileyle, yedi düvele parmak ısırtıp küresel yıkım hesaplarını altüst eden aziz milletimizi ve onların özeti olan şehitlerimizi rahmetle ve minnetle anıyorum.

Değerli milletvekilleri, On Birinci Kalkınma Planı’nı görüşmek üzere bu seçkin zeminde bulunmayı büyük şans olarak kendime gördüğümü bilhassa ifade etmek isterim. Çok sayıda değerli milletvekili arkadaşımız burada kendi kanaatlerini belirttiler. Gerçekten istifade ettiklerimiz oldu ancak sadece siyasi bakış açısıyla haksız, belki de sadece bir algı yapmak isteyen ve bu anlamda da değerlendirmeler yapanlar da oldu. Bunu da siyasi anlamda doğal bulmak istediğimi söylerim ama aynı zamanda da bir hakkın teslimiyetini de değerlendirmelerde özellikle bekledim veya beklemek niyetindeydim.

Değerli milletvekilllerimiz, kalkınma planları, ülkelerin temel politikaları, hedeflerini belirleyen ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılması gereken araçları gösteren kılavuzlardır. Ve yine altını çizmek istiyorum ki On Birinci Kalkınma Planı dönemindeki dünya ekonomi konjonktürüne bakıldığında ve rakamsal olarak değerlendirildiğinde dünyadaki makro ekonomik verilere yakınlık göstermiştir. Yine, IMF’nin 2019 yılı başında yayınlamış olduğu raporda tüm dünya ekonomilerine uyarılarda bulunduğunu çeşitli bültenlerde görmekteyiz. Özellikle Avrupa bölgesi başta olmak üzere, Çin, Japonya gibi önemli ihracat hacmine sahip olan ülkelerin daralma yapacağı bu bültenlerde belirtilmiştir. Bunlara bağlı olarak yapılan tespit ise bu doğrultuda dünyada yaşanan ticaret savaşları tüm ülkelerdeki makro ekonomik verileri aşağı doğru hareket ettireceğini belirtmekteydi.

Değerli milletvekilleri, yeni kalkınma planının bize göre önemli bir özelliği 2023 hedeflerinin yer almış olmasıdır. Bu çerçevede, 2023 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın 2 trilyon dolara, kişi başına gelirin 25 bin dolara yükseltilmesi, ihracatın 500 milyar dolara çıkarılması, işsizlik oranının yüzde 5’e düşürülmesi, enflasyon oranının kalıcı bir biçimde düşük ve tek haneli rakamlara indirilmesi

hedeflenmişti. Yine On Birinci Kalkınma Planı ise 2023 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın 1,8 milyar dolara, kişi başı gelirin 12.480 dolara yükseltilmesi, ihracatın 226,6 milyar dolara çıkarılması, işsizlik oranının yüzde 9,9'a düşürülmesi, enflasyon oranının kalıcı bir biçimde düşmesi ve yüzde 5 olarak tek haneli rakama indirilmesini hedeflemektedir. Önümüzde dört yıllık bir zaman dilimi olduğuna göre, bu hedefler realize edilebilecek nitelikte rakam ve hedeflerdir.

Bu noktada şunu da söylemeliyim ki On Birinci Kalkınma Planı'nda gerçekçi verilere yer verilmektedir. Verilerin gerçekçi olması, politikaların başarılı olmasını sağlayacaktır.

On Birinci Kalkınma Planı sürecinde dünya ekonomisinde yaşanan ticaret savaşları ve bu savaşların devam edip etmeyeceği, ederse hangi şiddette devam edeceği oldukça önem arz etmektedir. Planda esaslı bir hedef var: Yerel para birimiyle ticaret yapma yaklaşımı. Küresel ekonomik yapıyı elinde bulunduranlar istedikleri vakit, sizi kurlar üzerinden bütün hedeflerinizden uzaklaştırabiliyorlar. Siz, ne kadar sağlam altyapı oluştursanız da sistemden kaynaklı, korkutan, ürküten, tehdit eden bir yapıyla muhatapsınız. İşte bunun için küresel yaptırımlara karşı Türkiye'nin de içinde yer aldığı bazı ülkeler döviz kurundaki hareketlerden etkilenmemek için yerli paralarla ticaret öngörmektedir. Ayrıca, İran yaptırımları yüzünden petrol fiyatlarındaki yükseliş dünyadaki enflasyon oranlarını tehdit etmektedir. Türkiye de bu konuda petrole olan bağımlılığını azaltmak adına alternatif enerji kaynaklarına yönelmektedir. Ülkemiz, FATİH ve YAVUZ sondaj gemileriyle yeni enerji alternatifine odaklanmış. Bu sayede de ithalat kalemleri içerisinde en önemli payı olan enerji maliyetlerini düşürmeyi hedeflemektedir. Tüm bunlara ilave olarak, dünya ekonomisinde yeni pazarlara hâkim olmak ve İpek Yolu Projesi'yle transit bir merkez hâline gelebilmek için ilave çalışmalar devam etmektedir. Uluslararası arenada bu gelişmede ilave olarak, önümüzde seçimsiz bir siyasi sürecin olması, güven ortamının artması uluslararası yatırımcı için Türkiye'yi cazip hâle getirecektir. Önemli olan, planların birçok makroekonomik veriye yansımaları açısından kullanılabilir bir hâle getirilmesidir. Plandaki hedefler güçlü ekonomi, rekabetçi üretim, dijitalleşme, güçlü toplum, çevre, demokratikleşmedir. Bunlar, bilgi çağına uygun olan ve uluslararası alanda rekabetçiliği artıran hedeflerdir.

Bu noktada etki analizinin önemine de vurgu yapmak isterim. Kalkınma planları hedeflerinin tutması ve bundan sonra aynı problemlerle karşılaşılması için mutlaka planların uygulama aşamasında ve sonrasında etki analizinin yapılması gerektiğine inanıyorum. Etki analiziyle hangi hedeflerin tutturulduğu, eğer tutturulmadıysa sebeplerinin araştırılması ve bir sonuç ortaya konulmalıdır. Bununla beraber, uygulama sonuçları kamuoyuyla açık platformlarda tartışılmalı ve bu şeffaflık bütün herkesin izlemesi açısından da canlı olarak televizyonlarda yayınlanmalıdır. Yine bu tarz, ekonomik istikrarın sağlanması adına, güven ortamını oluşturdıklarında daha da kuvvetlendirir.

Planın diğer bir önemli özelliği de dijitalleşmeyi öne çıkaran bir yaklaşım üzerine olmasıdır. Dijitale yatırım yapanların kazanacağı yılların başlamasıyla özellikle AR-GE gelirinin artması ve teknoloji destekli projelerin artışıyla bir süre sonra sermaye yapısı güçlenip gelir kaynakları ise daha da artmış olacaktır. Özellikle ihracatın kompozisyonuna bakıldığında, yüksek katma değerli ürünlerin daha da artması hedefleniyor. Bu, yerinde, çok olumlu bir beklenti ve vizyondur.

Bir başka önemli hedef ise yüksek teknolojik sektörlerle verilen kredilerin toplam krediler içerisindeki payının yüzde 4,8'den 13'e çıkarılmasıdır. Ayrıca, Kalkınma ve Yatırım Bankasının ve Türkiye Varlık Fonu'nun stratejik sektörleri desteklemesinde daha da ön plana çıkması bununla birlikte hedeflenmektedir. Özellikle imalat sanayisinin bu sektörler içerisinde yarattığı istihdam ve katma değerler sayesinde ön plana çıkarılmaktadır.

Bütün bunlar bize şu tarifi vermektedir: On Birinci Kalkınma Planı, ayağı yere basan, hedeflere kilitlenmiş, insan yaklaşımını ön plana çıkarmış, vizyoner bir milletin hedefler manzumesidir. Gönül, bütünüyle gerçekleşmesini istiyor. İnşallah, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğiyle gönlümüzdeki, hayata yansıtacak; ülkemiz kalkınmada, gelişmede çok daha ileri noktalara gidecektir.

Ben bu vesileyle bu On Birinci Kalkınma Planı'nı hazırlayan ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, hepinize saygılarımı arz ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Çelebi, çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, bu saatte konuşmayacağım. Çok da güzel konuşmalar yapıldı, eleştiriler yapıldı. Değerli bir katılımcı grup var burada, Merkez Bankası eski Başkanımız, eski Gelir İdaresi Genel Müdürümüz, Hazine Müsteşarımız, Devlet Planlama Müsteşarımız, akademisyenler, eski Maliye Bakanımız. Gerçekten güzel değerlendirmeler yaptılar diğer arkadaşlarımızla birlikte.

Bu On Birinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin de Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduğu ilk kalkınma planıydı. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, gördüğümüz en zayıf kalkınma planı da buydu maalesef. Eleştirileri gördünüz, hepsi de yerinde, haklı eleştiriler. Bu eleştirilerden sonra -ki yarın devam edeceğiz içerik olarak eleştirilere- şöyle düşünüyorum: Eğer böyle bir kalkınma planı ve bu yeni sistemin, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin ilk kalkınma planı olarak böyle bir sistem getirilmişse bunun sebebi, eğer siyasi iktidarın yorgunluğuysa, enerjisinin bitikliğiyse fazla problem yok ama ondan daha fazla bir sebep, sistemse o zaman çok önemli sorunlar var demektir.

Ben dediğim gibi, fazla konuşmayacağım, soru da sormayacağım biraz sonra, sizin bu konularla ilgili görüşlerinizi merak ediyorum. Hakikaten, eğer bu, siyasi iktidarın performansından değil de sistemden kaynaklanıyorsa çok önemli bir problem demektir.

Ben baştan, konuşmalar başlamadan önce, usulde söz almıştım, Sayın Başkanımız Lütfi Elvan'ın Kalkınma Bakanırken Plan ve Bütçe Komisyonu ile birlikte bu çalışmalara başladığını söylemiştim, 9'uncu maddede de aktarmışsınız, katılım yüksek önceki planlarda olduğu gibi, hem kamudan hem de özel sektörden, sivil toplumdan önemli bir katılımcı grup katılmış ama onların ortaya çıkardığı metnin ben bu olduğunu düşünmüyorum, böyle bir metin olamaz. Yani yapılan değerlendirmeler çok çok eksik, başlangıç bölümü, bu küresel gelişmeler falan çok eksik.

Bakın, değerli arkadaşlar, küresel gelişmelerle ilgili olarak birçok şey söylenmiş, şöyle hızla not aldığım şeylere bakayım. Ekonomideki değişimin yönüyle ilgili üretim eksenli olduğu söylenmiş, “Üretim eksenli, yüksek gelirli ülkelerden gelişmekte olan ülkelere kayıyor.” falan denmiş. Bunlar enine boyuna çok analiz edilmiş metinler değil, “Yüksek gelirli ülkelerden gelişmekte olan ülkelere kayıyor.” demek tam doğru değil çünkü şirketler devreye girdi. Çok uluslu şirketlerin nerenin şirketi olduğu da belli değil. Genellikle yüksek gelirli ülkelerin şirketleri, o gruplarda, gelişmekte olan ülkelerin içinde bu tür faaliyetleri yürütüyorlar. Dolayısıyla sadece üretimin kaymakta olduğunu, ekonomik gelişmenin belli bir yerden bir diğer yere kaymakta olduğunu söylememiz çok doğru değil.

Korumacı yaklaşımlardan bahsediliyor, ticaret savaşlarından, Brexit gündeme getiriliyor ama bizim için çok önemli olan Avrupa Birliğiyle ilgili olarak doğru dürüst bir cümle bile kurulmamış. Yani bu bölümde tespit yapılırken Avrupa Birliğiyle ilgili doğru dürüst tespit yapılmamasını, bizimle ilgili bir tespit yapılamamasını anlayamıyorum. Artan belirsizlikler ve yeni arayışlar bölümünde özellikle bunlar belirtilmiş.

Şimdi, bakın, bugün Avrupa Birliği, Türkiye'ye yönelik yaptırım kararlarını gündeme getirdi. Doğu Akdeniz'de bölgesel gelişmelerden bahsediyorsunuz küresel gelişmeler ve eğilimler bölümünde, bölgesel bazı ortaklıkların, entegrasyonların söz konusu olmasından. Biz Doğu Akdeniz'de, yani başımızda olan çok önemli bir entegrasyona katılmamışız. Bugün Mısır'la biz kavgalıyız. Mısır'ın İsrail'le birlikte, bazı Arap ülkeleriyle birlikte, Yunanistan'la birlikte, Güney Kıbrıs'la birlikte bizi engellediğini göremiyoruz. Bunlarla ilgili hiçbir şey yapamamış vaziyetteyiz, sıkıntıya girmişiz, bütün komşularımızla sıkıntılarımız var, problemlerimiz var yani o bölgesel entegrasyonlar konusunda çok önemli sıkıntılar yaşıyoruz; bunları görmemiz lazım.

Biraz önce, söylemeye çalıştım, eğer sistemle ilgiliyse, bu yeni Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle ilgiliyse problemin ağırlığı... Şu anda biz bunun sıkıntılarını yaşıyoruz. Mesela, Mecliste yasama süreci içerisinde yasa yapmakla ilgili olarak sıkıntılar yaşıyoruz. Eski Anayasa'da biliyorsunuz, iki şekilde yasa yapıldı: Bir, hükûmetten gelirdi, ki hükûmetten gelmesi doğrudu çünkü icra organı olan hükûmetler bir yasa ihtiyacını tespit eden makamlardır. İcracı olarak hangi konuda eksiklik var yasalarda, onları en iyi şekilde tespit edecek olanlar bakanlıklardır, icracılardır. Yasama organı yasayı yapar, ilgili yasanın nasıl olacağına karar verir. Şimdi, biz kaldırdık, daha önceki sistemde olan bu anayasal kurumu kaldırdık, dedik ki: "Hiçbir şekilde icra organından yasa teklifi gelmeyecek." Kim verecek? Milletvekili verecek. Şimdi, milletvekili veriyor ama hiçbir şekilde tek bir milletvekilinin verdiği, kendi çalışmasıyla verdiği tek bir yasa teklifi yok. Şimdiye kadar gündeme gelen askerlikle ilgili de en son gelen torba kanun da bu dönemde gördüğümüz bütün kanun teklifleri de aslında icra organından geldi, yürütme organından geldi yani bir aksama söz konusu, bir anormallik söz konusu. Bütçede yaşadık benzeri bir sıkıntıyı, bütçeyi eski usulle çözdük. Allah'tan 3067 diye bir Kanun var, geçmişte yapılmış, kalkınma planını bu şekilde çözdük, yoksa kalkınma planı da gelemeyecekti çünkü kalkınma planını bir milletvekilinin imzalayıp getirmesi de çok anormal olacaktı ama düşünülmemiş bir konu olmasına rağmen, Allah'tan 3067 diye bir Kanun var geçmişte, o şekilde halledilmiş oldu. Bu torba yasa süreci büyük bir sıkıntıya sahip.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bakanlar artık geçmişteki gibi bakan değil çünkü hiçbirisi seçilmemiş, siyasi iradeye sahip değil, Meclise karşı sorumlu değil. Sizin mesela, Meclise karşı, bize karşı bir sorumluluğunuz yok; sizin sorumluluğunuz sadece Sayın Cumhurbaşkanına karşı. Meclise karşı, buradaki milletvekillerine karşı, halkın seçtiği bu Meclise karşı bir sorumluluğunuz yok, halka karşı da bir sorumluluğunuz yok; bütün sorumluluğunuz Cumhurbaşkanına karşı. Dolayısıyla sizin siyasi iradeniz yok, bakanların siyasi iradesi yok. Yani burada bu siyasi konuları tartışırken bizler seçilmişler olarak size bu eleştirileri yaparken zorlanıyoruz, sıkıntıya giriyoruz. Yani burası teknik bir Komisyon ama aşağıda bu konular siyasi olarak tartışılacak, gündeme gelecek, gerçekten büyük bir sıkıntıdır bu. Bakanların siyasi iradesi olmaması, seçilmiş olmamaları, atanmış olmaları, kamu hukukumuzun olduğu gibi değişmesi... Sayın Kaboğlu Hocam herhâlde yarın girecektir, bizim kamu hukukumuz altüst oldu. Siyasi irade bakanlıklarda nereden başlıyor, siyasi sorumluluk nerede, idari sorumluluk nereden başlıyor belli değil, ben bilmiyorum, hepsi altüst oldu. Onun için biraz önce onu söyledim. Bir kalkınma planında bile, ilk defa gelen bir kalkınma planında bile böyle bir başarısızlık varsa bunun sorumluluğu daha çok siyasi iktidarın performansından ziyade sistemdeyse o zaman çok büyük bir sıkıntımız var demektir, bunu aşmamız lazım.

Biz ilk defa başkanlığı kaldırıyoruz. Bizim binlerce yıllık sistemimizde bir cumhurbaşkanı vardı, bir de başkan vardı, daima ikili bir sistem vardı, ilk defa tekli bir sistemi seçtik, ilk defa oluyor bu. Bu, tabii, büyük bir sıkıntı yarattı, onu da görebiliyoruz. Daha önce her zaman bir başkan ve cumhurbaşkanı olmuştur yani padişah, hakan, sadrazam, veziriazam sürekli olarak olmuştur, ikilidir sistemimiz; ilk defa böyle oldu. Bunun sıkıntı yarattığını düşünüyorum. Sistemin tıkanması, çalışmaz hâle gelmesi söz konusu olabilir ki Allah korusun, bunu tabii ki hiçbir şekilde arzu etmeyiz yani arzu etmeyiz ama öyle bir şey görüyorum.

Önemli tespitler vardı, değişen teknoloji, üretim yapısı ve hizmet sunum biçimleriyle ilgili, 23 ila 30'uncu maddeler arasında. Değişen teknoloji çok önemli, mesela, burada çok güzel bir tespit yapılmış ama şu anda, tabii, bunun çözümü de eğitim Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Hiçbir şekilde, şu anda, eğitimi tamamlayıp da iş hayatına doğrudan geçebilecek kimse yok. Eğitimi tamamlayıp hemen iş hayatına başlayabilecek hemen hemen hiçbir okul mezunu yok biliyor musunuz?

ABİDE diye Millî Eğitim Bakanlığımızın bir çalışması var. Biraz önce arkadaşlarımız eğitimle ilgili testlerden bahsettiler, PISA testinden. Bizim ABİDE testi "Derslerde yetersizlik ilkokulda başlıyor ve artarak ilerliyor." diyor. Bu kendi tespitimiz. 8'inci sınıf öğrencilerinin yüzde 16'sı 4 işlem yapamıyor. 4 öğrenciden 1'inin Türkçe bilgisi temel ve temel altı seviyede. Fen bilimlerinde öğrencilerin yüzde 86'sı, sosyal bilimlerde yüzde 65,3'ü orta ve alt düzeydeymiş. Biz nasıl teknolojiye adapte olacağız? Yüzde 40'a yakını da vücuttaki organların görevini dahi bilmiyor ve iki farklı olay arasında bağ kuramıyor. ABİDE araştırmasından böyle bir sonuç çıkmış. Yani yapılması gereken çok önemli işlerimiz var geleceğe yönelik. Bu kalkınma planıyla, bu anlayışla bunları halletmemiz mümkün değil. Gerçekten mevcut durumumuzu biz yeterince kavrayamamışız, anlayamamışız. Bu metin onu gösteriyor. Yarın içeriğiyle ilgili daha detaylı olarak konuşacağız ama bu metnin gösterdiği bu. Bu bizi çok yanlış noktalara götürür.

Biz bugün S400, F35 tartışmasıyla bir sistem tartışması yaşıyoruz küresel gelişmeler karşısında. Yani orada bir roket sisteminin alınması değil mesele ya da F35 gibi bir muharip uçağın alınmaması değil; bu, bir sistem tartışması. Küresel gelişmeler karşısında nerede olduğumuzu bilmediğimizi gösteriyor, bilemediğimizi gösteriyor. Büyük bir sıkıntıdır bu. Bunlarda devlet aklı işlemediği için, devlet hafızası işlemediği için sıkıntıya giriyoruz, böyle bir görüntü var. Bunları da biz şeye bile alamamışız. Doğu Akdeniz'deki o sondaj faaliyetleri nedeniyle Avrupa Birliğiyle, Amerika'yla bu S400, F35 meselesiyle, çevremizdeki hemen hemen bütün ülkelerle sıkıntı yaşıyoruz. Bunların çözülmesi lazım. Bizim yönümüz Türkiye olarak daima çağdaşlık ve Batı oldu binlerce yıldır, ilk defa yönümüzü de bilmiyoruz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. İlk defa Türkiye toplum olarak, devlet olarak yönünü bilmez hâle geldi, bu vaziyeteyiz.

Sayın Başkanım, yarın daha detaylı olarak devam ederim, bu saatten sonra sıkmayalım.

Çok teşekkür ederim.

Ben de Cumhurbaşkanı Yardımcımın nasıl yorum yapacağını merak ediyorum gerçekten.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kuşoğlu.

15 Komisyon üyemiz, 7 de Komisyon dışından milletvekilimiz söz aldılar. Böylece konuşmalarla ilgili bölüm tamamlandı.

Şimdi, soru sormak isteyen arkadaşlarım için on dakikalık bir süreyi başlatıyorum.

Doğrudan sorularınız varsa onu yöneltirseniz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza çok memnun olurum. Daha sonra Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın görüş ve önerilerini de alacağız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, konuşmalar sırasında da bazı sorduğumuz sorularımız olmuştu, onların da cevaplarını alabilirsek.

BAŞKAN – Tabii tabii, konuşmalar sırasında da sorular varsa onları da lütfen cevaplandırmaya çalışalım.

Sayın Akif Hamzaçebi, buyurun lütfen.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, kalkınma planında kamu-özel iş birliği projelerinin toplam tutarı 142 milyar dolar olarak ifade edilmiş, sözleşme tutarı. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının sayfasına baktığımda ben, 140 milyar dolar buldum. O, 2 milyar dolarlık fark nereden geliyor? Bir de ilgili web sayfasında 2002 yılına ait bir rakam yok. 2002 yılında hiç mi böyle bir sözleşme imzalanmadı?

İkincisi: O konuda bir strateji görmedim yani kalkınma planı kamu-özel iş birliği projelerini aynen devam mı ettirmek istiyor? Bunun bütçeye her yıl getirdiği yük, daha doğrusu bütçeden yapılacak ödemeler, örneğin önümüzdeki on yıl için nedir? O konuda bir rakam verirseniz memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Kaboğlu...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Oktay’a 2 sorum olacak.

Birinci sorum: Bu planda bir örnek olarak yerel yönetimlerden söz ediliyor ve yerel yönetimlerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı olduğu belirtiliyor, sadece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Oysa Anayasa madde 127 yerel yönetimler için Bakanlık olarak İçişleri Bakanlığını öngörüyor, hâlen vesayet yetkisi İçişler Bakanlığında. Oysa 1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlandı. Şimdi, yerel yönetimler bu hâliyle çifte vesayet altında. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Anayasa’da yok, Anayasa’ya aykırı bir düzenleme. Ama burada okudum, baktım, her yerel yönetimlerle ilgili açılan başlıkta hiçbir biçimde bu çelişki dile getirilmiyor. Peki, o zaman, burada normlar hiyerarşisi; Anayasa, yasa, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi olduğuna göre, Anayasa dururken neden sadece bu kalkınma planı Cumhurbaşkanlığı kararnamesine göre yazılmış?

İkinci sorum şu: Sürekli çift başlılığın önlenmesinden söz ediliyor ve deniyor ki işte: Başbakanlık kaldırıldığı için, tek başlı yönetim, Türkiye’nin yönetimini bu hızlandırdı, bu güçlendirdi. Ama öte yandan, bakıyoruz, Türkiye 2 ayrı yerel yönetim altında. Yani bir büyükşehir belediyeleri yönetimi söz konusu; iki, diğerleri. İki ayrı statü. Bu, hem Anayasa’nın 127’nci maddesine aykırı hem 2’nci maddesine aykırı. Oysa kalkınma planına bakıyorum, önümüzdeki beş yıl için bu konuda herhangi bir öngörü yok, herhangi bir hedef yok. Yani bu şekilde Anayasa’ya aykırılık durumu mu devam edecek? Çifte Anayasa’ya aykırılık durumu mu söz konusu olacak?

Bir üçüncü ve son soru şu: Şimdi, hep hesap verebilirlikten söz ediliyor. İdari organların, makamların, işlemlerinin şeffaflığından, saydamlığından, hesap verebilirliğinden; sivil toplum örgütlerinin de hesap verebilirliğinden söz ediliyor. Ama bir siyasal organ olarak “Ben yürütmeyim.” diyen Cumhurbaşkanlığı hesap verebilirlik ilkesinden bağımsız. Şimdi burada bir çelişki yok mu? Yani yönetim, sivil toplum örgütlerinden bile hesap verebilir olmalarını istiyor ama kendisi görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde hesap verebilir değil.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Yılmaz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

On Birinci Kalkınma Planı taslağında 2023 yılı için öngörülen gayri safi yurtiçi hasıla büyüklüğü 7 trilyon 453 milyar TL olarak görüyor cari fiyatlarla. Yine planda beş yılın ortalama büyüme hızı yüzde 4,3. Şimdi, tabii burada bize verilmeyen bir deflatör var. Bu deflatörün ne olduğunu bilmiyoruz. Şimdi eğer deflatör, artı, reel büyüme hızını üst üste koyup bunu “compound”unu aldığımızda, reel büyüme yüzde 4,3 artı, neyse o deflatör, ikisini birlikte 15 aldığımızda, beş yılda bu bizi 7 trilyon 444 milyar TL’lik bir büyümeye götürüyor. Plandaki 7 trilyon 453 milyar TL’ye ulaştırmıyor. Bu yöntem eğer doğruysa, siz çünkü deflatörü vermiyorsanız, sonuç itibarıyla bir zimni enflasyon. Bu 4,3’le 15’in arasında neredeyse bir 11’lik puan var. Dolayısıyla bu, şöyle, ister TÜFE’den gidin ister ÜFE’den gidin, ortalama yüzde 10’un üzerinde bir enflasyon durumu ortaya çıkıyor. Dolayısıyla, planda öngörülen yıllık yüzde 5’lik enflasyon bunun neredeyse yarısı veyahut da bunun 2 katı. Bunu nasıl izah edersiniz?

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Böke...

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

98’inci maddede, büyükşehir belediyesi modelleri geliştirilirken merkezî yönetimle koordinasyonu güçlendirecek şekilde geliştirmelere atfı yapılıyor. Bundan kastedilenin ne olduğunu çok merak ediyorum, zaten bunca merkezleşmiş bir düzen içerisinde?

Yine, madde 101’de, açık yönetim anlayışına sahip, etkili, şeffaf ve eş güdümlü bir çalışmadan bahsediliyor. Ekonomik ve Sosyal Konsey yıllardır toplanmıyor, toplanması düşünülüyor mu? Varlık Fonu gibi şeffaf olmayan fonlar kapatılacak ve bundan sonra kurulmasından vazgeçilecek mi?

Son olarak da –biraz önce de sormuştum- iş gücü piyasasında kurumların zayıflamasından kaynaklı reel ücretin düşmesine dair bir endişe göze çarpıyor. Türkiye’de sendikalaşmanın önünde ortaya çıkarılmış olan engeller kaldırılacak mı?

BAŞKAN – Sayın Karabıyık...

LALE KARABIYIK (Bursa) – Teşekkürler.

133’üncü maddede “2014-2018 döneminde toplam istihdam yıllık ortalama yüzde 3,2 oranında artmıştır. Bu dönemde kayıt dışı istihdam oranı özellikle tarım dışı sektörlerde gerilemiş, ortalama fiili çalışma süreleri azalmış, asgari ücrette önemli artışlar sağlanmıştır.” diyor. Şimdi, baktığımızda “2014-2018 dönemi” demişsiniz. 2014 işsizlik 10,7; 2018 11,6; o arada da 10,7; 12,1; 10,3 gibi işsizlik oranı var. Bu, istihdamda nasıl bir iyileşme ki ortalamasında 3,2 oranında artmıştır diye bir bilgi var kalkınma planında, bunu anlayabilmiş değilim? Kaldı ki 2014’e kadar –sayıyorum- 12 tane istihdam paketi var, teşvik paketi var. 12 tane paketten sonra buraya gelmiş, bu noktaya gelmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LALE KARABIYIK (Bursa) – Bir soru daha, devamı var sorunun izin vererseniz.

BAŞKAN – Buyurun.

LALE KARABIYIK (Bursa) – Bir de şöyle, diyorsunuz ki: “Tarım dışı sektörlerde gerilemiş.” Yani “Tarım dışı sektörlerde ve diğerlerinde kayıt dışı istihdam oranı gerilemiş.” diyorsunuz. Şimdi, Türkiye’de çalışma izni olan Suriyeli sayısı 65 bin ama çalışma yaşında olanlar 2 milyonun üstünde yani en az 1,5 milyon Suriyeli kayıt dışı çalışıyor. Bu, kayıt dışı istihdamın arttığını gösteriyor bana göre. Ve de aynı cümlede “Asgari ücrette önemli artışlar sağlanmıştır.” diyorsunuz ama asgari ücretin alım gücü son dört yılda çok daha fazla düşmüş durumda.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, yeni planın 565 no.lu politika tedbiri şu şekildedir: “Dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin iş gücü piyasasına yansımaları çerçevesinde ortaya çıkacak yeni beceri ihtiyaçları belirlenecek ve bu gelişmelerin mesleklerde yol açtığı dönüşüm düzenli olarak izlenecektir.” Bu, planın iş gücü piyasasına getirdiği en önemli yeniliktir, sanayi 4.0’daki değişime önemli bir geçişi sağlayacaktır ancak şurası tartışmalıdır: Dijital ve teknolojik gelişme yeni meslek dalları yaratırken eski mesleklerin önemli bir kısmını da yok edecektir. Bu yok olma süreci sosyal hayatta ciddi yaralar açacaktır. Planda bu eski meslek dallarına yönelik hiçbir tedbir düşünülmemiştir. Bu konuda bir açıklama yapabilir misiniz?

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben bugün konuşmamda demokrasi krizi ve kalkınamama durumumuza gönderme yapmıştım daha çok. Bir örnek vermek için söz aldım Sayın Başkanım. Bugün Meclis Genel Kurulunda yapılan 15 Temmuz özel oturumunda mesela AK PARTİ sözcüsü söz aldığı anda Türkiye’deki bütün televizyonlar canlı yayındaydı, sonra Cumhuriyet Halk Partisi söz aldı, pek çoğu tekrar canlı yayınına devam etti, üçüncü söz HDP’nindi, HDP söz aldığı anda bütün televizyonlar canlı yayını kestiler, sonra Milliyetçi Hareket Partisi söz aldı, tekrar bütün televizyonlar canlı yayına geçtiler, böyle bir devamlılık oldu arkadaşlar. Şimdi, böyle bir ortamda, 6 milyon insanın oy verdiği bir partiyi yok sayarak kalkınma söz konusu olabilir mi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Ve bu yok sayılma yıllardır devam ediyor; bu ötekileştirme, bu ayırıştırma yıllardır devam ediyor. Böyle bir ortamda kalkınmadan bahsedebilir miyiz?

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Benim de son bir sorum olacak.

“Doğu Akdeniz’de bir liman” ifadeniz var, buradaki kastınız nedir, onu öğrenmek istiyorum.

Şimdi soru, görüş ve eleştirilere cevap vermek üzere Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Oktay.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonun çok değerli üyeleri; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Bugün, yüce milletimizin, devleti, bayrağı ve demokrasisi için direniş destanı yazdığı 15 Temmuz 2016’nın üçüncü seneidevriyesini yaşıyoruz. Allah’a çok şükür ki milletimiz tarih boyunca hiçbir yabancı gücün hâkimiyeti altına girmeyi kabul etmemiş ve hiçbir gayri millî unsura boyun eğmemiştir. Sosyolojik bir maya olan ve nesilden nesile aktarılan bu özelliğiyle milletimiz 15 Temmuz günü, özgürce havasını teneffüs ettiği, suyunu içtiği, ekmeğini yediği bu ülkenin milletine ve devletine büyük bir ihanet çabası içerisinde olanlara fırsat vermemiştir. Milletimiz darbeci zihniyet ve arkasındaki güçler dâhil olmak üzere dost düşman herkesin anlayabileceği esaslı bir demokrasi dersi vermiştir. Demokrasimizin ve bağımsızlığımızın sembolü olan bu yüce Meclise bomba yağdırarak millî iradeyi susturacağını sanan dış destekli FETÖ’cü darbeci çetelerin girişimine en büyük cevaplardan biri de yine o gece şanlı direnişte birleşen ve yüce Meclisimizi terk etmeyen Parlamento üyelerimiz tarafından verilmiştir. Milletimiz darbe girişimini Cumhurbaşkanıyla birlikte milletine, devletine, vatanına ve

bayrağına bağlı Hükümet, güvenlik güçleri, kurum ve kuruluşlarımızla tek vücut olarak yine hainleri püskürtmüştür. Tüm dünya televizyon ekranlarından, milli birliğimize ve beraberliğimize el uzatıldığında Cumhurbaşkanımızın çağrısına uyarak milletçe nasıl kenetlendiğimizi ve nasıl yekvücut olduğumuzu görmüştür. Ülkemizin kalkınmasından ve bölgesinde hızla yükselen bir değer olmasından rahatsız olan tüm odaklar milletimizin verdiği bu destansı cevap karşısında şaşkınlığını gizleyememiştir. Özgür ve demokratik bir ortamda yaşamımızı sürdürmemizin müsebbibi olan tüm kahraman şehitlerimizi saygı ve rahmetle anıyor, gazilerimize şükranlarımı sunuyorum. Şehit ve gazi yakınlarımıza da büyük bir minnetle saygılarımı sunuyor, onların her birinden ve yetiştirdikleri evlatlardan, sahip oldukları eş, ana ve babalardan Allah razı olsun diyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; On Birinci Kalkınma Planı görüşmelerinin ilk bölümünü gerçekleştirdiğimiz bugün gerek iktidar partisinden gerekse muhalefetten dile getirilen tüm görüş, öneri ve eleştiriler Meclisimizin iradesiyle plana son şeklinin verilmesi açısından son derece kıymetlidir. Gün boyu pek çok değerlendirme yapıldı. Planın hazırlanış aşamasından hedef ve politikalara kadar her bakımdan önemli görüş ve eleştiriler oldu. Çoğunluğu nezaket sınırları içerisinde yapılan tüm eleştiriler için yürekten teşekkür ediyorum. Gerek hitap şekli gerekse içerik itibarıyla nezaket ve saygı sınırlarını aşan eleştiriler için de üzüntülerimi ifade etmek istiyorum.

Soru önergelerine verilen cevaplarla ilgili, müsaadenizle Sayın Başkan, çok kısa bir açıklama yapmak istiyorum. Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkan Yardımcılığı ve bakanlıklar olarak yasal düzenlemelerin gereği olduğu kadar Türkiye Büyük Millet Meclisine duyulan saygının gereği olarak da bugüne kadar gelen soru önergelerine cevap verilmektedir. Şüphesiz, milletvekillerimizin soru önergesi vermesi anayasal bir haktır. Verilen cevapları beğenip beğenmeme ise yine sayın vekillerimizin takdirindedir ancak beğenilmemiş cevaptan dolayı kimsenin hakaret etme hakkı yoktur. Geçtiğimiz günlerde bir milletvekilinin verdiği soru önergesine gelen cevabı beğenmeyerek şahsımı hedef alan ve hakaret içeren ifadelerle dolu açıklamasını esefle karşılıyorum. Aynı üslup seviyesine düşmeyeceğim, takdiri yüce millete bırakıyorum. Gelen cevabın beğenilmemesi hiç kimseye hakaret hakkı vermemesi gerekir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle belirtmeliyim ki -geçen hafta açılış konuşmamda da ifade ettiğim üzere- On Birinci Kalkınma Planı toplumun tüm kesimlerinin görüşünü içeren katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Bu çalışmalarda, toplamda -yine geçen hafta bunu ifade ettim- 214 adet sivil toplum kuruluşu yer almıştır. Hazırlıklar kapsamında, yine 75 adet özel ihtisas komisyonu -sizin de ifade ettiğiniz gibi- ve çalışma grubu oluşturulmuş, çok öncesinden 81 ilde toplam 267 adet toplantı ve çalıştay düzenlenerek, yerel düzeyde yaklaşık 12 bin kişinin katkısı alınmıştır. Yine, vatandaş anketi yoluyla -bunu da yine ifade etmiştim geçen açılışa- 19 bin kişiyi aşkın katılımcıdan da plan önceliklerine dair fikir ve öneriler alınmıştır. Dolayısıyla, On Birinci Kalkınma Planı çalışmalarına toplamda 35 bin kişinin katkısı kapsayıcı bir şekilde alınmıştır.

Kalkınma planları, geleneksel olarak haziran ve temmuz aylarında Millet Meclisinde görüşülerek kabul edilmektedir. Dokuzuncu Kalkınma Planı 28 Haziran 2006 ve Onuncu Kalkınma Planı da 2 Temmuz 2013 tarihlerinde kabul edilmişlerdir.

Özellikle komisyonlarda kimlerin dinlendiğiyle alakalı bir talep olmuştur. Ben onu özellikle inceledim; hemen hemen tüm kesimlerden, sivil toplum örgütlerinden katılımcılar var. Sadece planın dışında farklı bir tartışmaya zemin oluşturmaması çerçevesinde bu açıklamayla yetinmek istedim çünkü “75 tane.” desek “Niye 76’ncısı yok?”, “300 tane.” desek “Niye 301’incisi yok?”, “3 bin tane.” desek de “Niye 3.001’incisi yok?” eleştirisiyle karşılaşabileceğimiz de aşikâr diye düşünüyorum.

Planların Meclis tam tatile girmeden görüşülmesinin nedeni, gelecek senenin bütçe süreci için planların yine yön gösterici olması ve yaz sonu başlayan bütçe sürecine girdi sağlamasıdır.

On Birinci Kalkınma Planı çalışmaları 2016 yılında başlamış, yine Sayın Başkanın ifade ettiği gibi, 2018 Nisan ayında plan taslağı, aslında, bir anlamda hazır hâle gelmiş durumdadır ancak seçim kararının alınmasının ardından 24 Haziran 2018’de seçimler yapılmış ve yeni hükümet sistemine geçişle, kamuda bazı kurumların teşkilatlanmasında birtakım değişikliklere gidilmiştir. Bu kapsamda, planın koordinasyonunu yürüten Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı yapılanması 2018 yılı sonunda tamamlanmış ve kalkınma planı için yapılan hazırlıklar, arada geçen süre de göz önüne alınarak güncellenip, yine 2020 yılı bütçe sürecine de yön göstermesi için Millet Meclisine sunulmuştur, aynı şekilde 2019’daki uygulamalara da.

Kalkınma planının bütçe sürecine girdi sağlaması işlevinin yanında, özel sektör için yön gösterici olma işlevi de bulunmaktadır hepinizin malumu olduğu üzere.

Planın 2019 yılını da kapsayacak şekilde ele alınması benimsenmiştir. Aslında, bunu bizler de çok tartıştık, burada da öneri geldi; 2019’u bir geçiş yılı ilan ediyor olsak, 2020 ve 2023 plan dönemi olsa, aslında, bu, bizim için de daha faydalı bir şeydi, o zaman plan göstergelerine baktığımızda, çok daha pozitif performans göstergeleriyle hepinizin huzurlarına gelmiş olacaktık ama biz, gerçekçi bir plan olsun istedik ve negatif boyuttaki, özellikle 2018 Ağustosuna itibarıyla başlayan sürecin etkilerini de gösterecek şekilde, bu planın toplamda performans göstergelerini aşağıya çekiyor da olsa Meclise sunulmasını ve Mecliste sizlerin denetiminden ve görüşlerinden geçmesini daha değerli bulduk. Yani bu, Meclisten kaçma değil, tam tersi, Meclisin ve sizlerin, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin değerli görüşlerine sunma gereğimizdir.

Yine, bu kapsamda, planın koordinasyonunu yürüten Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı yapılanmasını biraz önce ifade etmişim aslında bunu. Şimdi, kalkınma planlarının bütçe sürecine girdi sağlaması işlevinin yanında, özel sektör için yön gösterici olma işlevi bulunduğunu da ifade etmişim. Planın 2019 yılını da kapsayacak şekilde ele alınmasını benimsediğimizi yine biraz önce ifade ettim. Bunda, planın bir an önce uygulamaya konulması, sıkı bir icra sürecine girebilmesi ve 2019 yılının kalan döneminde uygulamaya konulacak yeni politikaların sonraki dönemlere etkisi dikkate alınmıştır.

Yeni ekonomi programında da belirtildiği üzere, politika aşamalarını dengelenme, disiplin ve değişim süreçleriyle hayata geçiriyoruz ve geçireceğiz. Bu kapsamda, On Birinci Kalkınma Planı’nın kapsadığı ilk yıl olan 2019 yılı, dengelenme sürecinin başladığı yıl. Dolayısıyla, planın dönem hedeflerini aşağıya çekmesine rağmen, yine, o yılı plansız geçirmemek ve bir an önce uygulamaya konulmasını sağlamak adına plan Yüce Meclisimize iletilmiştir. Buradan siyasi bir kazanım umsak, biraz önce ifade ettiğim gibi, hedeflerimizi daha yüksek göstermek adına bu yılı çok rahat dışarıda bırakabilirdik ancak ülke menfaatleri hükümetimiz için her şeyin üzerindedir, bunu yapmadık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2002 yılından bu yana geçen on yedi yıllık süre zarfındaki AK PARTİ hükümetleri döneminde, kişi başına millî gelir 3.500 dolar seviyelerinden 9.500 dolar seviyelerine yükselmiş, enflasyon çok uzun yıllar sonra tek haneleri görebilmiştir. Bu dönemde 10 milyon istihdam artışı sağlanmış, kayıt dışı istihdam yüzde 50’lerden yüzde 35’lerin altına indirilmiş, kadınların iş gücüne katılımında yaklaşık 10 puanı aşkın bir artış yakalanmıştır ve bu plan döneminde de buna ısrarla devam edeceğiz. Aslında, arzumuz, kadınların sadece iş gücüne katılımı değil, daha da ilerisine gidip yönetim kademelerine katılmalarıyla alakalı çok agresif, uygulamaya dönük, yine sadece politika düzeyinde değil uygulamaya dönük de agresif çalışmalarımız olacaktır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Etrafınız öyle gözüküyor ama Sayın Oktay.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Yani bu söylediklerim, samimi olarak kendi içimizde de tartıştığımız ve yaptığımız bütün çalışmalar, onun için ısrarla bu hedefi alıyoruz zaten.

36 milyar dolar seviyelerindeki ihracat 168 milyar dolara ulaşmış, 12,4 milyar dolar olan turizm geliri yaklaşık 30 milyar dolara yükselmiştir. Yüzde 11,3 olan bütçe açığı yüzde 2'lere, yüzde 72,1 olan AB tanımlı nominal borç stoku ise yüzde 30 seviyesine düşürülmüştür.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; orta, uzun vadeli hedefler, ekonominin, ülkenin, insanın potansiyeli çerçevesinde belirlenmektedir. Belli başlı politikalarla bu potansiyelin üzerine nasıl çıkılacağı belirli varsayımlar altında ortaya konulmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı'nın hazırlandığı dönemde, küresel ekonomiyle ilgili geleceğe yönelik beklentiler çok olumluydu ancak plan döneminde yaşanan farklı gelişmeler belirsizlikleri artırmış ve küresel ekonomi beklenenin altında bir performans göstermiştir. Bu şartlar altında, planın makroekonomik tahminlerdeki varsayımlarında ciddi farklılaşmalar olmuş ve planda yer alan bazı hedeflerde sapmalar oluşmuştur. Bununla beraber, Onuncu Plan dönemi için öngörülen büyüme patikası, gerçekleşmeyle yüzde 90 düzeyinde tutarlıdır.

2013 yılında Onuncu Kalkınma Planı hazırlanırken dünya ticareti için artış oranı beklentisi yüzde 6,5'ti. 2014-2018 yılı dünya ihracat artışı bu beklentilerin çok gerisinde, yüzde 3,6 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında ihracatımız 152,5 milyar dolar seviyesindeyken, yıllık ihracat artışları çift haneli rakamlardaydı ancak 2013'ten itibaren ihracat artışımız yavaşlamıştır ama cari açığın hasılaya oranında ise 1,5 puanlık daha iyi bir sonuç yani yüzde 5,8'lik açık yerine yüzde 4,3'lük bir açık elde edilmiştir.

Burada temel belirleyici faktörlerden birisi de dış ticaret ortaklarımızdaki talep zayıflığı olmuştur. 2014 yılında ihracat ortaklarımızın ekonomik büyümesi yüzde 1,6'ya kadar gerilemiştir. Dünya ticaret hacmindeki yarı yarıya düşüş, bizim ihracat performansımızı aşağıya çeken nedenlerin başında gelen faktörlerdendir yine.

2023 hedefleri ortaya konulurken, ihracat hedefinin belirlenmesinde, öncelikle, önemli ticaret ortağımız avro bölgesiyle yeni ticaret alanları potansiyelini göz önünde bulundurmak için, dünya ticareti ve ekonomik büyüme tahminleri hesaba katılmıştır.

Ülkemizin yurt dışı ticaret kapasitesi orta, uzun dönemde TL'nin rekabetçi seviyesinden ziyade, ticaret ortaklarımızın talebine daha fazla duyarlıdır. İhracatta hedefin altında kalınmasında, zayıf seyreden küresel talep sonucunda ihracat fiyatlarında yaşanan gerileme de yine etkili olmuştur. İhracat fiyatları artışı, Onuncu Kalkınma Plan döneminde, yıllık ortalama yüzde 2,2 olarak varsayılmıştır. İhracat fiyatlarındaki hareket bu şekilde gerçekleşseydi, 2018 yılında mal ihracatı 200 milyar dolar seviyesinin üstünde gerçekleşerek Onuncu Kalkınma Plan hedeflerine yaklaşmış olacaktı.

Bütün bu gelişmeler sonucunda gelecek dönem için ihracat artışlarının iyi seyretmesi beklense de baz yılındaki ihracatın geçmiş tahminlerin altında kalması ve gelecek dönem küresel ekonomideki belirsizliklerin yüksek seyretmesi nedeniyle 2023 ihracat hedefi de aşağı çekilmiştir. Döviz kuru sadece makro ekonomik faktörlerden değil iç ve dış siyasi olayların tetiklediği arz talep şoklarından da kolayca etkilenebilmektedir. Dalgalı kur rejiminin uygulandığı ülkelerde döviz kurunu tahmin etmek pek mümkün olmamakta, dolayısıyla üst politika dokümanları için yapılan makro ekonomik tahminlerde döviz kurunun değeri geçmiş ve gelecekteki belirli eğilimlere ve kabullere göre belirlenmekte. Planın açıklanmasından sonra yaşanan yukarıda bahsettiğim iç ve dış gelişmeler Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan döviz cinsinden hedeflerin tutmamasına neden olmuştur.

Sayın Başkan, değerli üyeler; planın açıklanması esnasında ve hemen sonrasında yaşanan 17-25 Aralık yargıda darbe girişimi, Gezi olayları, Rusya'yla diplomatik gerginlik, çeşitli terör odaklarının ardı ardına gerçekleştirdiği saldırılar ve nihayetinde 15 Temmuz menfur darbe girişimiyle ülkemizi istikrarsızlaştırma çabaları zirveye yükselmiştir. Sonrasında da yaşanan dış politika gerginliklerinin yanı sıra Orta Doğu'da devam eden istikrarsızlık, Suriye meselesi, FED'in politikaları, hız kazanan korumacı ticaret politikaları neticesinde Onuncu Kalkınma Planı hedefleri kur, sermaye hareketleri, finansman ve beklentiler gibi pek çok kanaldan olumsuz yönde etkilenmiştir. Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan cari gelir ve kişi başı gelir gibi döviz cinsinden hedeflerin tutmamasının temel nedenleri bunlardır. Bu gelişmeler aynı zamanda turizm gelirlerinin Onuncu Kalkınma Planı için öngörülerin altında kalmasına neden olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 vizyonundaki diğer bir hedef ise kişi başına gelirin 25 bin dolara çıkmasıdır. Büyüme hedefi açısından Onuncu Kalkınma Planı'nda iyi bir performans gösterilse de döviz kuru kaynaklı gelişmeler 2018 gerçekleşmesinin plan hedeflerinin altında kalmasına neden olmuştur. Bu nedenle On Birinci Kalkınma Planı'nda dönem sonu itibarıyla kişi başına gelir, aşağı yönlü 12.484 dolar olarak revize edilmiştir. Bu yönüyle plandaki hedeflerimiz hem gerçekçi hem de geliştirme ve dönüştürme iddiasını içeren güçlü hedeflerdir. Diğer taraftan Hükümet olarak uzun vadeli hedefimiz değişmemiştir. Daha çok üreten, gelirini daha adil paylaşan, daha müreffeh bir Türkiye vizyonu 2023 ruhunu taşıyan uzun vadeli hedeflerimizi koruyor ve onlara ulaşmak için bütün enerjimizle çalışmaya devam ediyoruz. Yani 2023 hedefleri yıl bazında olmasa bile hiçbir şekilde geri adım atmış değiliz.

Özellikle belki yine sadece üç konuda yapılan yorumlar üzerine... Bir: Sistemin başarısız olduğu asla kabul ettiğimiz bir husus değildir. İki: Sadece gelişmesiyle ilgili çalışılacaktır, bu birinci yılda da çalışılır, beşinci yılda da çalışılır, ellinci yılda da, yüzüncü yılda da, Allah nasip eder bininci yılda da çalışılır. Durağanlıktan ziyade daima gelişme, dinamik bir ülkeyiz ve daima gelişme peşinde olursunuz. Zaten bunu sizlerin yadırgayacağını da zannetmiyorum. İki: On Birinci Kalkınma Programı başarısız değildir. Üç: Nerede olduğumuz -bunlar çok net ifade edildiği için ben de net ifade etmek istiyorum- son derece nettir. A'nın veya B'nin çıkarları doğrultusunda değil "Küresel sistemde neredeyiz?" sorusunun cevabı: Yönümüz son derece nettir, kendi çıkarlarımız, Türkiye'nin çıkarları bulunduğu yer neredeyse biz oradayızdır. Devlet akli bu çerçevede bütün kurum ve kuruluşlarıyla çok net bir şekilde çalışmaktadır. Hem de son derece belirsiz ve son derece değişen, değişken bir coğrafyada ve hatta dünyada son derece dinamik bir şekilde çalışan bir devlet akli vardır, Türkiye'nin çıkarları doğrultusunda da gereken adımlar zamanında atılmaktadır.

Sorularla müsaadenizle yine gitmek istiyorum. Sorulardan birisi yine ihtisas komisyonlarında STK'lerin görüşlerinin alınmasıyla alakalıydı ve bunların verilip verilmeyeceğiyle alakalı. Biz bu ihtisas komisyonları raporlarını önceden de olduğu gibi yine sizlere veriyor olacağız plan yayımlandıktan sonra. Yani aynı şeyi yine bugüne kadar olduğu gibi devam ettiriyor olacağız. Bugüne kadar yapılan şekliyle, evet, ihtisas komisyonlarının raporları Meclise iletilecektir.

Bir başka soru, yine, biraz önce biraz değindik ama Onuncu Kalkınma Planı hedefleriyle alakalı biraz daha net rakamlar boyutunda tekrardan ona girmek istiyorum. "Kalkınma planında Onuncu Kalkınma Planı'nın hedefleriyle ilgili neden bir değerlendirme bulunmamaktadır?" Yani gün içindeki sorulardan aldığımız şeyler de var burada. On Birinci Kalkınma Planı'nda plan öncesi dönemde "Türkiye'de ekonomik ve sosyal gelişmeler" başlığı altında Onuncu Kalkınma Planı'nın değerlendirilmesine tam tersi yer verilmektedir. Ayrıca makroekonomik ikinci bölüm altında yer alan 2.1 başlığı altında yine tablo 3'te büyümenin kaynakları açısından Onuncu Kalkınma Plan dönemi gerçekleştirmeleri ile On

Birinci Kalkınma Planı hedefleri karşılaştırması yer almaktadır. Bu çerçevede Onuncu Kalkınma Planı dönemi boyunca sadece dolarla ifade edilen göstergelere ulaşamamış, onun dışındaki göstergelerin önemli bir kısmında hedeflere ulaşılmıştır. Bu kapsamda büyüme hedeflerine yüzde 90 nispetinde ulaşılmıştır. Yıllık ortalama yüzde 5,5 büyüme hedefine yüzde 4,9'la oldukça yaklaşmıştır. Satın alma gücü paritesine göre kişi başına millî gelirimiz 2013 yılındaki 23.983 dolar seviyesinden 2018 yılı sonunda 28.205 dolar seviyesine ulaştırılmıştır.

Yine, yüzde 5,8 olan ortalama cari açık hedefimizi yüzde 4,3'le aşmış bulunuyoruz. Tarım ve sanayi büyüme hedeflerine yüzde 73, hizmetler sektöründe ise yüzde 97 oranında ulaşılmıştır. Yıllık ortalama 2,9 milyon olan istihdam hedefi yıllık ortalama 3,2 milyonla aşılmıştır. Yüzde 22,9 olan millî gelire oranla yıllık ortalama yurt içi tasarruf hedefleri yüzde 25,1'le yine aşılmıştır. Yüzde 27,3 olan millî gelire oranla yıllık ortalama yatırım hedefi yüzde 29,5'le yine aşılmıştır.

Bir başka soru vardı, On Birinci Kalkınma Planı'nı oluşturan on beş yıllık perspektife ilişkin bir soruydu bu. Burada birkaç hususla değinmek istiyorum bu soruya da. Yine, kalkınma planları uzun vadeli ufku olan ve orta vadeli hedefleyen belgelerdir. Bu kapsamda odağında rekabetçi üretim ve verimlilik olan On Birinci Kalkınma Planı'nda hedeflerin iddialı ve aynı zamanda gerçekçi olabilmesini teminen başta odaklanılan öncelikli sektörler, yatay alanlar ve öncelikli gelişme alanları olmak üzere kalkınma planında ortaya konulan politikalarla yapılacak sıçrama on beş yıllık bir perspektifle ortaya konulmuştur. Bu kapsamda hukukun üstünlüğü, demokrasi, temel hak ve hürriyetlerin güçlendirilmesi; hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim anlayışının pekiştirilmesi ve kurumsallaştırılması, uluslararası iş birliklerinin ve stratejik ortaklıkların güçlendirilmesi ve AB üyelik hedefinin sürdürülmesi, ekonomide istikrar ve sürdürülebilirlik; verimlilik temelli, sanayi ağırlıklı, ihracata dayalı nitelikli büyüme, aktif sanayi politikaları, imalat sanayinde yapısal dönüşüm ve sektörel odaklılık; tarım, turizm ve savunma sanayinin öncelikli gelişme alanı olması; beşerî ve sosyal yapının her bakımdan güçlendirilmesi; daha yeşil bir Türkiye ve medeniyet temelli şehirleşme. Uluslararası ve çok taraflı kalkınma iş birliklerinin güçlendirilmesi, on beş yıllık perspektifin temellerinden bazılarını oluşturmaktadır. Planın büyüme modeli, 2033 yılına kadar sürecek -on beş yıl boyunca- nüfus projeksiyonları, yatırım ve üretim kapasitesiyle dış ticarete yönelik analizler çerçevesinde oluşturulmuştur. Bunun sonucunda tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde katma değere katkının artarak sürdüğü, bununla birlikte bu katma değer artışları içerisinde sanayinin payının arttığı yapısal bir dönüşüm öngörülmüş ve bu dönüşümün kalkınma planı döneminde ulaşılacak beş yıllık somut hedefleri belirlenmiştir.

Yine, bir başka soru vardı, planda verimliliğin sadece teknoloji olarak ele alındığına dair. Müsaadenizle bu konuda yine birkaç şey ifade etmek istiyorum. Planda verimliliğe yaklaşım, sermayenin ve emeğin kullanımındaki etkinliğinin artırılması olarak yer almakta. Teknoloji kullanımı, iş gücü becerileri, şirketlerin yönetim kalitesi, yatırım ortamı, yenilikçiliği ve girişimciliği destekleyen teşvikler, finansmana erişim kolaylığı gibi birçok farklı politika alanı verimlilik artışında belirleyici rol oynamaktadır. Ayrıca, makroekonomik faktörler ile ürün piyasaları, sermaye piyasaları, iş gücü piyasası, profesyonel hizmetlerin serbestleşmesi gibi piyasaların geneline yönelik faktörler verimlilik artışı sağlanması açısından etkili alanlardır. Planda kamunun bu alanlardaki rolü düşünülerek verimlilik kazanımları için kamunun uygulayacağı politikalar ön plana çıkarılmıştır. Rekabetçiliğin artırılması da verimlilik artışı açısından temel bir unsur olarak plana dâhil edilmiştir.

Yine, tasarruflarla ilgili bir soru vardı, tasarrufların yüzde 14'ten yüzde 30'a çıkarılacağıyla alakalı "Nasıl gerçekleştireceksiniz?" sorusu. Plan dönemi sonunda yurt içi tasarrufların millî gelire oranının yüzde 30'un üzerine yani yüzde 30,3'e çıkarılması hedeflenmekte. Bu hedefin 27,9 puanının özel kesimden, 2,4 puanının ise kamu kesimi tasarruflarından sağlanması hedeflenmektedir. Plandaki

tedbirler kapsamında kamu emeklilik sistemi dışındaki sistemlere katılım teşvik edilecek; bireysel emeklilik sistemi, katılımcı sayısı, sistemde kalış süresi ve fon tutarını artıracak şekilde geliştirilecektir. Ayrıca, dayanıklı tüketim malları ile eğitim, tatil gibi harcama kalemleri için bankalarda özel birikim hesapları kullanılarak gerçekleştirilen harcamalarda ilgili ürünler için vergisel teşvikler uygulanacaktır yani vergi indirimleri gibi. Bunlara ek olarak, finansal okuryazarlığın artırılması, finansal sistem dışındaki araçların çeşitlendirilmesi, kamu kesimi gelir ve giderlerine yönelik tedbirler de yine tasarrufların artırılmasında önemli rol oynayacaktır.

Burada yine planda yer alan bazı hususlar; meslek esaslı tamamlayıcı emeklilik kurumlarının geliştirilmesi, ikinci ve sonraki konut alımlarının cazibesinin azaltılması, imar değer artışlarından kamunun pay alması, sermaye artırımlarında öz kaynak kullanımının özendirilmesi, özel birikim hesapları oluşturulması gibi.

Yine, bir başka soru vardı “24 milyar dolarlık doğrudan yabancı sermaye girişi öngörülmekte, bunu nasıl gerçekleştireceksiniz? Bu, yabancı yatırımcıya nasıl anlatılacak?” sorusu. Yine, planda münhasıran uluslararası doğrudan yatırımlara yönelik tedbirler de öngörülmekte. Bu kapsamda uluslararası yatırımların daha fazla çekilebilmesi için;

1) Proje bazlı teşvik sisteminde stratejik ürün, yüksek teknoloji ve ihracata yönelik yeni yatırımlara öncelik verilecek.

2) Yatırım ofisinin tek durak ofis olarak yetkilendirilmesi sağlanacak.

3) Yatırım süreçlerine ilişkin izin, onay ve lisans süreçlerine yönelik sektörel yatırım yol haritaları hazırlanacak.

4) Yatırım ofisi bünyesinde ilgili kurumların izin, onay süreçlerine ilişkin bilgi girişi yapacağı yatırım süreçlerini hızlandıran merkezi yatırım bilgi sistemi kurulacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Oktay Bey, ek süre veriyorum efendim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

5) Yerli şirketlerin uluslararası yatırımcılarla eşleştirilmesi sağlanarak iş birlikleri geliştirilecek.

6) Teknoloji transferine dayalı yatırımlar ilave olarak desteklenecektir.

Yine, YOİKK çerçevesinde yani Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu çerçevesinde de sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte yatırımların önü açılacaktır. Biliyorsunuz, bu çerçevedeki çalışmalarda bunun etkinliğinde 17 sıra birden atlayarak 60’ıncı sıradan 43’üncü sıraya gelmiş durumdayız. Bu yılki hedefimiz ve gelecek 2020 yılındaki hedefimiz, daha da agresif olarak bunu Türkiye’nin ana sivil toplum kuruluşları, işverenler, işçi sendikaları olarak da yakinen çalışıyoruz. Politikalar ve eylem planları da netleşmiş durumda. Yani baktığımızda aslında çok da farklı şeyden bahsetmiyoruz. Bir önceki planda, Onuncu Plan’da 71 milyar dolar, bu planda hedeflediğimiz 84 milyar dolar.

Bir başka soru kamu-özel iş birliği projeleriyle ilgiliydi, nasıl ilerleyeceğiyle alakalı. Planın “kamu yatırımları” bölümünde de ifade edildiği üzere;

1) Kamu-özel iş birliği uygulamalarının makroekonomik politikalarla uyumunun sağlanması temel amaçtır.

2) Artan altyapı yatırımlarını finanse etmek üzere harcama etkinliğinin kamu kaynaklarının kullanımından daha yüksek olduğu durumlarda özel sektörün ve kurumsal yatırımcıların sahip olduğu kaynakların altyapı finansmanına yönlendirilmesi için alternatif finansman yöntemleri önümüzdeki dönemde de yine yaygın şekilde kullanılacaktır.

3) Kamu-özel iş birliği uygulamalarında kamunun üstlendiği yükümlülükler ve bütçe dengeleri dikkate alınacak, projeler kamu ve özel kesim arasındaki risk paylaşımı en uygun olacak şekilde yürütülecektir.

4) Kamu-özel iş birliği yöntemi, kamu yatırımlarının gerçekleştirilmesinde bu amaç ve politikalar doğrultusunda yine kamu yatırımı kullanımından daha etkin ve mali açıdan daha verimli olduğu durumlarda kullanılacaktır.

Bununla ilgili uzun bir cevap var ama müsaade ederseniz, zaman kısıtlılığından dolayı bunu geçiyorum. Yazılı olarak da yine verebiliriz, özellikle Sayın Hamzaçebi'nin sorusuyla alakalı daha detay bilgileri var.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Olur, yazılı da olabilir.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Yani burada var, bunu hemen size yazılı olarak da ifade edebiliriz zamanı etkin kullanma çerçevesinde.

Yine “Plandaki 4,3 milyon ilave istihdam hedefinize nasıl ulaşacaksınız?” diye bir soru vardı. Yine burada da plan çerçevesinde; 2019 yılında ekonomik dengelenme süreci çerçevesinde ekonomik büyüme hızının gerilemesine bağlı olarak işsizlik oranlarında yükseliş öngörülmekte. 2020-2023 döneminde ise sağlanacak ekonomik büyümeye bağlı olarak hızlı istihdam artışının yanında, iş gücü piyasasına yönelik yapısal reformlar yoluyla işsizlik oranının plan dönemi sonunda yüzde 9,9’a düşürülmesi hedeflenmektedir. Plan döneminde sağlanacak ekonomideki artan verimlilik ve sürdürülebilir büyümeyle birlikte;

- 1) İş gücünün daha verimli sektörlerle yönlendirilmesi,
- 2) Eğitim ve istihdam ilişkisinin geliştirilmesi,
- 3) İş gücü niteliklerinin artırılması,
- 4) İş gücünün teknolojik dönüşümlere uyumunun geliştirilmesi,

5) Kadınların istihdamını ve özellikle yönetim kademelerinde yer almalarını teşvik edici politikaların hem geliştirilmesi hem de uygulanması sağlanacaktır. Gençlere yönelik politikalar yine aynı çerçevede. Yaygınlaştırılan ve etkinliği artırılan aktif iş gücü programları, iş gücü piyasasında esnekleşmeye yönelik adımlar yüksek istihdamı mümkün kılacak ve işsizlik oranının düşürülmesine katkı verecektir. Aslında ilgili bakanlıklarımız ve kurumlarımız bu çerçevede mikro çerçevedeki çalışmalarını da hızlandırmış ve çoğunu netleştirmiştir durumdadır.

Bir başka eleştiri vardı “Bu plan teknik analizden yoksundur, bu yüzden planın güvenilirliği bulanmamaktadır.” diye. On Birinci Kalkınma Planı’nda yer alan öncelikli sektörler belirlenirken Türkiye’nin teknolojik dışa bağımlılığının azaltılması ve sanayide yapısal dönüşümün sağlanmasına yönelik sektörel önceliklendirme yaklaşımı benimsenmiştir. Yapılan analizler sonucunda seçili odak sektörler yüksek teknolojik yapıları yanı sıra, ekonomide katma değere, net ihracata ve diğer sanayi sektörlerine verebilecekleri potansiyel güçlü katkıları nedeniyle ön plana çıkmışlardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Başkanım, sürenizi uzatıyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

On Birinci Kalkınma Planı'nın makro çerçevesi oluşturulurken analizlerde arz yönlü bir modelleme yaklaşımı benimsenmiştir. Buna göre, büyümenin kaynakları için ayrı ayrı modelleme çalışmaları yapılmıştır. Oluşturulan büyüme patikasıyla uyumlu dış ticaret, istihdam, tüketim, yatırım, dış ticaret ve bütçe hedefleri oluşturulmuştur. Bu hedefler arasındaki tutarlılık kontrolleri yapılarak ekonominin genel dengesine de planda ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Yine kalkınma planının bütçe bağlantısının zayıflığıyla alakalı şöyle bir eleştiri vardı: “On Birinci Kalkınma Planı'nda maliyetler hesap edilmemiştir, herhangi bir tedbir ve proje yer almamaktadır.” Planda yer verilen bütün tedbirlerin ve projelerin, kamu-özel iş birliğiyle ilgili yapılacak harcamalar da dâhil olmak üzere, cari ve sabit sermaye maliyetleri ilgili kuruluşlarla iş birliği içerisinde hesaplanmış ve bu maliyetlere bütçe dengesi çalışmalarında girdi olarak yer verilmiştir.

Yine mikroekonomi politikalarının neden olmadığıyla alakalı olarak “Niye On Birinci Plan'da yer almamakta?” şeklinde bir soru vardı. Yine planda rekabet gücünün ve verimliliğin en temel unsurları olan iş ve yatırım ortamı, güçlü finansman, nitelikli iş gücü, ulaştırma ve enerji altyapısı, kurumsallaşma ve AR-GE, sanayi odaklı olarak ele alınmış, bu çerçevede somut politika ve tedbirler geliştirilmiştir. Ayrıca, imalat sanayisinde öncelikli sektörler belirlenmiş, bu sektörlerle özel tedbirler geliştirilmiştir. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı'yla ürün bazlı yapılacak çalışmalarla rekabetçi olabileceğimiz ürünler belirlenecek ve bu ürünlerin AR-GE'den başlayıp ihracata kadar tüm süreçlerine yönelik entegre destekler sağlanacaktır. Mikro işletmeler -çalışan sayısının 1 ila 9 arasında olduğu- ile büyük işletmeler -çalışan sayısının 250'nin üzerinde olduğu- arasındaki iş gücü verimlilik farklılıklarının yaklaşık 6 kat olarak ölçüldüğü belirtilerek KOBİ'lerin ölçek büyümelerinin sağlanması amaçlı politika ve tedbirler belirlenmiştir. Bunlara ek olarak, yine kamu-özel iş birliği, turizm ve iş yatırım ortamı, eğitim, dijitalleşme, tarım, iş gücü piyasası, sağlıkta mali sürdürülebilirlik alanlarında yine planda kapsamlı reform tedbirleri yer almaktadır. Aslında ilgili tüm bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar yine mikroekonomik politikalar çerçevesinde, plan ve programlar çerçevesinde yoğun çalışma içerisinde. Bu çalışma da yani On Birinci Kalkınma Planı da geliştirilirken ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlarla birlikte çalışmışlardır.

Yine bir başka eleştiri vardı gelir adaletsizliğiyle alakalı, gelir adaletsizliğiyle ilgili olarak planda tedbir yer almadığıyla alakalı. Yoksullukla mücadele ve gelir dağılımının iyileştirilmesiyle ilgili, kalkınma planında tüm bireylerin kaliteli eğitime ulaşmasını kolaylaştırmak ve iş gücü piyasalarında gerekli becerilerin elde edilmesi, düşük gelirli hanelerde yaşayan çocukların hizmetlere erişim imkânlarının artırılması, geliri düşük kesimin ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetlerine ulaşmalarını kolaylaştıracak ve yine sosyal hayata aktif ve sağlıklı bir şekilde katılımlarının temin edilebilmesi, kırılgan kesimlerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik sosyal destek faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, gelir düzeyi düşük olan kırsal nüfusun üretim faaliyetlerini geliştirici ve istihdam edilebilirliklerini artırıcı faaliyetlerin yürütülmesi, kent yoksulluğunun azaltılmasına ve kırdan kente göçün yoksulluk üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesine yönelik politikalar uygulanmasına yönelik tedbirler bunlardan sadece bazılarıdır.

Yine AR-GE çalışmalarıyla ilgili bir eleştiri, görüş, öneri vardı; AR-GE çalışmalarına gereken önem ve bütçeden yeterli pay verilmediğiyle alakalıydı. On Birinci Kalkınma Planı'nın odağı olan rekabetçiliğin ve verimliliğin artırılmasında kritik olan AR-GE ve yenilik, On Birinci Kalkınma Planı'nda özellikle önem verilen bir alandır ve bu, bizim özellikle de üzerinde ısrarla, yoğunlukla ve detaylı çalıştığımız bir alandır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Bu doğrultuda On Birinci Kalkınma Planı’nda kamu bütçesinden AR-GE’ye ayrılan payın önemli şekilde artırılması, belirlenen öncelikli sektörler ve kritik teknolojilere yönelik yeni tasarlanan AR-GE ve yenilik destek programlarıyla özel sektörün AR-GE kabiliyetinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. AR-GE harcamasının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payının da 2023 yılında 1,8’e çıkarılmasını hedeflemekteyiz ve bu alanda da özellikle yoğunlaşmaktayız, odaklaşmaktayız.

(Oturum Başkanlığına Başkan Lütfi Elvan geçti)

BAŞKAN – Sayın Başkanım, biraz daha özet geçebilir miyiz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Hemen hemen sona geldim yani biraz daha müsaade ederseniz birkaç konuya daha değinmek istiyorum çünkü bütün gün eleştiriler olunca bir anlamda Komisyona olan saygımı da ifade etmek anlamında cevap vermek istiyorum.

Sosyal yardımlar ve gelir dağılımıyla alakalı olarak “Niye bu yok?” diye bir görüş vardı. Biz bunu da yine saygıyla karşılıyoruz. Sosyal yardımlar ve gelir dağılımıyla alakalı olarak On Birinci Kalkınma Planı’nda yoksulluk oranının yıllar itibarıyla düştüğünü yine hepimiz gözlemlemekteyiz. Medyan gelirin yüzde 60’ı baz alınarak hesaplanan göreceli yoksulluk 2007 yılında yüzde 23,4 iken bu oran 2017 yılında yüzde 20,1’e gerilemiştir. Ülkemizde son on yılda toplam sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2002 yılında yüzde 0,38 iken 2018 yılında yüzde 1,15’e yükselmiştir. Sosyal yardımların toplam genel bütçe gelirleri içerisindeki payı ise 2002 yılında yüzde 1,21 iken bu oran 2018 yılında yüzde 5,23’e yükselmiştir. On Birinci Plan döneminde aile ve bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere olan ihtiyaçlarının tespiti ve gerektiğinde diğer kamu hizmetlerinden -yani eğitim, sağlık, istihdam ve benzeri- yararlanmasının sağlanması amacıyla uygulanan Aile Sosyal Destek Programı ASDEP’in teknik, hukuki ve kurumsal kapasitesi artırılarak uygulamanın kapsamı sosyal yardımları içerecek şekilde genişletilecektir. Sosyal yardım yararlanıcılarından çalışabilir durumda olanların istihdama yönlendirilmesi sağlanacaktır. Bu, özellikle bize toplumdan da gelen geribildirim çerçevesinde yapılacaktır.

Yine tarımla alakalı olarak “Niye göstergeler yok?” şeklinde bir görüş, eleştiri vardı. On Birinci Kalkınma Planı’nda, yine tarım bölümünde 12 adet gösterge yer almakta. Yine sadece örnek olarak yağlı tohum üretimi 4,02 milyon tondan 5,4 milyon tona, kırmızı et üretim miktarı 1,12 milyon tondan 1,7 milyon tona, sulamaya açılan net tarımsal alan 3,34 milyon hektardan 5,34 milyon hektara... Bununla alakalı olarak, yine politika çerçevesinde, strateji çerçevesinde farklı finansal modeller geliştirmeye ilgili de ilgili kurumlarla yoğun çalışıyoruz. Tescil işlemleri tamamlanan arazi toplulaştırma alanı 3,6 milyon hektardan 6,2 milyon hektara yükseltilecek.

Eğitim... Burada da “Hükûmetin kalkınma anlayışı inşaat ve duble yoldan ibaret, kalkınma için aslanan eğitim olmalıydı.” şeklinde ve yine sonrasında da benim aldığım bir not var idi “eğitimde gerici bir yaklaşım” şeklinde. Tam tersi aslında, biz eğitimde son derece ilerici bir yaklaşımın içerisindeyiz. Eğitimde özellikle “Mutlu Çocuklar, Güçlü Türkiye” hedefiyle yola çıktığımız 2023 Eğitim Vizyonu zaten yine Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından hepinize ve kamuoyuna da açıklanmış durumda. Bunu yakinen biliyorsunuz diye düşünüyorum.

Evet, doğrudur, altyapıda çok ciddi bir atılım sergilemiştir hükûmetlerimiz. Bölünmüş yolda 6.100 kilometreden 26.600 kilometreye yani buradan buraya. Biz diyoruz ya: “Nereden nereye?” diye. 1.114 kilometreden 2.842 hızlı tren hat uzunluğu. Hiç olmayan bir altyapıdan 1.213. Havalimanı sayısı 26’dan 56’ya. Bunlar, yakinen bildiğiniz rakamlar. Yine elektrik enerjisi vesaire boyutunda kurulu gücü olarak da bunlara da gidebiliriz. Elektrik kurulu gücü 31.800’den 88.500’e, çeyrek asırda 3 kat artıyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Çeyrek asırda...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Çeyrek asırda 6 binden 26 bine çıkıyor, siz bunun kaç katı olduğunu benden daha iyi hesaplıyorsunuz Merkez Başkanlığı yaptınız.

2023’e ilişkin bunların da yine rakamları mevcut. Ben şurada hemfikir olduğumuzu düşünüyorum: Altyapıya yatırım gelişmemişliğin değil, tam tersi gelişmişliğin göstergesidir. Yani yolu olmayan, suyu olmayan, elektriği olmayan bir ülkede siz eğitimden bahsedebilir misiniz, siz sanayiden bahsedebilir misiniz, siz gelişmeden bahsedebilir misiniz? Dolayısıyla, biz, evet, altyapıda bu gelişmeyi sağladık hem de dünyanın parmak ısırdığı şekilde sağladık bunu ama bunu sağlamakta da eğitimde geride kalmadık.

Yani buna baktığınızda gerici değil, tam tersi çok da ilerici hem de uluslararası boyutta çok da ilerici bir yaklaşım olduğunu görmeniz ve takdir etmeniz gerektiğini düşünüyorum. 2023 vizyonumuz şudur: Milli Eğitim Bakanlığının yeni dönemde oynayacağı rol, talim ve terbiyeyi Türk milletin toplumsal bütünleşmesini ve ortak ülkeye dayalı şimdi ve gelecek tasavvurunun inşasına öncülük etmekten ibarettir. Eğitimi bir ekosistem olarak görmeyi ve sistemin tüm alt bileşenlerini eş zamanlı tasarlamayı hedefleyen bir yöntemden söz etmekteyiz. Öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve okul, vizyon belgemizin dört temel kavramıdır. Unutulmamalıdır ki her eğitim sistemi öğretmenlerin omuzlarında yükselir ve öğretmenin niteliğini aşamaz. Demokrasi ve ekonomiyle bütünleşmiş bir eğitim anlayışı Türkiye’nin her alanda atılım hareketini başlatacağı ve sürdüreceği temel platformdur. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Milli Eğitim Bakanlığı olarak gerçekleştirmek istediğimiz dönüşüm adil, insan merkezli, öğretmen temelli; kavramda evrensel, uygulamada yerli; esnek, beceri ve görgü odaklı, hesap verebilir, sürdürülebilir bir ilkesel duruş sergilemektedir. Planladığımız dönüşüm üç yıllık bir aşamalandırmayı içermektedir. Yetiştirmek istediğimiz insan profilini ortaya koymadan ve Türkiye’nin eğitimde ihtiyacı olan paradigmayı belirlemeden ruhu, istikameti, gaye ve felsefesi olan bir evrensel pedagoji yaratmamız güçtür. Bu bakımdan insan 2023 eğitim vizyonunun odak noktasıdır. Temel becerilere ilişkin zorunlu derslerin korunması şartıyla zorunlu ders saatleri ve çeşitleri azaltılarak derinleşmeye, kişiselleştirmeye ve uygulamaya zaman ayrılacaktır. Müfredatlar tüm kademelerde bütüncül yetenek kümeleriyle ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yapılandırılacaktır. Çocukların öğrenmesiyle ilgili tüm aktörlerin okulu iyileştirme çalışmalarında yer aldığı, okul gelişim modeli kurulacaktır.

Belki son veya bir iki konu var, müsaade ederseniz onlara da değinmek istiyorum.

Demokratikleşme, yargı ve adalet alanıyla alakalı yine bir görüş, öneri vardı. Burada da yine Sayın Cumhurbaşkanımızın, Adalet Bakanımızın ve yine çok yoğun paydaşlarla çalışıldığı, Cumhurbaşkanımızın da yine bütün kamuoyuna sunduğu yargı reformu stratejisi. Şimdi, burada demokratikleşmeyle alakalı, demokratikleşmeyle ilgili... Yine planın farklı bölümlerinde demokratikleşmeye özellikle atıfta bulunmaktayız. Gözaltıyla temel hakların korunarak geliştirilmesi, hak ihlalleriyle etkin mücadele edilmesi. Gözaltı, tutuklama ve diğer koruma tedbirlerine ilişkin mevzuatın gözden geçirilerek yine ölçülü bir şekilde uygulanmasının sağlanması, yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve şeffaflığının geliştirilmesi; güçler ayrılığı ilkesinin pekişmesi, katılımcılığın sağlanması, saydamlık ve hesap verilebilirlik mekanizmalarının güçlenmesi; politikacılar dâhil kamu görevlileri, meslek teşekkülü yöneticileri ile STK yöneticilerinin kamu kaynağı ve gücünü kullanan tüm kişilerin uyması gereken etik kurallara ilişkin düzenlemelerin yapılması; hukukta öngörülebilirlik ilkesinin tüm mevzuat yapımında gözetilmesini sağlayacak mekanizmaların ve usullerin geliştirilmesi; yine, adalet erişiminin kolaylaştırılması...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Pratikte...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Müsaadenizle geleceğim oraya da.

Vatandaşların adalet hizmetlerinden memnuniyetinin artırılması; yargıda hedef süre uygulamasının tüm yönleriyle hayata geçirilerek makul sürede yargılanma hakkının güçlendirilmesi; ticari, fikri ve sınai haklara ilişkin davalar gibi bazı davaların il merkezlerindeki ihtisas mahkemelerindeki görülebilmesine yönelik çalışmaların yapılması; yine, ihtisas mahkemelerinin kurulması çevre, imar, enerji alanlarında; zorunlu ara buluculuk ve uzlaşma müessesesinin güçlendirilmesi gibi devam ediyor.

Burada yine sivil toplum kuruluşları önemli. Burada da yine kapsayıcı bir çerçeve mevzuat düzenlenmesi; demokratik, katılımcı, çoğulcu, şeffaf ve hesap verilebilir bir sivil toplum, STK'lerin kamu yararı statüsünün vergi muafiyetlerinin yeniden düzenlenmesi, çocukların sivil toplum faaliyetleriyle tanışması ve gönüllülük bilincinin oluşması, üniversitelerde sivil toplum merkezlerinin yaygınlaştırılması ve sivil toplum sertifika ve yüksek lisans programlarının açılması. Buraya baktığımızda da aslında burada bunu biraz daha somutlaştırıyoruz. Baktığımızda, bu yargı reformunda hem model olarak kamuoyuna da açıkladığımız hem de amaç ve hedefler olarak da 9 amaçtan ve altındaki net hedeflerden oluşan net bir yargı reformu stratejimiz yine toplum tarafından ve tüm taraflardan da kabul gören bir yaklaşım. Bununla ilgili bir eleştiri, yasama boyutuna bunun ne zaman geçeceğiz? Orada da çok ciddi çalışmalarımız var. İnşallah, yakında bunun da yasama boyutuna geçileceğini göreceğiz inşallah, aşama aşama orada da uygulamaya geçeceğiz. Bu çok ciddi bir adımdı ve bundan sonraki aşamasında...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bugün, burada, bu akşam kanun hükmünde kararnameyle işinden atılıp mahkemede hakkını arayanların işine dönmesini sağlayacak mısınız? Onun sözünü verin yeter.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY - Ben sizi dinledim bütün gün. Ben sizi bütün gün dinledim, müsaade ederseniz bitirmek üzereyim.

...sonrasında da bunun yine –dediğim gibi- yaşamaya dönüştürülmesiyle alakalı faaliyetleri, yaşamaya dönüştürülmüş somut hâlini de inşallah yakında Meclise sevk ediyor veya... Sevk etme yetkimiz yok, hani önceden olsaydı, sevk ediyoruz diyebilirdik, böyle bir şansımız yok.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Edersiniz, edersiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY - Yargı, yürütme ve yasama arasında fark. Bundan sonrası sizinle alakalı.

BAŞKAN – Çok kısa kısa Sayın Oktay.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY - Bir soru vardı, yine Sayın Yılmaz'ın sorusuydu, onunla alakalı bir cevap vereyim. Sabırlarınızı çok zorladım, farkındayım, bitireceğim. O da “2023 yılı cari gayrisafi yurt içi hasıla nasıl 7.453 oluyor?”la alakalı, deflatörle ilgili bir şeydi. Ben teşekkür ediyorum bu soru için ve katkınız için de.

On Birinci Kalkınma Planı için ortalama büyüme rakamı yüzde 4,3 olmakla beraber, 2019-2020 yıllarının dengelenme dönemi olması nedeniyle yıllara sari büyüme rakamları farklılaşmaktadır. Gayrisafi yurt içi hasıla deflatörü de 2023 yılı sonu enflasyon hedefi yüzde 5’le uyumlu bir patikada olup bunun sonucunda 2023 için gayrisafi yurt içi hasıladaki cari olan 7.453 milyar TL’ye ulaşmaktadır.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Cümle tamam da deflatörü söyleyin bana. Yani 4+3’ün üzerine ne kadar deflatör koyuyorsunuz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY - Sayın Yılmaz sadece 2023 yılı cari millî gelirine ulaşmak için ortalama deflatör ve ortalama büyüme oranlarını kullanarak hesap hatası yapmaktadır. Kendi hesabında dönem sonu millî geliri değil, ortalamaydı almalıydı.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Rakamı söylemezseniz hata yaparım canım. Siz rakamı verin de ben hata yapmayayım.

BAŞKAN – Evet, teknik bir konu; arkadaşlar daha sonra aktarsınlar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI FUAT OKTAY – Sayın Başkan, sizin bir sorunuz vardı, o da Doğu Akdeniz bölgesindeki limandan kastın ne olduğuyla alakalı; Mersin’de yapılacak limanı kastediyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; güçlü Türkiye’nin inşası için azim ve gayretle emek vererek On Birinci Kalkınma Planı’nın hazırlanmasına katkı veren tüm paydaşlarla birlikte çalışmaktan memnuniyet duyduğumu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bugün yapılan müzakereler dâhil yapılan tüm özverili çalışmalar için Plan ve Bütçe Komisyonumuza, Komisyonun Değerli Başkan ve üyelerine, katkılarını esirgemeyen bütün partilerimize, milletvekillerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza, bürokrat ve teknokrat arkadaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum. Kalkınma planımızın yine milletimize ve devletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, ben de çok teşekkür ediyorum. Yine, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığından gelen arkadaşlarımıza da -birçoğu benim eski mesai arkadaşım- çok teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) - Onları tanıyamadık, yarın tanıyalım.

BAŞKAN – Evet, yarın onların tanıtımını da yapalım.

Alınan karar gereğince, ikinci bölüm üzerindeki görüşmeleri yapmak üzere 16 Temmuz 2019 Salı günü saat on birde toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum ve çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 00.12

